Ünnepi szám — 20 oldal — Ara: 2 dinár

BÁCSMEGYEI NAPLÓ

XXIV. évfolyam | Subotica, VASÁRNAP, 1923 október 28. | 294. szám

Megjelenik minden reggel, ünnep után és hétfőn délben
TELEFON SZÁM: Kiadóhivatal 8-58, Szerkesztőség 5-10

Előfizetési ár negyedévre 135 dinár

SZERKESZTŐSÉG: Kralja Alexandra-ulica 4 szám alatt
Kiadóhivatal: Kralja Alexandra-ulica 1 (Leibach-palota)

A nyelv nemzetköziségé

„A müvészet az igaz közvetitő" — mondja Goethe s ez a mély, megkapó goethei mondást most érezzük csak igazán elevennek és igaznak. A „Bácsmegyei Napló" sorozatban óhajtja bemutatni a modern szerb elbeszélőket s ezért érintkezést keresett a szerb irodalom jeleseivel. Csupa kedves, meleg, megértő irás volt a válasz. Mindnyájan őszinte köszönettel fogadták a közeledést és hálás örömmel, leplezetlen büszkeséggel vették, hogy magyar nyelven is bemutatkozhatnak. Bókolgatós hódolattal emlékeznek meg a magyar irodalomról, amely ugyan magasabb fokon áll, mint az övék, mégis szeretnék, ha a magyar olvasóközönség is megismerné őket. Mindegyik fontos dolognak tartja magyarra ültetését, mert fontosnak tartja a különböző nyelvü kulturák örök, müvészi közösségét.

Ó, mily szent, bájos és nagyszerü szavak! A festék, a tégla, a mozdulat, a márvány, a hangjegyek nemzetköziségét valahogy elismerték még azok is, akik rajongói az elkülönitésnek, a faji és nemzeti politikának. De a nyelvre mindig rányomják a faji bélyegzőt s lépten-nyomon látjuk, hogy a nyelvet nem tekintik ugyanolyan müvészi anyagnak, mint a festéket vagy a márványt. Az idegen nyelvü müvészet sok helyen és sokak szemében — példákért nem kell épen messze menni — nem müvészet, hanem vétség, lázitás, irredentizmus. A durva tömeg nem disztingvál, nem keres árnyalatokat, a szük koponya nem tudja megérteni, hogy a francia irodalom nem egyenlő Poincaréval, hogy az orosz betü még nem jelent bolsevizmust, hogy a magyar szinháznak semmi köze sincs Héjjas Ivánhoz vagy Francia Kiss Mihályhoz. A lapos, ködös agyvelő nem tudja megérteni, hogy a nyelv époly anyaga a müvészetnek, mint a pasztell, vagy a kő, a nyelv épannyira nemzetközi valami, mint a mozdulat, a márvány, vagy a tizenkét zenei alaphang.

Hogy a nyelv mennyire nem jelent nemzetiséget, arra legjobb példa, hogy az irek legnagyobb ellenségeiknek, az angoloknak nyelvén irnak, beszélnek és énekelnek. A francia Chamissoból német költő lesz, az angol Wilde franciául irja meg a Salomet, a francia Stendhal olaszul is irogat, az orosz Hermentov francia verseket költ, a latin költők előbb görög elégiákkal próbálkoznak, a [illegible] Becquér Adolfból spanyol lirikus válik, D'Annunzio francia nyelven ir szinmüveket, a magyar Heinrich Horvát a német nyelv müvésze, az olasz Dante Gabriel Rossettiből angol poéta lesz, Strindberg franciául panaszolja el „Vallomásait", a horvát Zrinyi magyarul irja meg a „Szigeti veszedelmet", a spanyol Heredia pedig finom francia szonettek ötvöse. A nyelv tehát bármennyire sokszinü, mégis csak anyag és nem program, nem politikai hitvallás a müvész kezében. Igaz, hogy különbözősége uszitásra, gyülölködésre is alkalmas lehet, de a téglából is lehet otromba várfalat épiteni, a festék arra is jó, hogy a silbak házikóját befessék vele, a márvány pedig ágyutalpnak is használható.

A nyelvnek van müvészete, de a müvészetnek nincs nyelve. A müvészet nyelve nemzetközi a legtökéletesebb értelemben: minden nyelv az övé, ha müvészember ajkára vagy tollára kerül.

Nagyon jóleső s szinte megnyugtató, hogy a szerb irodalom kiválóságai is ezt a tiszta, müvészi hitet vallják. Müvészek ők, akik nem hallják az uszitó jelszavakat, akik nem látják a gyülölet véresszemü martalócait. Müvészek ők s ezért a népet keresik, az örök, a közös, a szentséges népet. S az „eszmék barrikádjain" a müvészet magas, magasztos bércein találkoznak a keresők. Lent dulhat a harc a csunyák, a gonoszak sáros-véres harca, de fönt a magasban, a felhők fölött, a tiszta és szikrázó levegőben találkoznak a keresők és kezet nyujtanak egymásnak, mint szerető testvérek.

„A müvészet az igaz közvetitő".

Sz. K.

Kétkulacsos törvényhozás

Koncentrált ellenzéki támadás a kormány ellen a fogyasztási adótörvény miatt — Interpelláció az olaszországi szláv kisebbség sorsáról

A nemzetgyülés szombati ülését ujból foglalkoztatta az olaszországi szláv kisebbség szomoru és *a jugoszláviai nemzeti kisebbségek helyzetével oly sok közös vonást felmutató* sorsa. A nemzetgyülés többségét *őszintén felháborította*, hogy a nemzeti kisebbségek ügyét nem kezelik méltányosan *Olaszországban*. Az olaszországi szlávság elnyomásának ismertetése után a fogyasztási adótörvény vitájára tért át a parlament és ennek során megállapitották az ellenzék szónokai, hogy a többség *kétkulacsos törvényeket* hoz, olyan törvényeket, amelyek más kötelezettségeket rónak az ó-szerbiai lakosságra és más, egyáltalán *nem enyhébb* kötelezettséget az uj területek polgáraira. Olyanformán — mint Spaho Mehmed megállapitotta — hogy az egyik fizessen *mindent*, a másik pedig *semmit*. . . Arra a megjegyzésre, hogy ez kissé az alkotmányba ütközik, a pénzügyminiszter ugy riposztozott, hogy akkor az alkotmány — rossz.

Az olaszországi szlávok

Beogradból jelentik: A parlament szombati ülését tiz órakor nyitotta meg *Jovánovics* Ljuba házelnök. Napirend előtt *Hohnyec* dr. klerikális szóvátette, hogy mindezideig *nem kapott a külügyminisztertől választ* az olaszországi szláv lakosság üldözése tárgyában hozzá intézett interpellációjára.

— Az olaszországi szlávok sorsa — mondotta többek közt Hohnyec — rendkivül szomoru, mert az olasz fascista rablószervezetek vezetői halálra itélték ott élő szláv testvéreinket, a szláv iskolákból kiüzték a szlovén és a horvát nyelvet, azonkivül elrendelték hogy az elemi iskolák első és második osztályában az olasz legyen a tanitási nyelv.

Hohnyec szavaira óriási lárma keletkezett:

— Le a fascistákkal! Szégyen! Gyalázat! — kiáltották minden oldalról közbe.

Az interpelláló képviselő ezután kifejtette, hogy a Jugoszláviában élő olaszok különböző koncesszziókat kaptak, az olasz iskolákban olasz tanitók tanithatnak, olasz papok nevelhetnek és még az olasz magániskolák is teljes szabadságot élveznek. Ezzel szemben Olaszország kiutasitotta a nemzetiesen gondolkodó szláv tanitókat és papokat és most az olasz tanitók és papok nevelik a szláv anyanyelvü gyermekeket, természetesen olasz szellemben.

Közbekiáltás: Barbárság!

Hohnyecz: Ez az eljárás *gyökerében akarja megölni a nemzeti eszmét* és ép ezért *Európa szine előtt kell tiltakozni a nemzetiségek elnyomása, az olaszok eljárása ellen.* Tiltakozni kell ezért a magatartásért is, amellyel az olaszok az ott megjelenő szláv és horvát lapokkal és folyóiratokkal szemben viselkednek. Lehetetlenné teszik, hogy az olaszországi szláv lakosság anyanyelvén olvashasson ujságokat. Triesztben a prefektura elrendelte, hogy nem lehet szláv lapot kiadni csak akkor, ha szövegét olasz nyelven is közlik.

Wilder (demokrata:) Azonnal félbe kell hagyni a tárgyalásokat Olaszországgal!

Hohnyecz: A pólai rendőrség megtiltotta, hogy jugoszláviai lapokat szállitsanak Pólába. Követelni kell a gondolat-szabadságot és az oktatási szabadság teljes védelmét.

A beszédet a parlament *nagy helyeslésssel fogadta* és Jovánovics házelnök kijelentette, hogy a külügyminiszternél meg fogja sürgetni az erre vonatkozó választ.

Ezután *Simonovics* agrárminiszter válaszolt *Sztanojevics* szerbpárti képviselőnek a dobrovoljácoknak osztandó földek kiosztása körül történt visszaélések és a dobrovoljácokat zsaroló egyes tisztviselők felelősségre vonása ügyében hozzáintézett interpellációra. A miniszter kijelentette, hogy semmiféle visszaélésről nincs tudomása.

Sztanojevics nem vette tudomásul a választ, hanem konkrét esetet mondott el: az agrárminiszterium egyik tisztviselője *kétezer dinárt követelt egy dobrovoljáctól ügye elintézéseért.*

Simonovics miniszter ujabb fölszólalásában megigérte, hogy meg fogja vizsgálni az ügyet.

A fogyasztási adó és az alkotmányrevizió

Ezután áttértek a fogyasztási adó-törvényjavaslat tárgyalására. Elsőnek *Koczics* radikálispárti képviselő szólalt föl és fölolvasta a pártbizottság jelentését. Utána *Setyerov* demokrata a demokrata kisebbségi véleményt terjesztette elő. *Spahó* muzulmán és *Zsebot* klerikális szintén kisebbségi véleményeket terjesztettek a parlament elé, majd *Sztojadinovics* pénzügyminiszter ismertette a törvényjavaslat célját: a fogyasztási adóbehajtások megreformálását.

Spahó a miniszter előadására a következőket jelentette ki: Ez a törvény az alkotmány megsértése. Önök azt követelik, hogy *mi az ország uj területein fizessünk mindent, önök pedig ne fizessenek semmit.*

A miniszter a fölolvasott kisebbségi véleményekkel szemben szemben védte a kormány álláspontját.

Zsebot képviselő ujabb fölszólalásában tiltakozott a fogyasztási adótörvényjavaslat egyenlőtlensége miatt. Véleménye szerint a törvényjavaslat *az alkotmánnyal merőben* ellenkezik.

Sztojadinovics pénzügyminiszter: *Elismerjük, hogy az alkotmány revizióra szorul.*

Popovics Jován demokrata csodálkozását fejezte ki afelett, hogy *a törvény egységesités idején egy uj törvényben ujabb egyenlőtlenségeket állitanak fel. Ez a törvény nem fogja a lakosságot megmenteni a hatóságok zaklatásaitól, különösen nem az országnak azokban a részeiben, amelyek azelőtt a volt osztrák-magyar monarchiához tartoztak.*

Csatlakozik *Lázics* Voja javaslatához, hogy a törvénynek Szerbiára és Montenegróra érvényes rendelkezéseit terjesszék ki a többi országrészekre is.

Dr. *Mehmed* szintén rámutat a törvényjavaslat egyenlőtlenségeire támadta a jelenlegi kormányzatot és azt a véleményét hangsulyozta, hogy a szerb uralom a többi tartományokra a legnagyobb bajokat jelenti. Tiltakozott a politika ilyen vezetése ellen és kijelentette, hogy a kormány ezzel a törvénynyel még rosszabbá tenné az ország lakosainak helyzetét. Kijelentette, hogy a *javaslat ellen fog szavazni.*

Mehmed dr. felszólalása után az ülést berekesztették és folytatását hétfő délelőttre tüzték ki.

Ki a szerző?

A Neven sajtóperé

Főtárgyalás a suboticai törvényszéken

A suboticai törvényszéken *Pavlovics* István törvényszéki elnök büntető tanácsa szeptember 21-én tárgyalta azt a sajtópört, amelyet *Vuletin* Szlávkó dr. — aki jelenleg községi jegyző Priglevica Szt.-Ivánon — inditott *Hafner* Richard, a Neven volt felelős szerkesztője és *Rotter* Ferenc osijeki kereskedő ellen.

A szeptemberi tárgyaláson csak *Hafner* Richard jelent meg, mig *Rotter* Ferenc orvosi bizonyitványt küldött arról, hogy beteg.

Az ügy előzménye — amint annak idején részletesen ismertettük — az, hogy a Neven cimü, időközben megszünt lap 1921. év szeptember 17-iki számában cikk jelent meg, amely *Vuletin* Szlávkó dr. ellen — aki akkor *Petrovics* János dr. ügyvéd irodájában müködött — rágalmazó és becsületsértő kifejezéseket tartalmazott.

Hafner Richard a tárgyaláson kijelentette, hogy az inkriminált cikket *Rotter* Ferenc osijeki kereskedőtől kapta és a cikk akarata ellenére jelent meg. Miután pedig időközben meggyőződött arról, hogy a cikkben foglaltak minden ténybeli alapot nélkülöznek, a cikk megjelenése miatt tehát sajnálkozását fejezi ki és a főmagánvádlótól bocsánatot kér. Erre Vuletin dr. Hafnerrel szemben elállott a vádtól.

A subotlcai törvényszék szombatra tüzte ki a folytatólagos főtárgyalást a sajtóper másik vádlottja, *Rotter* Ferenc ellen.

Vuletin Szlávkó dr. főmagánvádlót — aki személyesen is jelen volt — *Strelczky* Dénes dr. ügyvéd képviselte, mig *Rotter* Ferenc védelmét *Piskulics* Zvonimir dr. ügyvéd látta el.

Rotter Ferenc kijelenti, hogy *a cikket nem ő irta, hanem Hafner*, a cikkben foglalt adatok közül pedig csupán Vuletin bécsi szereplésére vonatkozó részeket adta Hafnernek.

A biróság elrendelte *Hafner* Richard tanukénti kihallgatását és a tárgyalást félbeszakitva, annak folytatását november 30-ra tüzte ki. A folytatólagos főtárgyalásra Hafnert megidézik.

Utban a forrongó Görögország felé

Három napig szünetelt a forgalom a jugoszláv határállomás és Szaloniki között

— A Bácsmegyei Napló kiküldött munkatársától —

Skoplje, október 26.

Leskovac és Skoplje közt az étkezőkocsi vezetője hirül adja, hogy Görögországban kitört a forradalom és a keleti expressz kedden már nem mehetett át a határon. Gyevgyelija és Szaloniki közt megszünt a forgalom. Skopljeben az állomásfőnök megerősiti a hirt, azonban közli, hogy egy-két nap mulva előreláthatóan ujból mennek a vonatok.

Akarva-akaratlanul várakozni kell Skopljeben. Gyevgyelija határállomásról, — ahol nincs megfelelő szálloda — már tömegesen tértek vissza az utasok hazatérő görögök, külföldiek—és Skopljeben várják be a vonat indulását.

A várakozásban szinte bosszantó, hogy a rikkancsok hangosan orditják egész nap, uccahosszat:

— Nagy forradalom Görögországban.

A hangos cim mellett azonban nem lehet semmi biztosat tudni, csak azt, hogy nincs vonat és a telefon- és táviratforgalom szünetel a két ország között. Egyik hir szerint egész Görögországban folyik a forradalmárok harca, a másik verzió csak két athéni ezred lázadásáról tud. A görög politika káoszában forradalmi és ellenforradalmi pártok, royalisták és köztársaságiak nagy káoszában azonban senki sem tudja, hogy melyik párt lázadt fel *Plasztirasz* ezredes katonai diktaturája, *Gonadasz* ezredes kormánya ellen. A skopljei görög konzul sem tud részleteket, csak annyit, hogy nincs vonat. Közben szerdán este hire terjed, hogy Gyevgyelija és Szaloniki közt a forradalmárok felszedték a vasuti sineket.

Csütörtökön délelőtt ujból szaporodik a menekülők száma. *Muvrudisz* Joszeif, Anatólia volt képviselője, aki feleségével és leányával együtt utban volt hazafelé és Skopljeben rekedt, szintén nem tudja, melyik párt csinálta a forradalmat, — pedig ő a törökök által visszafoglalt Anatóliából való menekülése óta is élénk részt vesz a politikában.

— Nálunk — mondja — sohasem lehet azonnal megállapitani, melyik párt csinálja a forradalmat. Hiszen Venizelosz pártja is két ellentétes frakcióra oszlik: royalisták és köztársaságiakra.

Mavrudisz is várja a hireket, hogy mikor folytathatja utját Athénbe.

Csütörtökön reggel értesités jön, hogy délután Szalonikiből rendkivüli vonat jön Gyevgyelijáig hogy a határon várakozó utasokat átvigye Görögországba. Külföldieket azonnem vesz fel a vonat. Mindamellett biztató a hir, mert azt bizonyitja, hogy a vonat sértetlen.

A Skopljeben várakozó utasok türelmetlenek a késedelem miatt. Egyesek — akik inkább kedvtelésből akartak Görögországba menni — a hazatérésre gondolnak, mert aggasztja őket az ottani zavaros helyzet. Kedden a déli vonattal valóban visszautaztak Beograd felé.

Délben magánértesülés jön, hogy *péntektől reggeltől kezdve helyreáll a rendes forgalom Jugoszlávia és Görögország között.* A görög konzul még mindig nem tud róla semmit. A délután kétórai gyorsvonattal Beogradból érkező utasok Skopljeben leszállnak, mert a szalonikii segélyvonatot nem érhetik el Gyevgyelijában.

Skopljeben délután a szállodák, cukrászdák, kávéházak francia és görög beszédtől hangosak. Mindenütt visszamaradt görög utasokat látni.

Hat órakor este jön meg a hivatalos távirati értesités Gyevgyelijából Skoplje állomásra, hogy *péntek reggeltől kezdve rendesen közlekednek a vonatok Szalonikibe.*

Este hét órakor felkeresem a görög konzult, azonban ő még mindig nem tud semmi ujat a forgalom helyreállításáról, tőlem értesül, hogy holnaptól kezdve lehet Görögországba utazni. Intézkedik, hogy a hirt azonnal közöljék a görög utasokkal.

A politikai helyzetről, a pártokról, a forradalomról nem tud felvilágositást adni. Legalább is óvatosan kerüli, hogy valami pozitivet mondjon. Még nincs hivatalos értesülése arról, amit az ujságok irnak — hogy a kormánycsapatok leverték a felkelőket.

A forgalom ujrafelvételének hire érthető örömet kelt a Görögországba utazók közt. Pénteken délután a gyorsvonattal már utra is fognak kelni hazafelé.

Mi pénteken reggel utazunk már Gyevgyelijába és este tovább Szalonikibe. A forradalom országába a forgalmi szünet után *a legelső vonattal fogunk megérkezni.*

(—kas.)

A probléma

Irta: Stella Adorján

(Szeptember Péter este nyolc órakor a szobájában ült és gondolkozott. Gondolkozott afelett, hogy elmenjen-e a nagyságos asszonyhoz vacsorára, vagy telefonáltasson, hogy beteg, nagyon sajnálja. Szeptember Péter egy év óta akarja lemondani ezeket a vacsorákat, egy év óta küzd önmagával és nincs elég bátorsága, elég erélye szakitani. Most ismét a szakitáson gondolkozik. Lelki tusát viv — ahogy a romantika kedvelői mondanák. Még tiz perce van, dönteni kell: menni vagy lemondani, szakitani vagy mellette maradni az unalom szürke ködében. Most tiz percig gondolkozom felőle: mondja magában Szeptember Péter és megkezdődik a lelki tusa: Szeptember Péter mint egy bölcs el kezd vitatkozni önmagával.)

Az agy: Alapjában véve véget kell már vetni ennek a históriának. Semmi értelme. Ez az asszony három éve elrabolja minden felesleges időnket. Veszekszik, követelőző, féltékeny. Utjában van az érvényesülésünknek, határozottan utjában van. Más nőkre kell pazarolnunk az idegeinket, akik segitenek megkönnyiteni a karrier rögös utját. Itt nem szabad tétovázni, minden percért kár. Én már egy évvel ezelőtt mondtam: szakitani, szakitani! Szeptember Péter nem hallgatott rám. De most már elég volt....

A száj: Ma este azért talán még elmehetnénk. Olyan jó őt csókolni. Sima, meleg a bőre....

Az orr: És illatos....

A száj: Jó volt csókolni a szerelmes száját....

A kéz: Simogatni a finom bokáját....

Az agy: Maga csak hallgasson. Most megénekli a finom bokáját és azt mondja, hogy jó volt simogatni. Azt elfelejti, hogy keresni a számára pénzt, sok pénzt ajándékokra, az nem volt finom. Gondolja meg, ha szakitunk vele, megtakaritjuk a karácsonyi ajándékot. A maga egy havi munkája....

A kéz: Szivesen dolgoztam, hogy vehessünk ajándékot, szép gyürüt a keskeny ujjaira. Jó volt az ujjait cirógatni.

A szem: És nézni rajtuk a kék ereket.

Az orr: A parfőmje! Az a megszokott, kábitó illat, amely ugy áradt a testéből.

A szem: Mit tudja maga, milyen a teste! Én tudom, én néztem álmatlan éjszakákon. Fehér mint a tavaszi hó. A szemeit sokszor csodáltam, kékebbek mint a mennybolt májusban, a szája pirosabb, mint a vér.... a haja aranypalást....

Az agy: Jaj, de komikus ezekkel az elavult lirai hasonlatokkal. Nem lehet birni magukkal, érzékekkel este hét után. Maga most mennyboltot, vért és aranypalástot álmodik. Emlékezzen vissza, mikor egy téli reggelen váratlanul megleptük önagyságát. Mit látott maga akkor? Emlékezzen vissza! Azzal számolt be, hogy önagysága az ágyban fekszik, a szeme szürkés és fáradt, alatta fekete udvar, a szája szederjes és halvány, ami pedig a haját illeti, az a tövinél barna és kócos.... Ezt látta?

A szem: Megszoktam, hogy reggel nem szépek az asszonyok. Reggel csak az erdő szép, a rét és a havazás. Este szép a vizek járása, a holdfény és az asszonyok szeme. Most ő is szép. Ugy vár bennünket. Látni szeretném a szemeit....

A fül: Hallani a hizelgő hangját ...

Az agy: És ha zongorázni fog tiztől tizenkettőig? Megérdemelné. Maga mindenáron hallani akarja.

A fül: Milyen jó hallgatni, hogy mondja: »szeretlek«, »csak téged szeretlek.«

Az agy: Legyen nyugodt másnak is mondja.

A fül: De azt én nem hallom. Én csak azt hallom, amit nekem sug.

Az agy: Magának hiába beszélek. Süket fülekre találtam. Nem akar emlékezni a veszekedésekre, amikor azt kiáltotta: Utállak! Utállak! Meghallhatta, éppen elég hangosan mondta.

A fül: Ma este csak kedves dolgokat fogunk hallani. Szakitsunk holnap.

A kéz megirja a szakitólevelet.

Az agy: Holnap késő.

A száj: Ma szakithatunk. Mielőtt eljövünk tőle.

Az agy: Nem uri dolog.

A fül: Szakitani egyáltalán nem uri dolog. Személyesen nem is lehet, mert rettenetes gorombaságokat fogsz hallani. Holnap megirjuk. De ma menjünk fel hozzá....

A tüdő: Hogyne, nincs lift, annyi emeletet mászni.

A láb: Az már igaz.

A száj: Persze ez a három emelet fájt magának. De az jól esett, amikor csucshurutja volt, hogy priznicet rakott magára és leszoktatott bennünket a cigarettázásról. Maga hálátlan, azt elfelejti, hogy kinek köszönhet, hogy nem kell szivnia azt a sok rossz füstöt.

A tüdő: Nekem élvezet a cigarettázás, ha éppen tudni akarja.

Az agy: Minden lépcsőfok megröviditi az életünket. Nem megyünk fel.

A gyomor: Menjünk fel. Jó vacsora lesz.

Az agy: Maga is mindig csak az evésre gondol. Gondoljon a gyomorbajra és egyen kevesebbet. Emlékszik? Nagy fájdalmai voltak legutóbb, amikor hat almásrétest evett meg nála.

A gyomor: Jól tudja csinálni az almásrétest.

Az agy: Jaj, de naiv! Azt nem ő csinálja. Hozatja étteremből. Nem tud egy rendes ételt elkészíteni.

Az orr: Nekem ne is menjen ő a konyhába. Nem szeretem a konyhaszagot.... A parfőmjét imádom....

A szem: A menyboltkék szemét.

A kéz: A finom bokáját....

Az agy: Egy szó, mint száz. nem megyünk. Lemondjuk a vacsorát és véget szakitunk a barátságnak.

A száj: Nem! Csókolni akarom!

A kéz: Nem! Simogatni akarom!

A szem: Látni akarom!

Az orr: Érezni akarom a parfőmjét!

A gyomor: Almásrétest akarok enni!

Az agy: Mi ez? Lázadás? Az érzékek forradalma? Hát azt hiszik, hogy nem birok önökkel? Azért se megyünk. Itt az történik, amit én akarok. Nyomban telefonálok neki és lemondom a vacsorát, lemondom az egész barátságot. Kéz, tessék levenni a kagylót.

A kéz: Én simogatni akarom.

Az agy: Száj, tessék beszelni.

A száj: Csókolni akarom.

Az agy: Szóval forradalom. Igy is jó. Az érzékeink fellázadtak. Gyerünk a szép asszonyhoz. Meg fogják ezt maguk mind bánni.

(Szeptember Péter izgatottan elindul a nagyságos asszonyhoz. Becsönget és egy pillanatig ujra vitázik önmagával.)

Az agy: Tulajdonképpen nagy hiba volt eljönni.

A sziv: És én? Engem sohse kérdeznek meg? Nem kivánnak csak az én véleményemre?

Az agy: Ugyan kérem, ne beszélje bele! Maga ugy látszik elfelejti, hogy a mai korszakban élünk.

Szélhámos tartalékos kapitány

Eladta más földjét

Novisadról jelentik: A novisadi rendőrség letartóztatta *Ognyanovics* Milán tartalékos első osztályu kapitányt, különböző szélhámosságai miatt. Ognyanovics Milánnak katonai információs irodája volt Noviszadon és különösen az egyszerübb iskolázatlan s törvényekben nem jártas emberekkel tartott fenn szorosabb üzleti összeköttetést, akiket aztán könnyen becsapott. Legutóbb *Brezák* Zsarko földmüvesnek eladott Sztankovics Ljuba földbirtokos földjéből másfél hold földet és az üzletre 14.500 dinár előleget vett fel. A mikor a földmüves át akarta venni a megvásárolt földdarabot, kiderült, hogy *Sztankovicsék sohasem adtak megbizást földeladásra Ognyanovicsnak, akit nem is ismernek.* A szélhámos kapitányt, miután bebizonyult, hogy a meghatalmazó nevét ráhamisitotta az okiratra, letartóztatták és átkisérték az ügyészségre.

Ognyanovics Milán Beogradban és Szarajevoban is több csalást követett el, amelyek miatt már régóta körözik. A háboru alatt Olaszországban szélhámoskodott, ahol állandóan *királyi szárnysegédnek* adta ki magát és hamisitott okiratok alapján nagy összegeket csalt ki hiszékeny emberektől.

Adófizetés a pénzhiányban

A suboticai kereskedők mozgalma

A szuboticai adókivetésekkel kapcsolatban már többizben megemlékeztünk arról, hogy a szuboticai pénzügyigazgatóság még mindig nem kezdte meg az adókivetésekről szóló értesitések szétküldését, holott az első adótárgyalásoktól már majdnem egy félév telt el.

Az eredeti tervek szerint az adóértesitéseket a nyári mezőgazdasági munkálatok befejezése után kellett volna kikézbesiteni és hogy ez mindezideig nem történt meg, azt a pénzügyigazgatóságnál felgyülemlett munkával és a tisztviselő-hiánnyal magyarázzák. Ennek a késedelemnek azonban más oka is van.

A néhány évre visszamenőleg kivetett adók sok esetben óriási összegekre rugnak. Néhány banknál, kereskedelmi és ipari vállalatnál *milliós adókivetések történtek, amelyeknek lefizetése a mai sulyos pénzhiány miatt katasztrófális hatásu lehetne az egész szuboticai pénzpiacra és kereskedelemre.* Ugyanilyen mértékben azonban szinte lehetetlennek látszik az is, hogy *a kisemberek* a maguk lényegesen kisebb adóját, amely azonban az a vagyoni erejükhöz mérten ugyan olyan sulyos megterhelést jelent, mint a nagybankok részére a maguk milliós adója, a mai válságos gazdasági helyzetben megfizessék.

A kereskedők és iparosok amugy is csak a legnagyobb erőfeszitéssel és a legsulyosabb akadályok leküzdése után tudják az üzletük fenntartásához feltétlenül szükséges tőkét ma előteremteni és az *adók lefizetésére megint csak tömegesen bankhiteleket lennének kénytelenek igénybevenni. A bankok a mai viszonyok között azonban nem tudnának eleget tenni a tömeges hitel-igényléseknek.*

Az adók egy összegben való behajtása a legsulyosabb pénzügyi válsággal fenyeget. Épen ezért *a kereskedői és pénzügyi körök részéről lépéseket tettek az adókivető bizottságoknál, illetőleg a pénzügyigazgatóságnál, hogy a kivetett adók behajtását halasszák el addig, amig a pénzügyi helyzet megjavul.*

Ennek a kérésnek ilyen formában való teljesitésére nincsen ugyan kilátás, mert a pénzügyminiszterium a pénzügyigazgatóságnál sürgeti az adók behajtását, azonban mindenesetre hozzájárul ahhoz, hogy az adókivetésekről történő értesitések kikézbesitését még inkább lassuvá tegye.

Lengyel petroleum — vajdasági bor

Gazdasági tárgyalások Jugoszlávia Románia és Lengyelország között

Beogradból jelentik: *Radonics* Jován suboticai radikális képviselő a napokban tért vissza Lengyelországból és Romániából, ahová félhivatalos megbizással utazott el nemrégiben, több radikális képviselő társaságában. A *»Bácsmegyei Napló«* munkatársának alkalma volt beszélgetést folytatni a hazatért Radonics képviselővel, aki kijelentette, hogy elsősorban a függőben levő gazdasági kérdések megoldása ügyében utazott Romániába és Lengyelországba. A bizottság feladatát — mondotta — különösen Jugoszlávia és Lengyelország közti gazdasági viszony felvételének problémája szabta meg. A lengyelországi tárgyalások során nagy sulyt fektettek *a lengyel petróleum importjának előkészitésére,* ebben az ügyben széleskörü és beható eszmecserét is folytattak az illetékes lengyel tényezőkkel, amelyek azonban egyelőre nem vezettek eredményre, mert a petróleum-import elé a szállitási tarifa negy nehézségeket támaszt. *Ebben a tekintetben különösen az okoz akadályt, hogy Jugoszláviának Magyarországgal még mindig nincs kereskedelmi szerződése.* Szó volt Lengyelországban arról is, hogy a jugoszláv bort — elsősorban a horgos-vidéki bort — milyen feltételek mellett lehetne exportálni a lengyel piacra. Ebben a kérdésben, amely a jugoszláv bortermelés szempontjából rendkivül fontos, valószinüleg sikerül megegyezést létesiteni Lengyelországgal, amely szivesen vásárolna bort Jugoszláviától.

Kellemesen lepett meg bennünket — mondotta *Radonics* — *a lengyel közállapotok konszolidáltsága,* melyet dacára a lengyel márka elértéktelenedésének, egyre jobban és alaposabban igyekszik a kormány megteremteni. Romániában, ahol szintén a gazdasági élet nagy előhaladást mutat, elsősorban *egyházi és iskola kérdésekről tanácskoztunk.* A határmegállapitás kérdésében is tartottunk megbeszéléseket az illetékes román faktorokkal, amely kérdésben *a közel jövőben teljes megegyezésre van kilátás.*

Ujra megállapitják Németország fizetőképességét

Baldwin szerint Németországot képessé kell tenni arra, hogy fizessen — Trockij fegyverrel is megvédené a német kommunisták forradalmát

Az angol kormány, mint ismeretes, egy nemzetközi konferencia összehivásán fáradozik, amelyen a nagyhatalmak — Amerika bevonásával — a német jóvátételi kérdést az európai gazdaság talpraállitása érdekében véglegesen és békés uton rendezzék. A konferencia előkészitését a brit külügyi hivatal már megkezdte, amely az érdekelt országok kormányait jegyzék kiséretében meghivta az értekezletre, többek közt az Unió kormányát is, amely, mint megirtuk, kijelentette, hogy *hajlandó a konferencián résztvenni.* A nemzetközi konferencia elé, mint Londonból jelentik, az angol politikai körök nagy reményekkel néznek, bár eddig *a küldött meghivókra még nem érkezett válasz az egyik szövetséges kormányától sem.*

Franciaország hajlandó hozzájárulni Németország fizetőképességének megállapitásához

A Havas-ügynökség jelentése szerint a legutóbbi francia-angol megbeszéléseknek szigoru titokban tartása következtében Párisban csak pénteken vált ismeretessé, hogy Franciaország abban az esetben *hajlandó hozzájárulni ahhoz, hogy Németország fizetőképességét nemzetközi szakértő bizottság vizsgálja meg, ha ezt a bizottságot a jóvátételi bizottság nevezné ki.* Franciaország ahhoz is hozzájárul, hogy *a jóvátételi bizottság meghallgassa Németország képviselőt,* anélkül, hogy ragaszkodnék ahhoz az eddigi követeléséhez, hogy Németország köteles a jóvátételi szollgáltatások szállitását előzetesen megkezdeni.

Ezt a hivatalos helyen is megerősitett hirt a francia álláspont lényeges változásának tekintik és nagy jelentőséget tulajdonitanak neki már azért is, mert Poincaré még szerdán is olyan nyilatkozatot tett, hogy *a legutóbbi német javaslat érdemi megvitatásába csak akkor bocsátkoznak, ha Németország eleget tesz jóvátételi szállitási kötelezettsé-einek.*

Baldwin beszéde a nemzetközi konferenciáról

Londonból jelentik: *Baldwin* pylmouthy beszédének a nemzetközi helyzettel foglalkozó részében személy szerint *felhivta Poincaré-t, hogy ne álljon utjába a szövetséges hatalmak uj értekezletének és fontolja meg akár háromszor is, mielőtt visszautasitná a meghivást.*

A jelenlegi németországi helyzettel kapcsolatosan a miniszterelnök hangsulyozta Nagybritanniának azt a kivánságát, hogy a lehető legnagyobb jóvátételi összeget érje el, de kijelentette, hogy Németországot *képessé kell tenni arra, hogy fizessen, valutáját stabilizálni a kell, pénzügyeit ellenőrzés alá kell helyezni és meg kell szerezni a fizetések megfelelő garanciáit.*

Kahrt dezavuálta a birodalmi kormány

A Wolff-ügynökség jelentése szerint a birodalmi kormány félhivatalosan kijelentette, hogy *Kahr bajor főállambiztos legutóbbi nyilatkozata,* mely szerint a birodalmi kormánnyal nem hajlandó tárgyalni, *alapjában teljesen lényegtelen,* mert a bajor államkormány nem Kahr kezében van, aki csak azokat a funkciókt végzi, amelyek a kivételes állapotnak Bajorországra való kiterjesztéséből származnak. Kahr nyilatkozata felelőtlen nyilatkozat, a melyet a birodalmi kormány nem vehet komolyan már csak azért se, mert a bajor követ kijelentette, hogy Bajorország a birodalom egységét föltétlen tiszteletben tartja.

Berlinben nem tudják már megfizetni az élelmiszerárakat

Berlinből jelentik: Az élelmiszerkereskedelemben két nap óta azt a sajnálatos jelenséget észlelték, hogy a nagymennyiségben piacra kerülő zsirt és vajat, annak ellenére, hogy áruk olcsóbbodott, a közönség nem vásárolja. A zsir ára fontonkénti 14.5 milliárdról 13.5-re esett, de még ezen az áron sem talál vevőre. Ugyanigy járnak a gazdák is, akik nagy tömegben hozzák piacra a vajat, de a közönség még a leszállitott ár mellett sem tudja megvenni.

Trockij a német forradalomról

Mint Rigából jelentik, *Trockij* Moszkvában beszédet tartott, a melyben kijelentette, hogy sem Franciaország, sem Anglia nem képes a gyorsan terjedő német forradalom leküzdésére elegendő csapatot küldeni. *A német forradalom kitörése csak napok kérdése* — mondotta — és ha a forradalom ellen a külhatalmak beavatkozást kisérelnének meg, *Szovjetoroszország csapatokat küld Németországba, a német forradalom védelmére.*

Zavargások a Ruhr-vidéken

Essenből jelentik: A Krupp-munkásai pénteken *megkisérelték, hogy a gyárakat elfoglalják* és a gyárak hivatalnokait kiüzzék a telepekről. A rendőrség azonban megakadályozta a munkások szándékát, megszállta a gyártelepeket és a támadó munkásokat visszaverte. Három halottja és husz sebesültje van az összeütközésnek.

Rajna-vidék elszakadt a birodalomtól

Kölnből jelentik: A szeparatisták az utóbbi *két napon erősen terjeszkednek.* A rajnabizottság szombaton rendeletet adott ki, amelyben kimondotta, hogy ott, ahol a szeparatisták kezükbe vették a hatalmat, *a lakosság tartozik elismerni az uj köztársaságot.*

A Rajnavidék és *a birodalom közti szakitás beállott.*

Japán és Olaszország résztvesz a jóvátételi konferencián

Londonból jelentik: Az angol kormányhoz szombaton beérkeztek a szövetségesek válaszai. Japán és Olaszország kijelentette, hogy szivesen veszi Amerika meghivását a Németország teljesitőképességét megállapitó gazdasági konferenciára. Franciaország és Belgium ezzel szemben nem nyilvánitott határozott véleményt.

Volt hadifoglyok!!!

Megjelent a legszebb orosz dal, amely lépten nyomon kisért benneteket nagy Oroszországban. Cime:

BAJKÁL (Szibériai emlék)

Vegyétek és terjesszétek!

Moravetz kiadás

Mindenütt kapható! 7344

A djakovári püspökséghez csatolják Baranyát

A baranyai katolikus egyház tudvalevően abban a viszás helyzetben van, hogy egyházjogilag a pécsi püspökséghez tartozik, amely az uj államalakulás óta, a fölmerült nehézségek következtében nem tudja az elszakadt egyház-rész ügyeit megfelelően intézni. Egyházi körökben, mint már megirtuk, ezen a visszás helyzeten kétféle módon akartak segiteni: az egyik terv szerint a bácskaihoz hasonlóan állitanának fel, a másik szerint az egyeduli megoldás az lenne, ha az egyházrészt a djakovári püspökséghez csatolnák. A két megoldási mód körül megindult tárgyalások, mint értesülünk *az utóbbi terv javára döltek el.* Az egyházi körök a megbeszélések során az önálló apostoli adminisztratura fölött azzal a kifogással tértek napirendre, hogy a terület kicsony ahhoz, hogy önálló püspökséget alakitsanak belőle, tekintve, hogy a pécsi egyházmegyétől elszakadt részből a djakovári püspökség magának vindikálja minden esetben *a valpovói és dolnji–mihojlaci kerületeket.* A legközelebb megjelenő *pápai bullát,* amely a baranyai, illetőleg a pécsi püspökségtől átcsatolja a djakovári püspökséghez a szóbanforgó területeket, azzal magyarázzák, hogy *egyszerüsitési szempontok* ezt a megoldást követelték.

Több tekintélyes egyházi személyiség — akiknél érdeklődtünk arról, hogy milyen hatást váltott ki ez az intézkedés az érdekeltek körében — aggályát fejezte ki a fenti megoldással szemben, amely különböző nehézségeket fog szerintük maga után vonni, többek között azt, hogy nyelvi nehézségek miatt az átcsatolt területen müködő lelkésze vissza fog térni a pécsi egyházmegye kebelébe.

Dr. Kubb és Mister Herkules

izgalmas csatája a suboticai korzón

Amióta a Kultura rt. és a Galantai rémregénykiadócég népszerüsiteni kezdte a távölő *Mister Herkules* és a zseniális *Kubb doktor* fantasztikus kalandjait, szegény jó öreg Nick Carter egészen lecsuszott, kegyvesztett lett az ifjuság előtt, *Kubb doktor* legalább öt fejjel veri összes rokonszakmabéli kollégáit. Ő ma a ponyvairodalom tündöklő csillaga. Kivénhedt Nick Carter nem birta az iramot az uj merész ötletekkel, az uj generáció többet követel, az örök egyforma betörő, gyilkos és detektivtipus kezdett banális lenni, a tehetségtelen Nick ellustult, beérte azzal, hogy meghalt a tizenötszörös apagyilkos és utána nyugodt lelkiismerettel itta feketekávéját a városi kávéházban.

A szemfüles *Kubb* észrevette, hogy hol a hiba és elkábitotta, lepipálta mindannyit, valahány élő és halott detektiv csak volt a világon.

Az árvagyerekek, inasfiuk, dajkák és kis diákok szimpátiája egy csapásra behódolt *Kubb doktor* lángesze előtt. *Kubb* kifogyhatatlan a trükkökben, nem elégszik meg azzal, hogy az áldozat szörnyethal a felhőkarcoló tetején, halóporából feltámasztja, kiráncigálja a föld alól is és üzi, kergeti tüzön, vizen át, földön, levegőben, a holdban és a Marson, a másvilágra utána megy és olyan bravurokat csinál, hogy tátva marad az olvasó szája a rémülettől.

Doktor Kubbnak Szuboticán is sok titkos hive van. De a szuboticai gyerekek komolyan vették Kubb doktor csodálatos történetét és pisztolyokkal, tőrrel és botokkal felfegyverkezve készültek a nagy konkurenssel, *Mister Herkulessel* való döntő leszámoltásra.

A rémes ütközet este hat óra táján a korzó végén zajlott le. A sétálók eleinte mit sem vettek észre abból, hogy itt valami készül és *amikor az első pisztolylövések eldördültek, mindenki halálrajedten rohant a park felé abban a hiszemben, hogy gyilkosság történt.* A háboru ezalatt teljes erővel dühöngött, sortüzek dördültek a riasztópisztolyokból és vad orditozástól visszhangzó csatatérré változott pillanatok alatt a park korzó felőli bejárata.

Amikor a lélekszakadva rohanó embertömeg meglátta, hogy az ütközet, a rablók és detektivek viaskodása, nem komoly, mindenki megkönnyebbülten lélegzett fel, érdeklődve nézték és senki be nem avatkozott a vad verekedésbe.

— Hisz ez nem is olyan borzasztó! — mondta egy ernyős kis hölgy — milyen kedvesek!

— *Csak játszanak!* — jegyezte meg egy kövér ur és előrébb tolakodott, hogy jobban láthasson....

(T.)

A fiumei tengerikigyó

Beogradból jelentik: A fiumei kérdésben, amely — mint a jugoszláv külpolitika tengeri kigyója — három év óta van már állandóan napirenden — a beogradi sajtó értesülése szerint ujabb olasz ajánlatok érkeztek a jugoszláv kormányhoz. Jól informált politikai körök ugy tudják, hogy *az olaszok tovább akarják folytatni a tárgyalásokat,* ami a jugoszláv kormány véleménye szerint csak a rapallói szerződés alapján lehetséges, mert Jugoszlávia a jövőben semmi tekintetben nem hajlandó a hozott szerződéseket figyelmen kivül hagyni.

Pasics miniszterelnök és *Nincsics* külügyminiszter szombaton kihallgatáson fogadták *Laginja* volt horvát bánt, a paritásos bizottság elnökét, aki a bizottságban tudvalevően a horvát álláspontot képviseli. *Nincsics* külügyminisztert szombaton *Sumonde* beogradi olasz ügyvivő is felkereste, aki *hosszabb tanácskozást folytatott vele Mussolini legujabb ajánlatáról.*

Beogradban *optimisztikusan itélik meg a helyzetet* és biznak abban, hogy a kérdést végül sikerül békés uton a rapallói szerződés szellemében elintézni.

Milán király statáriumot hirdet

Petrovics Vukasin volt szerb királyi miniszterelnök emlékiratai XVII.

Miután az apa távozott, megjelent a fia.

— Hallotta már, hogy édesatyám egy véleményen van azokkal a miniszterekkel, akik a statáriumot ellenzik? — ezzel köszöntött a király.

— Hallottam, de még egyebet is — feleltem én.

A király utóbb beismerte, hogy csakugyan Milán király követelte a rögtönitélő biróságot és nagyon megharagudott a kormányra, mert nem akarta rögtön elrendelni.

— Minek várjunk még néhány napig? — kérdezte a király. — Miért ne rendelnök el rögtön, ha apám kivánja?

— Mert most a kormány nem vehető rá. Kormányválság támadna s ezt nekem el kell kerülnöm, amig Vladár doktor szabadságon van. Ha majd hazajön, tessék vele ugy megállapodni, ahogy apja kivánja. Ez nekem is könnyebbség lesz, önnek is jobb lesz.

Semmi szükség Vladár doktorra. Ön teljhatalmu képviselője s ugyanolyan jogai vannak, mint neki.

A királynak hiába magyarázgattam, nem akart rám hallgatni. Azt kivánta, hogy még este üljön össze a minisztertanács és határozzon.

— Ha válságot akar előidézni, akár rögtön összehivom a minisztertanácsot. Ha ezt el akarja kerülni, mondjon le a kivánságáról. De ami ma lehetetlen, esetleg egy-két nap mulva könnyen keresztülvihető.

Erre a király kiadta a rendeletet, hogy estére az összes miniszterek meg kell hivni vacsorára. Világos volt, hogy a vacsorának az volt a célja, hogy a király barátságos beszélgetés közben elérhesse azt, amit különben nem tudott kivivni. A királytól a rendőrségre mentem, hogy a merénylővel és a többi fogollyal beszélhessek. A merénylő fiatal, csinos legény volt, mindössze huszonnégyéves. Mikor szelid szóval kihallgattam, elkezdett sirni és bevallotta, hogy mások csábitották a büntettre.

Este nyolcadfél órakor a királyi palotába mentem ebédre. A többi miniszter már mind ott volt. Ebéd után a merénylet került szóba. Mi annak a véleményünknek adtunk kifejezést, hogy nem szabad sok vádlottat kivégezni, mert ez a külföldön rossz hatást tesz. Egyszerre csak szóba hozta a király a statárium kihirdetését. Késő éjszakáig vitatkoztunk erről a kérdésről. A kormány minden tagja ellenezte a kivételes állapotot, csupán Vukovics őrnagy, a hadügyminiszter helyeselte. A király türelmetlen és ideges volt vita közben s mikor nem ment velünk semmire se, kiment a teremből, magával vivén a hadügyminisztert. Néhány perc mulva Vukovics őrnagy visszatért és egy kéziratot kezdett előttünk felolvasni. *A király lemondó levele volt.* A kézirat tudatta a minisztertanáccsal, hogy vagy rögtön kihirdeti a statáriumot vagy a király lemond. Én Vukovics mellé siettem, kiragadtam kezéből az iratot s megakadályoztam abban, hogy tovább olvasson. Emlékeztem egy hasonló jelenetre, amely 1885-ben történt Nisben. Akkor Milán király akart hasonló iratot átnyujtani *Garasanics* miniszterelnöknek és nekem, aki akkor pénzügyminiszter voltam. Hat hónappal később, hogy ezt a lépést megakadályoztuk, *Milán király bevallotta nekünk, hogy csak hüségünket akarta próbára tenni.* Ha mi, már mint Garasanics és én elfogadtuk volna a lemondást, akkor *egyszerüen kivégeztetett volna bennünket,* amit akkor, a bolgár-szerb háboru idején, hadbirósági itélettel könnyen megtehette volna.

Ezuttal bosszantott, hogy a király ilyen éretlen gyerekcsinnyel próbálkozik. Ezért megmondtam Vukovicsnak, hogy ezt az irást azonnal adja vissza a királynak s szólitsa fel, hogy azonnal térjen vissza közénk, különben beadjuk lemondásunkat. Vukovics elment az üzenettel s rögtön rá jött a király. Ekkor már két óra volt éjfél után. Ideges, emelt hangon ujra a kivételes állapot rögtön való kihirdetését követelte. Én szemrehányást tettem a királynak, hogy oktalanul az élére állitja a helyzetet. Erre a király széthuzta a háttérben levő függönyöket, ahol két ezredes állott: Konstantinovics és Kumzics. A király hozzánk fordult:

— *Készek vagytok mindenkit ártalmatlanná tenni, akit mutatok?*

A tisztek szalutáltak és azt mondták: *Igen.*

Erre én megkértem a tiszteket, hogy távozzanak. Amit meg is tettek. Én rögtön elhatároztam, hogy erre a jelenetre lemondással fogok válaszolni. Julius nyolcadikán csakugyan tudattam a királlyal, hogy a kormány lemond.

A király rögtön kijelentette, hogy erről szó se lehet.

— Tegye meg nekem azt a szivességet és iparkodjék kollégáit a kivételes állapot és a statárium kihirdetésére rávenni. Már három napja, hogy a merénylet történt s ön akkor megigérte, hogy két-három nap mulva intézkedik, ha szükség lesz rá. Nos hát, arról meggyőződhetett, hogy enélkül nem találjuk meg a felbujtókat.

Én azt feleltem, hogy a kormány alig tud valamit a nyomozás meneteről.

— Ön és az apja vezetik a vizsgálatot. Mielőtt valamit elhatároznék, tudnom kell, mit akarnak önök a kivételes állapottal elérni?

— Apám kivánja. Meg kell mondanom az igazságot: apám haragszik rám, önre és a kollégáira. Bántja, hogy késlekedünk.

Megmagyaráztam, hogy a dolog nem olyan egyszerü. Külön törvényt kellene alkotni, mert ezidő szerint nincsen. De ez egy nap alatt is meglehet. A király hozzájárulásával nyomban elhivattam Gyorgyevics és Stefanovics miniszereket, akik vállalták, hogy a törvényjavaslatot megcsinálják.

A király nyilatkozataiból azt vettem ki, hogy a rendkivüli intézkedések se járnak majd eredménnyel. Ezért, hogy az ügyet végre eltemethessem, belementem, hogy javaslatba hozom a kivételes állapotok kihirdetését, de olyan enyhe formában, hogy az ártatlanoknak módjukban legyen védekezni és magukat tisztázni. Ha a szabad védelmet biztositjuk s mindenkinek megengedjük, hogy szabadon beszélhessen a biróság előtt, akkor nem lesz baj. A király és Gyorgyevics, valamint Stefanovics miniszterek egy véleményen voltak velem.

Este megint hivatalos voltam ebédre a királyi palotába. Most már Milán király is odajött hozzám és megköszönte, hogy végre a helyes utra tértem. Majd megkérdezte, vajjon kollégáimat rá tudom-e venni, hogy javaslataimat elfogadják?

— Minden kollégám szivesen kész felségednek szolgálatára állani, ha kell, áldozatok árán is s meggyőződése ellenére is.

Milán királyt kielégitette a magyarázatom, s erre olyan szeretetreméltó lett velem szemben, mint ritkán. Elmondotta a vizsgálat folyamát, amiből én azt vettem ki, hogy a radikálisoknak, akikre a király gyanakodott, nem volt részük a merényletben.

Ezt a felfogásomat nem is titkoltam Milán király előtt, aki erre azzal felelt, hogy éppen azért kivánta a kivételes állapotokat, mert ilyen módon talán mégis lehetne bizonyitékokat szerezni.

Julius kilencedikén reggel tiz órakor a miniszterek mind a királyi palotában gyültünk össze és a király elnöklete alatt minisztertanácsot tartottunk. Itt előterjesztettük a kidolgozott javaslatot, amelynek cime volt: »Törvény a Beogradban és a dunai kerületben kihirdetendő kivételes állapotról és statáriumról.« Miután én lemondással fenyegetőztem, a minisztertanács elfogadta és még aznap kihirdette a törvényt.

A vizsgálat vezetésére a király vizsgálóbiztost nevezett ki. A vizsgálóbiztos Andonovics csakis a királynak tett jelentést, s igy a kormány tagjai csak annyit tudtak meg a nyomozásról, amit a király jónak látott elmondani.

Az iparosok betegpénztára megkezdte működését

Szubotica legfiatalabb szociális intézménye

Subotica emberbaráti egyesületei közül legfiatalabb az Önálló Iparosok Betegsegélyző Egyesülete, a mely alig pár hét előtt alakult meg és eddigi rövid működésével is már beigazolta, hogy létesitése szükséges volt.

Az egyesület célja az, hogy orvosi segélyt biztositson az iparosnak, ha betegség támadja meg őt, vagy családja tagját, ingyen gyógyszert szolgáltasson ki részére és táppénzzzel segélyezze.

Az orvosi segélynyujtás az egyesületi tag egész családjára kiterjed és ha a tag szülőit is eltartja, ugy azok is igényt tarthatnak az orvosi kezelésre. Az egyesület női tagjai gyermekágyi segélyre is tarthatnak igényt. Ha az egyesületnek valamelyik tagja meghal, a családja temetkezési segélyt kap.

Az iparosok betegsegitő egyesületének már eddig is ötszáznál több tagja van s már az első hetekben is husz beteget részesit segélyben, orvosi kezeléssel, gyógyszerszolgáltatással és táppénzzel. Az egyesületnek egy tagja meghalt és a családnak azonnal folyósitottak 1150 dinár temetkezési segélyt.

Az egyesületnek már van teljesen felszerelt hivatali helyisége a Jelasevics-uccai 5. szám (Vály-féle) házban.

Az egyesület vezetőinek az a célja, hogy az egyesület működését kiterjesszék az egész Vojvodina területére. Mint értesülünk, vasárnap *Topoldról* az Ipartestület több tagja érkezik ide, hogy tájékozást szerezzenek az egyesület működéséről.

TINTA

Nagy István

(Jegyzetek egy uj magyar piktorról)

Nem tudok róla semmit. Itt állok képei között. Álmodok.

Olajfestmény sehol, csak szén- és krétarajz. A piros, melyet annyira szeretek és a vad-sárga hiányzik. De az arcok foglalkoztatnak, lekötnek, izgatnak. Ezek az arcok, melyek lidércnyomásként térnek vissza. Parasztok, kik kóchajat, szöszbajuszt viselnek s halványlila orrot, mintegy fölkapva az élet ószeres ládájából, kucsmás, süveges, dali legények, nem édesitve uriszalónok számára, sem dacos-merészen rutitva a naturalizmus nyegleinek, hanem ugy, ahogy élnek, elkallódva, igénytelenül s kiemelve egyszerre, majdnem véletlenül a müvészet fényébe, csodának, pisze-pösze kislányok, bekötött fővel, botos cigány, egyptomi tekintettel bámulva a semmibe, suhanc, fenyegetően, ősisége vackos-izével, a sunyi, a bamba, a savanyuképü nénikék, göröngyös valóságukban, fogatlan szájuk beom lott boltozatával, aszott-lapos mellel, uborka-orral, töpörtyü-füllel, józanul, fanyarul, foghatóan. Aztán, ami köröttük lelhető, présház, uccarészlet, tanya, domb, lapály, minden ugyanez egyéni varázs bűvöletében. Térjünk vissza a ter mészetes? Dehogy is, minek, itt vagyunk, benne, fölötte, alatta. Semmi cukor és semmi ecet. Semmi tüntetés, jobbra vagy balra. Csak annak az igézete, ami érzékelhető, csak annak a viziója, ami látható, mindörökre. Fekete-vel fehérrel falu uccája, házikó és fák, a fekete-fehér ijesztő egyszerüségében, kietlen, özvegy sötétségben, hogy szinte fázol és megrémülsz, gémeskut, havestáj, alkony, pepecselés nélkül, oly biztos vonallal odaremekelve, hogy a rajzpapir beléreped, kepék, kazlak, boglyák, vörhenyes-örömtelen napsütésben, melyen érzik a pogány ég és föld közönye. Nem Fényes Adolf, nem is Nyilassy Sándor. Senkimás, csak ő. Ő, akiről semmit sem tudok. Ő akiről mindent tudok. Nagy István, aki van.

Nagyszerü, nagyszerü.

Kosztolányi Dezső.

Senta csőd előtt

Az agrárminiszterium megfosztotta a várost földjeitől

Sentáról jelentik: A sentai városi tanácsot értesitette az agrárminiszterium, hogy Senta város földjeiből ujabb ezer holdat foglalnak le az agrárreform céljaira. Ezzel egyidejüleg a noviszadi agrárreform hivatal *megkezdte kétszázötven hold szentai föld felosztását a dobrovoljacok között.*

Sentának összesen nyolcezer hold földje volt. Ebből eddig a város szegényei között szétosztottak 370 holdat, sentai dobrovoljácok részére átadtak 271 holdat. Szanád, Padej és Tiszaszentmiklós dobrovoljácai részére elvettek 734 holdat, az 1922. évben Sentán telepitett dobrovoljácok között fölosztottak 533 holdat, Magyarországból optált szerbek között pedig hatvan holdat osztottak szét. A most lefoglalt mákosi földekkel együtt összesen 2324 hold földet vettek el Sentától és a megmaradt területből 1330 hold legelő és 1000 hold árterület, amit semmire sem lehet használni. Jövedelmező területe mindössze tehát 3046 hold marad Sentának, ami azonban sokkal kevesebbet jövedelmez, mint amennyi elég volna a város fentartására.

Senta város tanácsa rendkivüli közgyülést fog összehivni, amelyen határozni fognak azokról a módozatokról, amelyekkel az elvesztett jövedelmet pótolhatják. Elsősorban lemondanak a tervbevett épitkezésekről, még az utjavitásokról is, azonkivül nagyobb arányu tisztviselő-redukciót hajtanak végre és a jelenlegi 350 százalékos pótadót legalább ezer százalékra fogják felemelni.

Kirabolt vásárosok

A szlavóniai betyárvilág

Rövid egymásután többizben megemlékeztünk már azokról a lehetetlen közbiztonsági állapotokról, amelyek ma Slavóniában uralkodnak. Nem mulik el hét, hogy egy-két nagyobbszabásu rablás, vagy betörés ne fordulna elő a fegyveres haramiák által sürün meglakott vidéken és jellemző, hogy a legkörültekintőbb nyomozás ellenére egy alkalommal se jutott a csendőrség az ismeretlen tettesek nyomára.

Mint Osijekről jelentik, kedden ismét akcióba léptek a mindegyre vakmerőbb slavóniai haramiák. *Koška*, viroviticai községben vásár volt, amelyre a környékről — ki gyalogosan, ki kocsin — sokan indultak el kora reggel az erdők-szegélyezte utakon. *Pravdanovci* és *Normanci* között — nem messze Osijektől — a gyanutlan vásárosokat *sorra kirabolták a fegyveres rablók, akik ez alkalommal álarcot viseltek. Vidakovics* Jakab, brodjanci gazdától, aki sertéseket hajtott a vásárra, *tizenötezer dinárt vettek el*, aztán utjára engedték. Rövidre rá ugyanezen az uton egy másik vásárostól, aki kocsival igyekezett Koškára — háromezer dinárt raboltak. A harmadik áldozat *Plein* Ferenc osijeki iparos volt, aki — miután nem volt nála több pénz [illegible] *nyolcvan dinárral szerencsésen* [illegible] *ta az egész kalandot.* Rajtuk [illegible] még több vásárra igyekvő gazdát fosztottak ki az álarcos betyárok, akik, amikor *már közel ötvenezer dinárt összeszedtek eltüntek a közeli erdőben.*

A csendőrség a károsultak feljelentésére azonnal nyomozni kezdte a vakmerő rablókat, beportyázta az egész környéket, *a rablóknak azonban teljesen nyomuk veszett.*

HIREK

— A királyné könnyebben megbetegedett. Beogradból jelentik: *Mária* királyné könnyebben megbetegedett. Fölépülése után jövő hónapban Bukarestbe utazik.

— Az iregi radikálispárt gyülése. Iregről jelentik: Az iregi radikálispárt *Janics* Volja vallásügyi és *Trifkovics* törvényegységesitő miniszterek részvételével gyülést tartott. Trifkovics vasárnap Somborba utazik a radikálispárt konferenciájára.

— A szlovén pártok nagygyülése Ljubljanában. Beogradból jelentik: Az olaszországi szlovének és horvátok üldözése miatt a szlovéniai pártok *vasárnap Ljubljanában tiltakozó nagygyülést tartanak*, amelyen részt vesz minden szlovén párt. Erre az ülésre Korosec is elutazott, aki ez alkalommal a november 4-én megtartandó klerikálispárti kongresszus előkészitését is elvégzi párthiveivel. *Korosec* elutazása előtt hosszasan tanácskozott *Spahoval*, a muzulmán párt vezetőjével a két párt együttműködéséről. Megállapodtak abban, hogy ha *Korosecre* bármi okból szükség lesz Beogradban, azonnal értesiteni fogja.

— Markovics - Rankovics affér. Beogradból jelentik: A radikálispárt klubbizottsága szombaton ülést tartott, amelyen résztvettek *Pasics* miniszterelnök és a kerületi listavezetők is. Az ülésen *Markovics* volt igazságügyminiszter elleni vádakat vizsgálták meg. A tárgyaláson, a melyről semmit sem közöltek a nyilvánossággal, hir szerint *Rankovics nem tudta konkrétizálni vádjait.* A bizottság nem hozott határozatot, *kiküldött egy 5 tagu szükebb bizottságot*, amely ebben az ügyben a vizsgálatot lefolytatja.

— A Preporod volt főszerkesztője politikai konferenciát tartott Noviszadon. Noviszadról jelentik: *Juricsics* Pál ezredes, a „Preporod" volt főszerkesztője Novisadon az Amerikan bar helyiségében politikai konferenciát tartott. A konferencián nagyszámu hallgatóság vett részt.

— Házasság. Steiner Lilly, dr. Steiner Gyula orvos leánya. Vel.-Bečkerek és Schreiber Adolf Novisad, november hó 4-én, ½4 órakor tartják esküvőjüket a vel.-bečkereki zsidó templomban. (Minden külön értesités helyett.)

— Uj lap Sarajevóban. Sarajevóban „Hrvatski Revő" cimmel uj napilap indul Radicspárti programmal.

— Kik kapják az orvosi Nobel-dijat. Stockholmból jelentik: Az 1922. évi orvosi Nobel-dijat Archibald angol fiziologus és Mayerhof chilei fizologus között, az 1923. évi Nobel-dijat pedig Branting és Macliod amerikai tanár közt osztják meg.

— Kifosztott vasuti kocsi. Osijekről jelentik: Az Osijek—Sombor közötti vasuti vonalon ismeretlen tettesek feltörték egy vasuti teherkocsi tetejét, mely bőráruval volt tele és 150 kiló cipőtalpnak való bőrt loptak ki a kocsiból. A nyomozás megindult.

— Héjjas Iván ellen megszüntették az eljárást. Budapestről jelentik: 1919 őszén, a forradalom kitörésekor Eötvös Bálint földbirtokosnak, mint ismeretes, egy lakásügyből kifolyóan afférja támadt Héjjas Ivánnal. Az ügy később annyira elmérgesedett, hogy Eötvös ingóvagyonrongálás és életveszélyes fenyegetés miatt följelentette Héjjast. A budapesti büntető járásbiróság már egyizben foglalkozott az üggyel és ma tárgyalták folytatólagosan a budapesti járásbiróságon. A tárgyaláson sem Héjjas Iván, sem Eötvös Bálint és felesége nem jelentek meg. Az iratok áttanulmányozása után az ügyészi megbizott az életveszélyes fenyegetés és közcsend elleni kihágásban a vádat elejtette, mire a biróság Héjjassal szemben az eljárást megszüntette.

— Szerencsétlenül járt munkás. Pavlics Mihály tizenöt éves szuboticai napszámos szombaton délelőtt leesett a kocsiról és eltörte jobb lábát. A szerencsétlenül járt munkást a mentők beszállitották a közkórházba.

— Az »Utban a boldogság felé« sajtóbemutatója. A Lifka-moziban szombaton délelőtt mutatták be a sajtó képviselői előtt az »Utban a boldogság felé« cimü hires *Griffith-film* mindkét részét. Kevés filmet előzött még meg annyi reklám és olyan világhir, mint a legnagyobb amerikai rendezőnek ezt az alkotását és a film az első jelenettől az utolsóig, nemcsak hogy beváltja a hozzáfüzött várakozást, hanem felülmulja a leghangzatosabb reklámokban foglalt igéreteket is. Ha *Reinhardt* a rendezésben forradalmat jelentett a szinpadon, akkor *Griffith* ugyancsak uj irányokat mutat a film-müvészetben. Olyan gondosan válogatja meg *a képeket*, olyan nüansznyi finomságokat rejt el a szcenariumban, ami eddig filmeken — és különösen amerikai filmeken — teljesen ismeretlen volt és emellett szokatlan gondot fordit a cselekményre, a meseszövésre is, amelyben annyi derü, báj, emberi szomoruság, komikum és főleg poézis van, hogy Griffith valóban több a rendezőnél: alkotó-müvész. Méltó hozzá felfedezettje: *Lilian Gish*, ez a fiatal amerikai filmstar, aki egészen egyéni zsánert képvisel a filmszinésznők között. Más nem tudná ugy kihozni azokat a rejtett finomságokat, amelyeket *Griffith* rendezése kiván meg, *Lilian Gish* maga a fiatalság, a közvetlen egyszerüség, az élet és nincs még egy filmszinésznő, aki a szemeivel annyit tudna kifejezni, mint ő. Az »Utban a boldogság felé« kiváló filmalkotás és a darab végén megrendezett jégzajlás felülmul minden eddigi trükköt, amit a mozi alkalmazott. A nagy film szinrehozatala *Nagy* Sándor igazgató áldozatkészségének legbeszédesebb bizonyitéka.

— Egy kiló olvasztott kutyazsir nyolc milliárd márka. Münchenből jelentik: A *Bayerische Staatszeitung* közlése szerint a kutyahus fontja hétmilliárd, az olvasztott kutyazsiré pedig nyolcmilliárd márkába kerül. Ez a hir hiven tükrözi Németország tragédiáját.

Mielőtt szükségletét trikóáruban és harisnyákban beszerzi, nézze meg Klein Jenő raktárát Novisad, Jevrejska ul. 13.

A Salomebar októberi kitünő müsora keretében bucsuzik el a Lantosduo, a suboticai közönség kedvelt tánc-duettje, néhány hónapos suboticai szereplés után. Ugyancsak néhány napig lép még fel az októberi müsor többi kiváló attrakciója: Hildegard Erfuth, a kitünő fiatal táncosnő, Dittrich zene-akrobata, Morie zsonglőr, Jom James kiváló cowboy társulata, Elly Marlitt, Haraszthy Sári és a többi táncosnő, akiket dr. *Weselovsky* Leo, az Oroszországból menekült ügyvéd kisér zongorán. A bar igazgatója, *Krampf* Márton gondosan válogatja össze a bár müsorát, hogy az minél szórakoztatóbb legyen.

— **Suhancok tolvajbandája.** Néhány nappal ezelőtt a szuboticai rendőrség letartóztatott több suhancot, akik a Szentai-uton a kocsikat fosztogatták. A nyomozás folyamán megállapitást nyert, hogy a suhancok orgazdája Pokics István volt, hanem Pokics György, aki ugyanabban a házban lakik, vásárolt kétizben a tolvajoktól.

— **A Szuboticai Lloyd tagjainak görögországi utazása.** Kedden reggel két órai késéssel, nyolc óra helyett tiz órakor érkeztek meg a Szuboticai Lloyd tanulmányuton levő tagjai a délszerbiai Leszkovácra. Az állomáson *Rajailovics* Zsivojin volt erdő- és bányaügyi miniszter vezetése mellett a leszkováci gazdasági élet reprezentánsai várták a kirándulókat. Délelőtt és délután a város számos nagy ipartelepét tekintették meg. Délben társasebéd volt a »Plug« vendéglőben, amelyen *Rajailovics* volt miniszter, Szerbia legnagyobb kerámiai és préselt tetőcserép gyárának tulajdonosa, mondott üdvözlő beszédet. Kiemelte azt, hogy a szuboticai Lloyd tagjai az elsők, akik a S. H. S. királyság fennállása óta tanulmányutra indultak Délszerbiába és ezzel az ország lakosságának megismerkedését elősegitette A beszédre Manojlovics Vladiszláv, a Lloyd elnöke és dr. Miladinovics Milivoj szuboticai ügyvéd válaszoltak. Este félnyolckor hatvanteritékes bankett volt, amelyen a vendégek és vendéglátók részéről számos felköszöntő hangzott el. Pletikoszits András dr. főispán Szubotica város lakosságának üdvözletét tolmácsolta, Eisler Zsigmond pedig a kirándulók magyar tagjai nevében magyar nyelven fejezte ki köszönetét a vendéglátásért. A nagy szeretettel fogadott beszédet *Miladinovics* Milivoj dr. tolmácsolta szerb nyelven. A szuboticaiak szerdán reggel 8 órakor folytatták a Morava völgyén át utjukat Skopljebe, ahová déli egy órakor érkeztek meg. Skopljeban a görögországi zavarok miatt a résztvevők közül ketten megszakitották utazásukat és visszatértek Szuboticára. A többiek pénteken reggel hét órakor folytatták utjukat Gyevgyelia határállomásra, ahová szombaton hajnalban érkeztek meg. A tanulmányi kirándulás résztvevői szombaton éjfélkor érkeznek meg Szalonikibe.

Uj banküzlet Suboticán. Spartalj Sándor beogradi bankigazgató Suboticán a Manojlovičeva-ul. 1. sz. a. magánbankházat nyitott. Az uj bank a banküzlet minden ágával foglalkozik, hitelt nyujt magánosoknak, kereskedőknek, gazdáknak és iparvállalatoknak.

A Baranyai Menekültek Gazdasági Egyesületének szuboticai csoportja taggyülését november elsején, csütörtökön délelőtt 10 órakor a városi raktárral szemben lévő Mozdony-vendéglőben tartják meg igen fontos tárgysorozattal.

A »Ma Este« legujabb száma szombaton délután jelent meg érdekes és változatos tartalommal. Közli a budapesti legérdekesebb és legfrissebb szinházi és mozihireket, Molnár Ferenc, Lóth Ila, Max Linder, Jackie Coogan, Harry Piel, Lucy Dorian és a héten szereplő többi hires iró, müvész, szinész és szinésznő arcképeit. Riportok, kritikák, sport, divatkreációk és a grafológiai rovat teszik változatossá a legelterjedtebb budapesti szinházi ujságot. Megrendelhető az *Atheneaum* könyvterjesztő vállalatnál Subotica, Alexandra ulica 5.

Vendéglősök, kávéháztulajdonosok és viszontelárusitók figyelmébe! Hajlitott székek, fotelok, álló ruhafogasok és egyéb hajlitott butor állandó nagy raktáron. Általános elismert legjobb gyártmány. Nagyobb vételnél nagy árkedvezmény. Egyedárusitó és képviselet *a Tvornica Savijenog Pokućstva karlovci gyáraknak: Hemler P. utóda, Novisad.*

Képkiállitás! *(Novisadon, Kralja Aleksandra ulica, Winkler-palota, az udvarban.)* Még sohasem tapasztalt nagy érdeklődés kiséri e kiállitást, mely igazán elsőrendü mesterek müveiből van összeválogatva. Minden festmény mübecsül szolgálhat minden egyes gyüjtő lakása részére. A kiállitás mindössze hétfőig marad nyitva, mivel a rendezőség már csütörtökön máshol tartozik a kiállitást megkezdeni. Ajánlatos, ha a müpártoló közönség mielőbb megtekinti ezt a nagyméretü kiállitást és a neki megfelelőt magának biztositja. Az árak rendkivül mérsékeltek.

A fejfájás, szédülés, mellszorulás, szivdobogás oly esetekben, melyek dugulástól származnak, a »Ferenc József« keserüviz kitisztitja az emésztés utjait, s elháritja a vértolulást. (8)

Gyermekkocsik és gyermekszékek legujabb façon, nagy választékban, Krausz Ede Novisad.

A müértő közönség fotografusa Reményi fotomüvész. Rudičeva ulica 4.

Foto-szalon. Vig, Subotica (Nádor-kávéház fölött) késrit fényképeket a legmodernebb és legmüvészibb kivitelben.

Füzőkülönlegességeit hölgyek figyelmébe ajánlja *Dimitrijevits Juliska* füzőterme. Subotica. Skotus Viator ulica 10.

Női szalonomban egy hires berlini szabászt alkalmaztam. A n. é. hölgyközönség b. figyelmébe ajánlom. Sofija Haas (Bem-u.) Šenoe ulica 9.

SPORT

A Suboticai ZsAK pályafelavatása

Sand—ZsAK bajnoki mérkőzése

A Suboticai Zs. A. K. egyesülete vasárnap délután fogja felavatni uj pályáját bajnoki mérkőzés keretében. Az uj fotballpálya a Szegedi-uton, a Hartmann-telep mögött fekszik, teljesen zárt területen, sima talajon, két pénztárhelyiséggel, nagyvenhat négyszemélyes páhollyal és emelvényes tribünülésekkel. Az egyesület vezetősége óriási áldozatkészséggel hozta teljesen rendbe a már egyszer fotballpályának használt területet és az eddigi épitkezések is körülbelül ötszázezer dinárba kerültek. Egyike a legalkalmasabb és legszebb suboticai fotballpályáknak, esős időben is kitünően használható, mert magas fekvése miatt sohasem vizes a talaja.

Az egyesület vezetősége ezzel a nagyarányu befektetéssel még mindig nem tekinti befejezettnek az épitkezést és nagyobb tervei vannak, a melyeket tavaszra akar megvalósitani. Elsősorban egy ötven méter hosszu téglaalapzatu, fedett tribünt akarnak felépiteni, teljesen modern berendezéssel, öltöző- és fürdőszobákkal, azonkivül több olyan épitkezést, amelyek az atlétikát szolgálnák. A pálya a városból könnyen megközelithető, mert éppen a villamos megálló mellett terül el.

A vasárnapi pályafelavató mérkőzésen a Zs. A. K. a Sanddal fog bajnoki mérkőzést játszani. A versenyre mindkét csapat lázasan készülődik és ugy a Sand, mint a Zs. A. K., a legjobb csapatát küldi a mezőnyre. A Zs. A. K. felállitása Ivics, Knaper—Bence, Budánovics I—Ströbl—Budánovics II, Czecalja—Uri—Katrinka—Csovics—Bucheimer. A Sand felállitása szombaton még nem volt végleges, de az eddigi tervek szerint Siflis, Beleszlin—Kovács, Ördög—Krausz—Bence, Skala—Karip—Haraszti, Lantos és Dömötör fognak szerepelni a csapatban. A mérkőzés félháromkor kezdődik.

—

A Szentai A. C. Adán. A Szentai A. C. vasárnap az adai Sportklubbal fog másodosztályu bajnoki mérkőzést játszani.

TŐZSDE

Noviszadi terménytőzsde, október 27. Irányzat buzában élénk. Buza bánáti 332.50 dinár, félkasszával 335—340 dinár, bácskai 325—340 dinár. Tengeri ó 245 dinár, januári 210 dinár, február—márciusi 230 dinár, március—áprilisi 205 dinár. Árpa tavaszi 267.50 dinár. Korpa 130 dinár.

Beograd, október 27. A tőzsde a szombati szünet miatt zárva.

Zagreb, október 27. A tőzsde a szombati rendes szünet miatt zárva. Magánforgalomban előfordult jegyzések: Prága 2.5750, Milano 3.93, Páris 5.07½, London 392, Genf 15.17½, Bécs 0.1225, Newyork 86.75.

Zürich, okt. 27. *Zárlat:* Berlin 0.0060 (0.0060 száz millióra), Newyork 560 háromnegyed (560½), London 25.25 (25.22½), Páris 33.32 (32.65), Milano 25.40 (25.22), Prága 16.55 (16.55), Budapest 0.0302½ (0.0302½), **Beograd 6.40 6.50),** Bukarest 2.62½ (2.65), Szófia 5.30 5.27½), Bécs 0.0078 háromnegyed (0.0078 háromnegyed).

Budapest, okt. 27. A devizaközpont hivatalos árfolyamai: **Beograd—Dinár 225—239,** Bukarest 95—109, Lei 97—110, Milano 885—940, Páris 1160—1226, Frank 1175—1245.

Értéktőzsde. *Magánforgalom* változatlanul kedvetlen. Magyar Hitel 600.000, Kereskedelmi Bank 1,050.000, Leszámitoló 82.000, Angol-Magyar Bank 18.000, ingatlan 320.000, Magyar-Olasz Bank 37.600, Pesti Hazai 35.000, Salgó 475.000, Kőszén 2,200.000, Cement 200.000, Urikányi 1,250.000, Drasche 330.000, Államvasut 330.000, Délivasut 87.000, Nova 125.000, Ganz-Danubius 5,200.000, Rima 90.000, Schlick 97.000, Liptay 30.000, Baróti 17.500, Cukoripar 2,900,000, Mezőhegyesi cukor 1,400.000, Mütrágyagyár 565.000, Nasici 1,960.00, Ofa 500.000, Viktória Butor 220.000.

MOZI NAPTÁR

Október 25—28-ig
Kis csibész (Jacki Coogan) Mosinger-film.

Október 25—31-ig
Pálinka (Zola Emil regénye) Bosna-film.

November 1—7-ig
Ut a boldogság felé (Legjobb Griffith-film) Bosna-film.

November 5—7-ig
Panin Sergius (Ohnet regény) Bosna-film.

November 8—11-ig
Ilyenek a férfiak A szezon legnagyobb vigjátéka. (Harry Liedke) Bosna-film.

November 16—21-ig
Lengyelvér (Eschstruth Nathalia regénye után, Lóth Ila, Bojda Juci, Petrović Szvetiszláv.) Orient-film.

November 22—25-ig
Nagy Péter cár (Emil Jannings, Dagny S.) Bosna-film.

November 22-től december 5-ig
Cirkus Edie Polo (Edie Polo) a szezón legnagyobb amerikai kalandorképe Amerikan-film.

(*) **Roth Olga kozmetikai intézetében** Kr. Alexandrova-ulica 21. szám alatt, az Angol-Magyar Bank palotájában, félemeleten, modern szépségápolás, arcbőrhámlasztás, alkalmatlan hajszálak, pattanások, szemölcsök, szeplők, májfoltok végleges eltávolitása. Kaphatók saját készitményü, kiváló hatásu kenőcsök, puderek, gyógyszappanok, arcfehéritő és szeplőkenőcsök stb. 2804

Kellemes meglepetést

fog szerezni a temesvár—lipcsei **Moravetz-cég** az idén a zongorát vagy hegedüt játszó közönségnek. Október 15-én megjelenik az első

Moravetz Karácsonyi Album

olyan szenzációs külső kiállitásban és belső tartalommal, amilyet eddig a legnagyobb világcégek adtak vevőiknek. **80 oldalon 34 kiválogatott müvet tartalmaz ez a** pompás album, mely a legdivatosabb táncok, népszerü dalok, legszebb magyar nóták, kedvelt operák, kiválogatott két- és négykezes darabok gyüjteménye lesz és minden zongorára odakerül. Az albumba felvett müvek egyenként véve 380 dinárba kerülnek. **Karácsonyi albumot addig ne vegyen, mig a Moravetz-albumot nem látta!** Október 15-én a Moravetz-album is minden könyvkereskedésben kapható lesz. 7434

Ha 1 fuvarlevelén 10 dinár többlet van 100 fuvarlevélen 1000 dinárt mentünk meg Önnek

„TARIF“ D.D. SUBOTICA

ha fuvarleveleit felülvizsgálatra beküldi. Eddig már százezreket fizettünk vissza. Ügyeljünk a cimre!

M. de Brousse nemzetközi szállitmányozó cég vojvodinai igazgatósága arról értesit, hogy a kivitel a német megszállt területekről (Köln, Düsseldorf, Remscheid stb.) most már lehetséges. — Kiviteli engedélyeket fentnevezett cég megszerzi. — Felvilágositással szolgálnak az M. de Brousse vojvodinai fiókjai:
Subotica: Park Kralja Petra 11.
Novisad: Laze Kostića 32.
Vel.-Bečkerek: Kralja Petra trg 4

PATRIA
szérumtermelő intézet
Subotica
Telefon 60.

Szállit mindennemü szérumot és oltóanyagot. 2393

Dijtalan kórmegállapitás és felvilágositás.

Az »**Ut a boldogság felé**«, Griffith óriási filmje, az idény legvonzóbb müsora. Balkán-film.

HA ELEGÁNSAN AKAR ÖLTÖZKÖDNI
ugy tekintse meg
őszi és téli szöveteimet!
Raktáron tartok: ültöny-, raglán- és télikabát- szöveteket. Briesenx 300 dinár. Raglán és télikabát 1000 dinártól kezdve mérték után a legujabb divat szerint — Megrendelhető:
NÁVAY ISTVÁN
polgári- és egyenruhaszabóságánál, Subotica, Somborski put 2. (Nagytemplom mellett Dr. Kiss-ház.) 6555

Székrekedés. Bamberger orvostanár, a szivbetegségek tankönyvének megalkotója, megállapitotta, hogy a Ferenc József keserüviz nagyon megbizható hashajtó.

„MARIOLA“ arckrém a legjobb arcápoló!

NYILTTÉR.

Fisher és Klein sontai kézműáru kereskedő céget, mint a környék legtekintélyes b fogyasztóját a **„Liliom vászon“** vállalat a következő óvás közzétételére kérte fel:

Óvás.

Tudtunkra jutott, hogy ugy az S. H. S. államban, mint a többi utódállamokban évtizedek óta bevezetett és kitűnő gyártmányaink bejegyzett védjegyeit: **„Lilien, Liliom, Lili“** továbbá a **„Liliom“** képet más gyárosok utánozzák, hogy ezáltal a közönséget megtévesztve olcsóbb és **minőségileg silányabb árukat** liom-vászon **és Lili-vászon név alatt forgalomba hozzanak.**

Figyelmeztetünk mindenkit, hogy tartózkodjék oly árunak forgalomba hozatalától, amely a mi védjegyünket viseli, de nem a mi gyártmányunk, mert kénytelenek lennénk azok ellen, akik ami törvényesen bejegyzett védjegyünkkel visszaélnek, ugy büntetőjogi, mint polgári per utján eljárni.

A vásárló közönség érdekeinek megvédésére közöljük, hogy gyártmányaink a védjegyen kívül **„8811. szám alatt törvényileg védve“** feliratással vannak ellátva, amelyre a vásárlások alkalmával különös figyelem fordítandó.

Liliom-vászon vállalat.
8092 *Bécs.*

Sajátmaga készithet elsőrangu tearumot és likőröket, ha

„Rumatol“ vagy **Fantel & Pick**

likőresszenciákat vesz.

Kapható Reitter drogériában **Subotica** Glavni trg (Főtér).

Kapható nagyban és kicsinyben.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek. 7990

AUSTRO MOTORETTE 1 PS

a jelenkor legjobb motorkerékpárja

nagyon kevés benzint fogyaszt és nagyon könnyü

AUSTRO-DAIMLER és PUCH

Automobil és Motorgyár R.-T.

Vezérképviselet

4876 **OSIJEK I. ALEKSANDROVA ULICA 8.**

„BARZEL“

Vaskereskedelmi és Áruforgalmi R. T.

ezelőtt Rosenfeld Testvérek

Telefon 123. SUBOTICA Telefon 123.

Távirat- és levélcim: „BARZEL“

VASGERENDA

minden szám és méretben

RUDVAS ABRONCS TENGELY

SODRONY SODRONYSZEG

FEKETE HORGANYZOTT HORGANY FEHÉR } **LEMEZEK**

MINDENNEMŰ VAS- ÉS SZERSZÁMÁRU!

NAGYBAN! KICSINYBEN!

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT! 6113

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy szó 1 dinár, vastagbetüs és cimszó kétszeresen számit. Legkisebb apróhirdetés ára 10 din. Állástkeresők az apróhirdetési dij felét fizetik. Előfizetési dij havonkint 45 din., negyedévre 135 din. Kérdezősködésekhez válaszbélyeg melléklendő.

Két szép, modern ház eladó. Bővebbet dr. Biró Andor ügyvédnél. Hitelban-palota. 8129

Malmot keresek bérbe vagy megvételre. Malomszakember vagyok. Szabados István, Senta, postafiók 41. 8100

Magyar Állami cséplőgarnitura, 6-os, komplett, alakitott, láncos, kitünő állapotban, és egy zenélő automata sürgősen eladó. Bővebbet csakis személyesen Adán, Kurin Ernő. 8099

Pálinka főzőüst, 182 literes, jókarban, jutányosan eladó. Pöhle Józse, Kelebia 579. 8071

Egy 8-as cséplőgarnitura, a másik egy 4-es kazán, 4 luku morzsolóval, hozzávaló szijjazat és teljes kovácsmühelyberendezés eladó. Érdeklődni lehet Raffai Sándornál, az adai völgyi tanyán. 7670

Palicson háromnegyed lánc háztelek eladó. Bővebbet I., Strosmajerova ulica 24, Subotica. 7978

Tüzlia hasábban és apritva, házhoz szállitva, legjutányosabban beszerezhető Makso Schlanger Szent-György templommai szemben, Skotus Viator ulica 82. 7554

Cséplőgéptulajdonosok! Mindég kaphatnak nálam felépitett uj cséplőket, teljesen körülgyürüs vagy golyós csapágyakkal, használt Máv.- vagy Hofherr-cséplőket becserélek. Kozma Imre gépmühely, Čantavir, Bačka. 8059

Magányos Marschal-cséplő, 54 colos, 80.000 koronáért, 17 mm vastag acél drótkötél eladó. Kozma Imre gépmühely, Čantavir.

Debeljačan eladó egy ház füszerüzlettel, a piachoz közel, minden célra alkalmas. Érdeklődni lehet Mikić Vincénél, Debeljača.

Modern ebédlő- és konyhaberendezés, ágy matraccal eladó. Érdeklődni délután 2—4-ig lehet Weiner, Škotus Viator ulica 11.

Eladó lakóház a beltéren, két éves, modern, háromszobás, megfelelő mellékhelyiséggel, lakóktól mentes, 250,000 dinár. Cim a kiadóban. 6598

Jóforgalmu füszerüzlet italméréssel, házzal együtt, családi okok miatt eladó. Cim a kiadóban. 8165

KÜLÖNFÉLE

Butorozott szobát keres beltéren fiatalember azonnalra. Cim a kiadóban. 8456

Teljes ellátást keresnek banktisztviselők uri családnál. Cim a kiadóban.

Elcseréléném Magyarországon levő kétemeletes bérházamat jugoszláviai ingatlanért. Dr. Vadász János, Szeged. 8095

Szódavizet a legkisebb mennyiségben gyári áron szállit házhoz bárkinek »Johanna« szikvizgyár Subotica. Telefon 532. 617

Katonai Tudakozó Hivatal Subotica, Kralja Aleksandrova ulica 9. Rosszakaróim, akiket becsületesnek nem mondható munkájukban irodám szolidsága s az általam elért és kimutatható eredmények munkájukban zavarnak, azt a valótlan hirt terjesztik rólam, hogy részemre a katonai hatóságokhoz való belépés meg van tiltva. Ezzel szemben a valóság az, hogy irodám, ugy mint eddig, a legszebb eredményekkel dolgozik, a hozzám forduló feleknek jutányos összegért elintézem ügyeiket, mig rosszakaróim eredménytelen kijárások fejében megbizóiktól rendkivül magas összegeket erőszakolnak ki. A Katonai Tudakozó Hivatal tulajdonosa, *Tošić*, nyugáll. őrnagy.

KATONAI TUDAKOZÓ naponta felvilágositást ad délelőtt személyesen vagy levélben. Ki köteles és mennyi ideig szolgálni a katonaságnál. Ki beteg és ki nem köteles szolgálni, milyen bizonyitékok kellenek a felmentéshez s általában minden katonai ügyben. Informacijoni Biro Subotica, Aleksandrova ul. 9. 8182

Butorozott két-, esetleg háromszobás lakást, külön konyhával, keres gyermektelen házaspár, beltéren vagy a vasuthoz közel. Ajánlatot »Közvetitők dijaztatnak« jeligére a kiadóba kér. 8052

Koszorukat, mindszenti ünnepekre, izlésesen kiállitva, 50 dinártól kezdve készit Balog Lina cég. — Preparált és mükoszoruk nagy választékban. 6035

Hizásnál, kövérségnél a dr. Hoffbauer-féle törv. védett soványitólabdacsok teljesen ártalmatlanok és étrendi változás nélkül is biztosan hatnak. Nem mirigy-, nem hashajtó. Kimerito leirás orvosi bizonyitványokkal ingyen. — Kapható Illés-gyógyszertárban, főpostával szemben. 7141

Biztos egzisztencia bárhol, 1500—3000 dinárig. Bővebbet »Egzisztencia« jeligére a kiadóban. 7912

Babakiluika babafejek és mindennemü alkatrészek, továbbá hajfonatok nagy választékban kaphatók. — Szinházi parókakészitést, kölcsönzést és ugyszintén maszkirozást vállal. Mindenféle női hajat vesz Lagner János Edénypiac, Pašičeva ulica 6. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 7626

Üzlethelyiség berendezéssel, a beltéren, azonnal kiadó; ugyanott egy lánc föld kiadó. Cim a kiadóban. 8184

Föld és kert, 26 lánc, együtt, Horgoson kiadó. Érdeklődni lehet Közvetitő-irodában Subotica, Krl. Aleksandrova ulica 9. 8180

Elveszett az Aleksandrova ulicától a Paja Dobanovački ulicáig terjedő utvonalon egy kulcsköteg. Megtaláló jutalom ellenében adja be a kiadóba. 8174

Wilhelm Wager

kenderfeldolgozó és kötélgyár Apatin, Stuirichtergasse 1206. Telefonszám 27

Készit: **szárítókötelet, istrángokat,** kötőféket, **szénakötelet, lópokrócokat kenderből és kócból. Felvonóhevederek malmok és gabonahántolók részére, zsineghevederek minden szélességben, ablakrollók és kárpitosok részére. Hashevederek, halászhálók, halászvásznak, halászzsinegek és minden egyéb csomagoló és kötőzsineg, továbbá hajószcérna és házicérna,** hajó-, malom- **és harangkötelek, tilolt kender és kóc.** Állandóan nagy raktár **gyepjutakarókban.** Kendert **becserélek.**
5948

SZŐRMEVÁSÁR

NAGYMENNYISÉGŰ SZŐRMEÁRU ÉRKEZETT.

Skunks-, Perzsia-, Biber-, Nutria-, Bibrett-, mindenfajta róka-, Szilskin, oppossum-, vadmacska-, brabanter-, szőrmebélés a legfinomabbtól a legolcsóbbig, báránybőr és minden e szakmába vágó áruk. Kérem tisztelt vevőimet, hogy megrendelésüket különösen szőrmekabátokra saját érdekükben már most eszközöljék. Vidéki megrendeléseket elfogadok SZÜCSÖK a szezon beállta előtt vásároljanak. Győződjön meg áraink versenyképességéről. Nagyban! Kicsinyben! Vásárlás nem kötelező!

GOLDSTEIN ANTAL

SZŐRMEÁRUHÁZA SUBOTICA

STROSSMAYEROVA U. 5. (HUSPIAC)

6167

Hol vásárol?

Órákat, láncokat, gyűrűket, fülbevalókat, karkötőket, arany- és ezüsttárgyakat, disz- és háztartási tárgyakat?

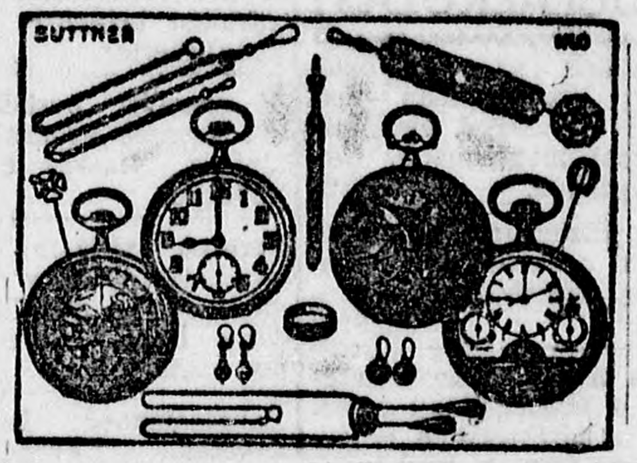

A 20 év óta fennálló H. Suttner órakereskedés vevői számára azt a kellemes ujitást vezette be, hogy a nem tetsző árut visszaveszi és a pénzért egy másik, a vevő által kiválasztott tárgyat küld. Önnek nincs tehát rizikója és könnyen juthat jó és megbizható órához, mely sok mérgelődést és javitást megtakarit; épugy mindennemü arany-, ezüst- és jószágokhoz, a legszebb és legjobb minőségben. Kérje a cég illusztrált diszárjegyzékét, amelyért csak 2 dinár portót kell beküldenie. A levelek igy cimezendők:

H. Suttner Ljubljana 976

Slovenija. 8517

Menyasszonyok figyelmébe!

Hatalmas választékban és rendkivüli olcsó árban: 6—12 18 és 24 személyes fehér damaszt asztalgarniturák és szines kávés garniturák elsőrangu len és pamut minőségekben. Törülközők, pohártörlők és zsebkendők. Gyönyörü kivitelben cérna és pamut himzett ágygarniturák. Cérnavásznak, battistschiffonok és lepedővásznak rendkivüli versenyképes árakon.

LÖWY TESTVÉREK

DIVATÁRUHÁZÁBAN SUBOTICA.

okt. 25-től csütörtöktől-okt. 28-ig vasárnapig

Lifka

ZOLA EMIL hires regénye után

PALINKA

2 részben 9 fölvonásban.
Főszereplő: Lonise Sforza, Jean Dax.
I. rész: A végzet felé

LEVELEZÉS

»Finom lélek«, levél ment. Szíveskedjék a kiadóban átvenni.

Gyógyszerész házasság utján gyógyszertárhoz juthat. Cím a kiadóban. 8173

A magány oly unalmas, a szórakozás élvezet, ennélfogva két szórakozni vágyó ifju levélbeli eszmecserét óhajtana folytatni két szintén szórakozni vágyó uri leánykával megismerkedés céljából. Leveleket »2×2=4« jeligére poste restante kérünk. 8160

Ki volna hajlandó megismerkedni egy komoly, háziasan nevelt, gazdaságot kedvelő hajadonnal. Csak komolyszándéku férfiak irjanak »Komoly leány« jeligére a kiadóba. 8163

Asztalosok figyelmébe!

Kiváló müvészek által összeállitott elsőrendü

BUTOR MINTALAPOK GYÜJTEMENYEI

rendkivül nagy választékban kaphatók:

HEUMANN MÓR
ipari szakkönyvkerresk. Subotica

FOGLALKOZÁS

Keresünk azonnali belépésre egy önállóan dolgozó, praxissal biró biztositási hivatalnokot. Cim a kiadóban. 8125

Egy tüztember fédermunkára azonnal felvétetik. Erdey kocsigyáros, Subotica. 8122

Jobb német leányt keresek 4 éves kislány mellé, aki a háztartásban is segitene. Cim a kiadóban. 8147

Füszernagykereskedésben azonnalra felvétetik egy fiatal segéd. Cim: Lansević, Subotica. 8151

Fényképnagyitási üzemhez ügynököket (ügynöknőket) keresek, akik helyben és vidéken rendeléseket gyüjtenének. Pietsch fényképész. 8191

Tisztességes, megbizható takaritónőt keres házaspár azonnalra. Skotus Viator ulica 38. Kapu alatt balra. 8190

A kertészet összes ágaiban jártassággal biró egyén azonnalra állást keres. Lápszki János füszerkereskedő, Maradik (Srem). 8179

Perfekt szerb-német levelező állást keres. Megkereséseket kér Stjepan Levak Subotica, Vukovićeva ulica 32. 8196

Tanulókat fizetéssel felvesz Szagmeister müszerész, Bárány-köz 20. 8157

Üveges és képkeretező azonnali belépésre állást keres. Cim a kiadóban. 8154

Füszer- és vegyeskereskedősegéd azonnalra állást keres. Cim a kiadóban. 8155

Egy nőtlen zöldség- és gyümölcsfakertész azonnali belépésre kerestetik. Cim a kiadóban. 8159

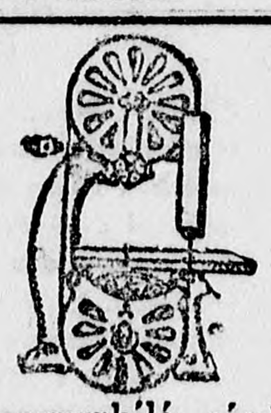

Famegmunkáló-gépeket
golyóscsapágyazással
suboticai raktárból jutányos áron azonnal szállit:
JELINEK JÓZSEF
Subotica, Paja Kujundžić u. 4

Keresek november 15-iki belépésre több évi gyakorlattal biró, német levelezésben önálló, mérlegképes könyvelő(nő)t. Szerbül tudók előnyben. Grossberger Dávid textilárunagykereskedés, Sombor. 8139

Okleveles vagy nem okleveles munkatársat keres mielőbbi belépésre Illés-gyógyszertár. 8118

Jó munkás, borbélysegédet keresek azonnali belépésre. Huszák borbély, Subotica. 8153

Keresek szállásra, azonnali belépésre, egy nős kovácst egy éves komencióra. Birkás Dániel, Šenoe ulica 8. 8158

Lakatostanonc fizetéssel felvétetik. Francisković Gusztáv lakatos-mühelye, vasutállomással szemben. 8104

Törött öntöttvasak, mindenféle vastárgyak, hegesztését felelősséggel elvállalom. — Francisković Gusztáv, vasutállomással szemben. 8103

Önálló épület- és butorasztalos müvezetőt keresek, ki már hasonló állásban volt és a gépekhez ért, előnyben. Ajánlatot »Jó állás« jeligére a kiadóba kér. 8053

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy szó 1 dinár, vastagbetüs és cimszó kétszeresen számit. Legkisebb apróhirdetés ára 10 din. Állástkeresők az apróhirdetési dij felét fizetik. Előfizetési dij havonkint 45 din., negyedévre 135 din. Kérdezősködésekhez válaszbélyeg melléklendő.

Fiatal kefekötő-segédek és kefegyárban már alkalmazásban volt leányok november 15-iki belépéssel kerestetnek. Ajánlatokat kér Steiner Nándor, Stari-Bečej. 8048

Füszer-utazó, aki agilis, szerb német, magyar nyelvismerettel rendelkezik s e szakmában teljesen jártas, jó referenciákkal, felvétetik. Cim a kiadóban.

Kereskedelmit végzett fiatalember, magyar, német nyelvismerettel, állást keres. Cim: »Gyakornok« jelig alatt a kiadóban.

Irodista vagy irodistanő szerb nyelvtudással felvétetik. Füzy i Weiner Subotica, Knjaza Mihajla 1.

BÖRBUTORAIT megtisztitja, megfesti, ujjáalakitja Jellinek József, Paje Kujundžića ulica 4.

Egy jó szabósegéd nagy munkára felvétetik. Gstalter Mátyás, Vukovićeva ulica 45. 8161

Kerestetik egy szerbül jól beszélő kisasszony, aki dijazás mellett naponként este 5—7 óra közt egy hivatalnokot a szerb nyelvre tanitana. A tanitás séta közben is történhetik. Ajánlatok a »Nova Pošta« kiadóhivatalába kéretnek »Jó tanitó« jeligére. 8166

Lakást ad, elsőrendüt, utcait, belterületen, magános ur takaritásért. Csak jobb, gyermektelen, tiszta, rendszerető házaspárok jelentkezzenek délelőtt 10—11 között Senoe (Bem) ulica 17. 8168

Feltétlen megbizható, jobb háztartás minden ágában jártas, középkoru nő, özvegy emberhez, házvezetőnőnek, november 15-ikére, felvétetik. Cim a kiadóban. 8172

Állást kereső hivatalnokok és hivatalnoknők, valamint azok, akiknek alkalmazottra van szükségük, forduljanak a Közvetitőirodához, Subotica, Aleksandrova ulica 9. 8181

VÉTEL-ELADÁS

ZÁLOGINTÉZET

értéktárgyakra kölcsönt ad. Egyenruhák szállitása, köpenyszövet, ékszerek, női-kalapok, cipők, ruhák eladók Bogovićeva-(Kinizsi) ulica 12. 686

Eladó egy 60 colos, duplagolyós, két éves, Mávcséplő és elevátor, 10 atmoszférás, Első Magyar Gépgyári magánjáróval, szálmatüzelővel, uj szijazattal, ponyvákkal stb. Szücs György, Bogojeva 7723

Eredeti **SZIGNÁLT** mérsékelt

AJÁNDÉKOK — FESTMÉNYEK, BRONZOK, MAJOLIKÁK, PORCELLÁNOK, ÜVEGEK, ELEFÁNTCSONT — **AJÁNDÉKOK**

beszerezhető **BALOG LINA** cégnél

RÉVAI ADOLF SUBOTICA
Csirkepiac, (klakőz) Telefon 551.

Fával égetett elsőrendü olcsó **épitőmész,** beremendi kőből égetett **dabasmész,** beočini portland **cement,** száraz vellázott faszén, **vagontételben és kicsinyben** 7003

FASZÉN CSOMAGOLVA IS KAPHATÓ!

okt. 25-től csütörtöktől-okt. 28-ig vasárnapig

Korzó

KIS CSIBÉSZ

vigjáték 5 fölvonásban.
Főszereplő: Jackie Coogan.

Egy darab 8-as garnitura, Ruston-kazán, Máv-cséplő; egy darab 8-as Ruston-kazán, Clayton—Schuthlewort-cséplő eladó. Vass Fábián Čantavir, Deák Ferenc ucca 429 7811

Zongorák, uj, modern vagy átjátszott, kereszthurosok, részletfizetésre is kaphatók nagy választékban, olcsóbban, mint bárhol, Kain hangszerüzletében Subotica, városház épületében.

Eladó Bednársz Károly kertészetében, Stara-Kanjiža, nagyobb mennyiségben, három éves, kiváló faju cseresznyefa, ugyszintén 4—5 éves amerikai fehér kőris. Mocsaras és szikes területek befásitására a legalkalmasabb.

Egy üzlet lakással, beltéren, átadó; egy és két szoba mellékhelyiséggel, butorral, beltéren, garçon- és butorozott szobák kiadók. Egy uj ebédlő szőnyeggel, hálószoba, sülyesztő varrógép, szekrények, ágyak, tükrök, damaszt, uj, ágyhuzat eladó. Tulajdonosok megbizását kérem. Lángné, Agina ul. 11. 8194

Starakanjiža egyik legforgalmasabb helyén eladó egy egészen uj ház, sok mellékhelyiséggel, nagy kerttel, 600 négyszögöl területtel. Érdeklődni lehet Starakanjiža, Pašićeva ul. 15. 8161

Egy jókarban levő, fehér, fekvő gyermekkocsi eladó. Cim: Szegedi szőlők 73. 8178

A világhirü Perelli atugummikból, minden méretben, állandó lerakat. Bory gépmühely Subotica, I., Stosova ulica 7. 8183

Bőrkiütést, szeplőket
viszértágulást régi sebeket is gyógyit az enyhe és jóhatásu
San. Rat. Dr. Strahl
HÁZIBALZSAMA
Eredeti dobozokban kapható
Illés gyógyszertár, Subotica

Eladó négy lánc ugarföld Tumbász-malom mellett, villamosmegáliótól 5 perc. Cim a kiadóban. 8116

Eladó épitkezésből visszamaradt épületfa, ajtók és ablakok, továbbá prompt szállitásu száraz tüzifa vagontételben. Érdeklődők forduljanak Zrinjski trg 5. szám alá, zsidótemplommal szemben. 8134

127 kat. hold rét, csatornázva, melyből 50 hold szántóföldnek használható, félórányira egy bácskai németnyelvü községtől, jutányosan eladó. Cim a kiadóban. 8192

Eladó egy modern családi ház, azonnal beköltözhető. Cim a kiadóban. 8176

Egy drb dinamo, egyenáramu, 110 Voltos, 50—60 Ampéros, eladó. Rózsa Ferenc, St.-Kanjiža. 8177

Fogorvosi és fogtechnikai teljes felszerelés eladó. Cim a kiadóban. 8189

Eladó egy szappanfőzdeberendezés, mely áll több részből. Cim a kiadóban. 8187

Kiadó egy pincehelyiség. Cim a kiadóban. 8175

Nyaraló, a Fruška-Gora legszebb völgyében, az irigi országut és hegyi patak mentén, tiz perenyire Kamenica községtől, ahol vasuti és dunai hajóállomás, posta és telefon, állandó hajóközlekedés van Novisaddal. — Nagy villa hat szobával és összes mellékhelyiségekkel, személyzeti lakás, istálló, baromfi- és disznóól, nagy méhészettel együtt, három kat. holdnyi területen, amelyen öreg, árnyas park, gyümölcsös és veteményeskert áll. Ehhez csatlakozóan két kat. holdnyi komlóültetvény és négy kat. hold gyümölcsös és szántóföld, részben vagy egészben jutányosan eladó. Közelebbit a tulajdonosnál, Schwarz József fakereskedőnél Novisad, Ribnji trg 11. szám alatt.

Eladó 6 drb Irzom kaptár méhekkel, be van teleltetve. Özv. Koisné, Martonos 8148

St.-Kanjižan, a főtéren, egy jóforgalmu vendéglő, elköltözés miatt, eladó és azonnal átvehető. Kovács György Stara-Kanjiža, Krl Petra ulica 21. 8149

Zongora, jó karban levő, Mayer és Heitzmann in Wien gyártmányu, olcsó árban eladó. Értekezni lehet V., Makračva ulica 24, volt Pénzes-utca. 8140

Eladó ház hat szobával, két konyhával, Karadžićeva ulica (Bárány-köz) 11. sz. alatt. Értekezni lehet Knez Mihajlova ulica (Virág-u.) 10. sz. alatt. 8105

Háztelek, Brod Sz/m, vaggongyár mellett, eladó. Bővebb utasitást ad dr. A. Milčić ügyvéd, Brod, Trumbićeva ulica.

Tüzifakereskedés fészerrel és egyéb felszerelésel, házzal együtt vagy külön-külön is, eladó. Sienkievićeva ulica 24, Kenyérgyár mellett. 8107

Eladó egy 20 HP eredeti gyártásu szivógáz magánjáró és egy Hofherr-féle, 54 colos cséplő, elevátorral és teljes felszereléssel, közös üzlet megszüntetése végett. Bencsik Lajos, Bačka-Topola. 8138

„JOSTI"

ÖRÖKITATÓS

Egy betét legalább 2 évig itat! — Mintát 40 dinár előzetes beküldése ellenében küld a jugoszláviai vezérképviselet:

„VOJVODINA" SUBOTICA
WILSONOVA ULICA 10.

Sub- és proviziós képviselők Jugoszlávia minden városában kerestetnek.

VILÁGSZABADALOM!

A szerkesztésért felelős dr. FENYVES FERENC - Nyomatott a kiadótulajdonos Minerva (ezelőtt Bácsmegyei Napló) Nyomda és Lapkiadó R.-T. könyvgépén Subotican.

Szépség és tehetség

Irta: Baedeker

A társaság befejezte a vacsoráját, s utánna sokan a férfiak közül a játékszobába vonultak. Annyira jóllaktak, hogy ha nem akartak elaludni, nem maradt számukra más módja az ébrenmaradásnak a kártyázás hatalmas ingerénél. Néhányan, akik a nőket jobban szerették a férfiaknál, sőt talán a zöldkirálynál is, velük maradtak s mulattatni iparkodtak őket.

Társalgás közben a női szépségről is volt szó, s valaki azt a nem egészen uj igazságot, de ott meglepetésszerüen hanzó megjegyzést tette, hogy a női szépség ritkán jár együtt kiváló szellemi tulajdonságokkal; hogy a Venus Kallipigosznak, ennek a képzelhető legbájosabb nőszobornak az arca nem tükröz vissza éppen szokrateszi bölcsességet; hogy a szabályos és rajzhibátlan arcvonások nyugodtsága mögül nem sokszor tör elő az esprit mozgékony ördöge; hogy az igazán szép nőnek, a szoborszépnek meg a festő vásznára kivánkozó klasszikus tökéletességnek szabályszerint le kell mondani arról, hogy a szellemével hóditsa meg a férfit, amire egyébaránt nincsen rászorulva; hogy ha valakit a közvélemény nagy szépségnek kiált ki, azt ez itéletbe foglaltan egyuttal kevésbbé talentumosnak is deklarálja; s hogy ha valakiről azt állitjuk, hogy klasszikus szép, egyben azzal is vádoljuk, hogy nem találta föl a puskaport, stb. stb.

A fejtegetés különböző véleményeket, hozzájárulókat és ellenzőket, váltott ki a hallgatók lelkéből.

Valaki — egy férfi — igy szólt:

— Vannak kivételek.

Valószinüleg a feleségére gondolt, aki egyáltalában nem volt szép, s olyan buta volt, mint ha csodaszép lett volna.

— Persze, hogy vannak, — felelte az előadó. — Hiszen, amit állitott, az csak szabály és nem törvény. A törvények alól nincs kivétel, a szabályok alól pedig van.

—Egy másik igy szólt:

Ha igaznak fogadjuk is el e szabályt, nem következik belőle, hogy azok a derék némberek, akikkel szemben nem voltak bőkezüek a gráciák, okvetlenül feltünő okosak... Én hiszek valami szabályszerüségben, s azt gondolom, a Teremtő igazságos akart lenni s valami kiegyenlitő eljárást alkalmazott, amikor a nőt a férfi oldalbordájából vette. Akit különös szépséggel ruházott föl, azt szellemi javakkal kevésbbé bőségesen áldotta meg. Valószinüleg attól félt, mert ismerte a férfit, hogy ha a nő szép is meg okos is, nagyon is veszedelmes lesz rája nézve. Hiszen a szépsége maga is eléggé veszedelmes...

— Lehet, hogy igy volt, — jegyezte meg egy asszony. — De akkor a Teremtő néhányszor tévedett. George Sand például nem közönséges tehetségü hölgy volt, s az arcképeiről itélve bizony elég csinos ahhoz, hogy necsak a géniuszával, de testi bájaival is hóditson férfit.

— Igen, tévedhetett, — felelte az elmélet hirdetője, — mert tévedni emberi dolog. És mégis nagy kérdés, hogy Musset-t, Chopint és Lisztet nem inkább a nagy regényiró kiváló okossága rendkivüli irói tehetsége bolonditotta-e el, semmint a szépsége, amely mégse volt fenomenális, sőt kisebb mint némely pénztároskisasszonyé, aki mindennap mosolygott Musset-re a kávéházban, mint akárhány muzsikális nevelőnőé, aki Chopin-nal próbált kacérkodni s mint számtalan zongorázó miss-é, akik bomlottak a zenekirályért? Hiszen aránylag ez az érdekes asszony csuf volt, már tudniillik a ragyogó szelleméhez képest!

Az előbbi asszony:

— Mégis, alighanem hidegen hagyta volna a nevezett urakat s a többi Sand-hódolókat, ha nem lett volna szép arca s ha nem mutogathatott volna formás lábakat. Sose hallottuk, hogy az angol regényirónők szépek, de azt se, hogy valami nagy rekordokat értek volna el a hóditás terén.

— Ugy van, — hagyta helyben az elmélet védelmezője. — S azért mondtam, hogy ez a kitünő hölgy ebben is kivétel volt. De egy kivétel nem rontja le a szabályt, sőt tiz se. Hiszen magam is beösmerem — egy második példával szolgálva —, hogy Baskirtcheff Mária nemcsak tehetséges volt és szellemes, de szép is, s igy kétszeres vonzóerőt gyakorolt a férfiakra, akik közül pedig azt veszi észre, hogy butának tartják, mindig vigasztalást tamajdnem annyian érdeklődtek őiránta mint ahány iránt őmaga érdeklődött. Ám e kivételekkel szemben ott van a könyörtelen szabály az ő sok száz példájával, ami igen megnyugtatható lehet a nőkre, mindre. Mert, aki nem lát szépet, ha a tükrében néz, azzal vigasztalhatja magát, hogy egy kis észért nem muszáj neki épp a boltba menni, — ha áll a tükrénél, amely kárpótlásul csinos látványt nyujt neki.

Most egy egészen fiatal leány szólalt meg:

— De hátha az ilyen szegény teremtés, amikor meg kellett arról győződnie, hogy libának tartják, hiába fordul a tükréhez, mert az csuf képet mutat neki? Mi vigasztalhatja meg ezt a szerencsétlent?

— Ne féltse őt, kérem, — felelte az előadó. — Az ilyen mindig szépnek tartja magát, s ezeknek a nőknek a tükre udvariasabb minden imádónál.

S ennek az állitásnak mintegy az igazolásául szolgált, hogy egy egészen rut nő, amikor a diszkusszió idáig haladt, fölkelt a helyéről, otthagyta a társaságot, s magában mély megbotránkozással morgott:

— Udvariatlan, durva népség! Csupa neveletlen fráter! Szerintük hát nekem örökre le kell mondanom arról, hogy okosnak tartsanak... Pedig a szépségemre esküszöm, hogy nem vagyok buta!

Krónika a hétről

A halott filmje A vajdasági mozgófényképszinházak »A gentleman-apacs« cimmel bemutattak ezen a héten egy amerikai vigjátékot, ami az amerikai mozikban még nem került eddig szinre és nem is fog szinre kerülni soha. A film főszereplője, Wallace *Reid*, mintegy fél évvel ezelőtt öngyilkosságot követett ugyanis el, és néhány tucat olyan mozidarab felvételei maradtak hátra utána, melyeket már eladtak ugyan a filmkölcsönző-cégeknek — a nagy filmeket, mielőtt még elkészülnek, lekötik az amerikai filmkölcsönzők — de amelyeket csak később akartak forgalomba hozni. Erre azonban a főszereplő öngyilkossága miatt, nem kerülhetett sor: az amerikai közönség ugyanis annyira szentimentális, hogy *nem tür meg halottat a képen*. A nevesebb mozi-starokat Amerikában éppugy személy szerint ismerik, mint nálunk a szinpadon szereplő szinészeket és az amerikai mozipublikum »müélvezetét« ennélfogva rendkviül zavarná, ha a vásznon ott látná ugrálni kedvencét, akinek temetéséről a lapokban már hasábos tudósitásokat olvasott. A kész, de még be nem mutatott Reid filmeket épp ezért az amerikai gyár kénytelen volt horribilis veszteséggel az európai kontinensre eladni, ahol a mozilátogatók részben nem ismerik a főszereplőt és nem tudják róla, hogy már halott, részben pedig nem törődik ilyen csekélységekkel. Hiszen amikor az osztrák szinpadok kedvence, a morfinista Harry *Walden* felvágta ereit és meghalt, a következő héten a bécsi »Kino«-k versenyeztek egymással a Harry Walden-filmek bemutatásában és a közönség tódult megnézni utoljára ezeket a képeket.

Wallace Reidnek, »A gentleman-apacs« cimszereplőjének élete és halála sokban hasonlit épen Harry Waldenéra. A szőke amerikai filmszinész versenyen kivül álló kedvence volt a yankee-közönségnek. *Chaplint*, Mary *Pickfordot*, Lilian *Gisht* és egy-két nagystilü filmrendezőt leszámitva, neki volt a legnagyobb fizetése az egész filmbrancsban. Néhány évvel ezelőtt valamelyik milliárdostól megvette Északamerika egyik legszebb kastélyát, amely arról nevezetes, hogy benne van elhelyezve az egyesült államok legnagyobb magánszinháza. A nők valósággal üldözték szerelmükkel a kedves és szimpatikus Reid-et. fiatal volt, az élet minden öröméhez játszva férhetett hozzá és mégis — talán épen ezért — semmi sem érdekelte: a morfiumban kereste és találta meg egyetlen gyönyörüségét. Szinte hónapok alatt tette tönkre idegeit végképen és vált beszámithatatlanná annyira, hogy egy gyönge pillanatban azután revolvergolyót eresztett szivébe.

A vászon mindig mosolyog és mindig boldog. Senki sem tud olyan szépen mosolyogni, mint ez a boldogtalan Reid tudott.

Erkölcs és policáj A bécsi sajtó éleshangu kampányt folytat az osztrák hatóságok ellen, mert a mai kornak és a mai viszonyoknak meg nem felelő, elavult paragrafusok alapján intézik az erkölcsrendészet kényes ügyeit és — a modernebb szellemü lapok szerint — meg nem engedhető módon avatkoznak bele a polgárok magánügyeibe. A hetek óta napirenden lévő botrányok kiinduló-pontja a bécsi rendőrségnek az a titokban-tartott intézkedése volt, hogy egy külföldi artistanőt, aki a Vindobona-penzióban lakott, kiutasitott az országból azzal az indokolással, hogy *bizonyára* erkölcstelen életmódot folytat, mert máskülönben havi nyolcszázezer koronás fizetéséből nem tudna öt-hat milliót költeni. Egyik ujság előkaparta valahonnan ezt a végzést és szóvá tette az esetet azzal a gunyos megjegyzéssel: szerencséje a németosztrák köztársaságnak, hogy osztrák honos, mert különben őt is ki kellene tiltani Ausztriából, tekintettel arra, hogy szintén többet költ havi pár száz milliárddal, mint amennyi a jövedelme.

A lapot elkobozták, ami természetesen csak fokozta a botrányt, annál is inkább, mert mielőtt még ennek az ügynek hullámai elcsendesedtek volna, ujabb hasonló természetü eset fordult elő. A bécsi törvényszék *Schnellweiss* nevü tanácselnöke — nomen est omen — olyan drakói itéletet hozott egy erkölcstelenséggel vádolt fiatal lány pörében, hogy azon az egész osztrák közvélemény érthető módon fölháborodott. A szóbanforgó pörnek négy vádlottja volt: *Schindler* Róza varrónő és három áldozata, egy bárnő, egy hivatalnoknő és egy háztartásbeli leány, akiket azzal vádolt az ügyészség, hogy tiltott szerelmi viszonyt folytattak „z idős varrónővel. A biróság nemcsak a varrónőt itélte el, mint felbujtót négy havi fogházra, hanem a három leányt is hat-hat hétre. A bécsi sajtó, amely megszokta engedni magának, hogy a biróság itéleteit kritizálja, szokatlan hevességgel támadja a birót itélete miatt, amelyet a lapok juszticmordnak neveznek, azt vitatva, hogy *minden embernek magánügye a szerelmi élete* és ahoz sem a rendőrség, sem a hatóságoknak nincs semmi köze egészen addig, amig abból egy másik személynek kára nem származik. A varrónő elitélését a bécsi ujságok jogosnak tartják, mert bebizonyosodott róla, hogy például a vádlott hivatalnoknőt *kényszeritette* arra, hogy ilymódon törlessze le ruhaszámla-tartozását. Annál nagyobb igazságtalanságnak bélyegzi a bécsi sajtó a hivatalnoknő elitélését. Ez a fiatal, tizennyolc éves lány egyes magasrangu, nyugdijazott katonatiszt gyermeke. Az összeomlásig jómódban élt, azóta nyomorognak. Schindler Rózánál ruhát varratott magának és nem tudta később kifizetni; hogy be ne pöröljék, képes volt inkább mindenre. Nemrégiben beleszeretett egy hivatalnok és megkérte a kezét. A leány elpanaszolta vőlegényének, hogy a varrónő hogyan hatalmában tartja és a vőlegény, intelligens, belátó ember, nem szakitott vele emiatt, hanem csak azt követelte, hogy szakitson a varrónővel. A leány meg is tette ezt, mire Schindler asszony zsarolni kezdte, és azzal fenyegetőzött, hogy ha a lány nem keresi fel többé, akkor mindenkinek elmeséli a »szégyenét«. A vőlegény tudomást szerzett erről az üzenetről és levelet diktált menyasszonyának Schindler asszonyhoz, kinek tudomására hozta, hogy a szakitás végleges és felszólitotta, hogy hagyjon fel minden fenyegetőzéssel. Egyuttal névtelen feljelentést tett a varrónő ellen, hogy lakásán tiltott üzelmeket folytat.

A rendőrség házkutatást tartott a varrónő lakásán a feljelentés alapján — és amire a feljelentő nem számitott — megtalálták ott a menyasszony szakitó-levelét is, amelyből kiderült, hogy régebben ő is összeköttetésben állt az asszonnyal. *Ez a levél szolgált alapul a fiatal hivatalnoknő letartóztatására és elitélésére.*

A leány felebbezést jelentett be az itélet ellen, de a biróság ugy döntött, hogy továbbra is fogva marad, illetőleg csak tizmillió korona óvadék ellenében helyezhető szabadlábra. A *Stunde* cimü estilap, az az ujság, amelyet az erkölcsrendészetet támadó cikkei miatt legutóbb elkoboztak, gyüjtést inditott a tizmilliós kaució előteremtésére. Már az első napon négymillió gyült össze, a második napon pedig egy névtelen ur *tizmillió koronát* küldött be azzal, hogy folytassák a gyüjtést és tegyék le az óvadékot a varrónő — és a policáj — másik két áldozata helyett is.

Zenepióca a biróság előtt Az utolsó évtizedben erősen divatba jött a zenei hullarablásnak az a kendőzetlen fajtája, hogy ügyeskezü zenesuszterek egész operetteket talpalnak össze elhunyt, klasszikus zeneszerzők népszerü müveiből. Valami *Berté* nevü zenevámpir találta föl a halott muzsikusok hagyatékának ilyenfajta értékesitését és nem is egy, hanem mindjárt két operettet szivott ki a jobb sorsra érdemes Schubertből. *Latitte* bécsi zenetanár Csajkovszkyt becstelenitette meg hasonló módon, az egyébként tehetséges *Nádor* Mihály pedig Offenbachot szipolyozta ki egy rossz operett erejéig. Chopin sem kerülte el ezt a sorsot, Mozartra pedig most feni csápjait egy német zenepióca.

Amerikában már az orfeumi táncszámokat is klasszikusokból gyurják át évek óta; a melódiát nem is változtatják meg az amerikai »zeneszerzők«, csak a ritmust gyömöszölik fox-trott, one-step, vagy shimmytaktusokba. *Beethoven gyászindulóját ropogós fox-trottá szabták*, de ugyszólván alig van a multnak jobb zeneszerzője, akit ilyen módon ne népszerüsitettek volna. Divat lett Amerikában a klasszikusok hasonló modernizálása, — (Budapesten egy

Szánthó Mihály nevü állitólagos zeneszerző vezette be ezt a szokást: *Grieg* Solveig-dalát alakitotta át shimmyvé) — és az amerikai zeneműkiadók legszivesebben népszerü operamelódiákat hoznak ujabban forgalomba, természetesen táncszámokká »átnemesitve«.

Igy támadt a világhirü milanói Ricordi-zeneműkiadó-cégnek az az ötlete, hogy nem várja meg, amig az amerikai zenehiénák a kiadásában megjelent *Puccini*-operáknak is nekiesnek, hanem maga készittetett a *Toscá*-ból, a *Pillangó kisasszony*-ból és Puccini többi operáiból vidám fox-trottokat az amerikai piac számára. Mig azonban az elhunyt klasszikusoknak nincs módjuk tiltakozni az ilyen eljárás ellen, Giacomo Puccininak van és a mester élt is ezzel a lehetőséggel: *bepörölte a zenekiadót művészi becsülete megsértéséért.* Az érdekes pörben még nem hirdették ki az itéletet, de kétségtelen, hogy a Ricordi-céget alaposan elitéli majd a biróság a művészietlen és izléstelen ötletért.

(y.)

A Balkán kapujában

I. Nis, a jugoszláv nemzeti harcok emléktára

Nis, október 22.

A Prága—budapesti gyorsvonat röpül tovább Beográdon, Nisen keresztül a Balkán felé. Egyelőre semmi változás: a vonat magával hozza a Nyugatot, annak minden kényelmi berendezését, étkezőkocsit, hálófülkéket, a kocsi pedig, amelyet Suboticán csatolnak a vonathoz (a suboticai vasutigazgatóság bocsátotta a kiránduló Lloyd rendelkezésére) a német alkotást dicséri. A jóvátételi számlára vásárolt hatalmas Pullmann-kocsi gázvilágitásával, mosdófelszerelésével, a nemzetközi hálókocsik mintájára ágynak átalakitható üléseivel teljes kényelmet nyujt. Lakást visszünk magunkkal az utra, amelyet minden állomáson, ahol a kirándulók kiszállnak, kicsatolnak a vonatról. A fülkéket és fekvőhelyeket felosztjuk egymás közt és a beosztás nem változik az ut végéig. Azért itt is lakáshiány van, mert kettővel kevesebb az ágy, mint kellene. Tabakovics polgármester mint a lakáshivatal elnöke kellene ide igazságot tenni!

Az első — rövidebb — stáció Beográd, ahol két órát várakozunk.

A trónörökös keresztelője alkalmával kivilágitott város fénye már Zimonyban feltünik. A beográdi hajóállomás körül felállitott lámpaguirlandok sorai és a fényben uszó királyi palota, a Terazija sorráról feltörő fénysugár már a Száva innenső partjáról mutatja Beográd és az ország ünnepét.

Beogradban *Miladinovics* Zsarko volt postaügyi miniszter több képviselő társaságában fogadja a suboticaiakat.

A város még a délelőtti keresztelési ünnep diszét viseli. Az utcák fellobogózva, az oszlopokon mindenütt a nemzeti cimer és a királyi ház cimere nemzetiszinü drapériákkal övezve. A királyi palotába csoportosan mennek az esti udvari hangversenyre meghivottak, amelyen *Kurz* Zelma fog énekelni. A régi konakban levő fogadóterem ablakai nyitva, a terem fényárban uszik és ezernyi gyertyafény vetiti az utcára a bordótapétás diszterem pompáját.

Annál nagyobb az ellentét, amikor a vonat este tizenegy óra után belehajt a sötétbe, a csendbe.

Enyhe holdfény világitja meg a tájékot. A vonat sziklábavágott pályán, alagutak alatt megy déli irányba. A bácskai rónák után jól esik a szemnek a fennsikok, dombok váltakozása, az apró patakok, cserjések, fiatal erdők panorámája. Hajnalra pedig beérkezünk a hegyek közé.

Nis

Hat órára, már jóval a napfölkelte után hagyja el a vonat az 1300 méter magas *Szityevacska Planina* hegységét és beérkezik a minden oldalán hegyekkel körülövezett *Nis* városába.

Nis város külső képe már erősen emlékeztet arra, hogy a Balkán kapujában állunk. Apró, emeletre épitett házak, néhánynak tetején még nem foltozták be a háborus emlékeket: a gránátütötte részeket. A belvárosban még két-három ház fala fedél nélkül, csupán üresen mered a magasba. Ezeket még nem épitették ujra. Egyébként a törökstilusu apró házak mellett már egyre jobban szaporodnak az uj, modern stilusban emelt épületek és szemmelláthatóan meg lehet állapitani a háboru után megindult rohamos fejlődést, lüktető életét.

Igen érdekes jelenség, hogy még a külső periferiákon, a legrozogább házakon sem látni mást, mint cseréptetőt. A tompán emelkedő fedél már a balkáni karakterisztikus viseli gömbölyü cserepeivel, amelyet malter nélkül, kötőanyag nélkül, hullámszerüen (egyet ivével felfelé, másikat lefelé) raknak egymásra, ugy, hogy a lapos cserépnél vizmentesebb.

Uj gyárak, uj vállalatok

Nisben sorra épülnek az uj lakóházak, melyeknek modern stilusa lassanként el fogja tüntetni a város régebbi, törökös jellegét. A magánházak mellett pedig egymásután alakulnak az uj iparvállalatok, gyárak, intézmények és bővülnek a régiek. A fejlődést mutatja az is, hogy a lakósság száma a háboru előtti huszezerről huszonötezerre szaporodott.

Fél évvel ezelőtt, kezdte meg üzemét a nagyszabásu bőrgyár, a piroti vonalon levő Jelasnica községben, 10 kilométerre Nistől. A városban levő szövőgyár, bőrgyár és az Appel-féle sörgyár most nagyobbitja üzemét. *A gépeket legnagyobbrészt Németország szállitotta jóvátételi számlára.* A vállalatokat, gyárakat a *Narodna Banka, Upravа Fondova* és az állami Jelzálogbank (Hipotekarna Banka) segiti kölcsönnel, mindamellett a nisi iparosok és kereskedők müködését is korlátozza a pénzhiány.

Az állami dohánygyár, mely a legnagyobb az egész országban és 600 munkással dolgozik — egészen uj és modern berendezését szintén Németországtól kapta jóvátétel fejében. Itt egyelőre csak cigarettát és cigarettadohányt állitanak elő, de már épül mellette, — százmillió dináros megszavazott hitellel, — az uj dohánygyár, amely háromezer munkást fog foglalkoztatni.

A jóvátételi számlára érkeztek a nisi hatalmas *Pasteur-intézet* fablokk házai is. Az intézet amelyet a legmodernebben szereltek fel, egy héttel ezelőtt nyitották meg, eddig azonban még nem volt betege.

Magyar szó Nisben

A bőrgyárban magyarul szólitanak meg: az üzemvezető, — nisi ember, — tizenkét évig dolgozott a budapesti bőrgyárban és tökéletesen megtanult magyarul. Néhány hónappal ezelőtt jött haza az uj üzemének vezetését átvenni.

Az Appel-féle sörgyár tulajdonosának felesége budapesti magyar leány. A gyár irodafőnöke szintén magyar, gyermekei Budapesten tanulnak, leánya szinésznő, Popper Ila, a Renaissance-szinpadon lép fel.

Az utcán is hallani magyar szót, *bácskai katonaliuk* beszélgetnek. *Apatin, Sombor, Subotica, Novisad* környékéről valók. Este, gyakorlat után bejöttek a városba, hogy a kirándulók közt ismerősöket keressenek. Fáradtak: a katonaélet sehol sem gyöngyélet, de azért elégedettek helyzetükkel. Üdvözletüket küldik a Bácskának. A hegyek közül már visszavágynak a rónára.

Niška-Banja

A Nyugatot a Kelettel összekötő, széles, ősrégi országuton, mely Nisből Szófián át egészen Konstantinápolyig vezet — robog a Ford-autó a várostól tizenkét kilométerre levő *Niška-Banja* fürdőhelyére, a nisiek kirándulóhelyére.

Nis külvárosaiban sorra épülnek a favázas agyagházikók, négyszögletesek, *két-három szobával,* mind egy stilus szerint. A filigrán házikók mint apró skatulyák fehérlenek, vörös gömbölyü cserépfedelükkel és az házakról sem hiányzik a törökös stilus: háromivelésü, oszlopokon nyugvó pitvar, ami különösen kedvessé teszi ezeket a házakat.

Ősrégi diófák, keleti füzek szegélyezik az utat és, — mintegy kontraszként, — málhás öszvérek és ökrösszekerek baktatnak a rohanó gépkocsik mellett. Az itteni lakosság a lovakat nem igen használja. A szántást is ökrökkel végzik, amelyek lassu tempóban huzák a *faekét,* amit a vaseke még nem tudott teljesen kiszoritani a használatból.

Az ut mentén kenderföldek, melyeknek termése a barna agyagos földben jóval kisebb, rövidebb szálu, mint a bácskai kender. Tarkaruhás cigányasszonyok pipázva monoton török dalok zümögése mellett nyüvik a kendert. Nisben néhány száz mohamedán cigány él, akik még törökül beszélnek egymásközt.

Negyedóráig tart az ut *Niška-Banjára,* amelynek fürdőjét dus rádiumtartalmu meleg forrásviz táplálja.

Hatszáz méter magas erdős hegy oldalán, terraszszerüen kiugró területen épült a fürdő, amelyet vasuton százával keresnek fel naponta a nisiek.

Festői kilátás nyilik Niška-Banja szépen gondozott sétányáról az egész vidékre. Szemben óriási hegyek vonulnak páruzamosan. A *Szuva Planina* két szürkés, terméketlen mészkő-kupja, mögötte a fákkal boritott, zöld *Szityevacska Planina.* A távolság körülbelül tiz kilométer. A Szityevacska Planina közepén a hegyoldalban egy fehér épület rak pontot az erdők zöldjébe. Ez épület mellett vezető uton, a nagy hegyeket megkerülve vonultak be a bolgárcsapatok 1916-ban Nisbe. A szerb csapatok 1918-ban a fürdő fölött levő hegyről leereszkedve tértek vissza Nisbe és *Niška-Banján* áthaladva a hegy lábánál, a fürdőtől fél kilométerre Szófia felé futó szinvonalat elzárva vágták el a bolgár csapatok visszavonulási utját. Itt minden talpalatnyi helyhez a világháborunak éppugy, mint az évszázados szerb szabadságküzdelemnek számtalan emléke füződik.

Niška-Banja alatt apró, fehér házak, — körülbelül negyvenegy csoportban. Mind a háboru után épültek és most is épülnek. A napfényben élesen fehérlő, frissenmeszelt uj házikók. Pitvaruk három gömbölyü ivelése közt paprikafüzérek piroslanak. A kertecskékben a káposzta violás szinfoltjai vágnak szembe és a kenderáztató tavacskák ezüstös szürkén, csillámlón vetik vissza a napsugarakat. Asszonyok tarka csoportja mossa, áztatja, töri a kendert, amott a férfiak buzgón tapasztják épülő házacskáik favázas falát. Az egész kolónia mint a hangyaboly nyüzsög a munkában. Az ezer háborus emlék közt a nagy harcokat a fáradhatatlan szorgalom, az ujraépités láza váltotta fel.

A csontgula

A festői környezet, az épülő ipartelepek és épülő városrészek mellett azonban Nis városának tulajdonképeni jellegzetességét a város nevéhez füződő történelmi emlékek képezik.

Itt, Nagy Konstantin városában, *Milán* fejedelem székvárosában, volt mindig a török iga alól felszabadulni vágyó szerbek középpontja és Nis határában véreztek el legtöbben a szerb szabadsághősök közül.

A legyőzött szabadságharcok elriasztó emlékére emelték a törökök a Konstantinápoly felé vezető ut mentén *emberi koponyák százaiból* a csontgulát, amely még ma is régi helyén áll.

A töröktől felszabadult utódok kegyelete 1904-ben kápolnát emelt a gula fölé. A kápolna négy sarkán két-két emberi koponya hirdeti meg most is az emlék jellegét. A kápolnában áll a három méter magas, négy méter széles oszlop, amelyből kiszedték a koponyákat és azokat a kápolna alatt eltemették. A vakolatban most gömbölyü mélyedések mutatják az emberfejek helyét, — sorjában egymás mellett — és a gula minden oldalán egy-egy benthagyott koponya hirdeti üres szemeivel, szögletes arccsontjával, csontajkával, a mindig friss koszoruk alatt, a mult emlékét.

Magyar katonák sirja Nisben

A Csele-kula előtt, az országutról a hegyoldalban, nagy temető; apró fehér keresztek sorakoznak katonás glédában egymás mellett. Katonasirok a világháboruból.

A legnagyobb temetőben a szerb katonák pihennek, ők estek el itt a legnagyobb számmal. A többi nemzetek katonáinak holtteste négy temetőben nyugszik, névvel ellátott emlékek alatt, egymással megbékélve, akik az életben harcban álltak, fegyverrel egymással szemben.

A legtöbb magyar katonát a városi temetőben földelték el.

A Grobljanska-utcában, a nagy, sárga árvaház mellett, terül el Nis legnagyobb sirkertje, a városi temető. A kocsiutról mindjárt be lehet lépni a bekeritett, szépen gondozott sirkertbe. A főut mentén szerb vezérharcosok, magasrangu tisztek, vojvodák diszes, magas márvány-siremléke. Mindegyiken az hunyt arcképe, teljes katonai diszben. A márványlap megörökiti a harctér nevét, ahol elesett. Alatta, — valamennyi nemzeti hős sirfeliratán:

»Nyugodj békében, Koszovó felszabadult.«

Az egyik felirás: »Elesett az arnauták orv kezétől.«

Ötven lépéssel feljebb, élősövénnyel bekeritve, a magyar, német és osztrák katonák sirkertje, amit a megszállás alatt a németek létesitettek.

Sürü, egyenes sorokban, fél hold területen, állnak katonásan egymás mellett és egymás mögött a cementből öntött, félméter magas »vaskeresztek«, mintha a Halál katonái állanának glédába. A főut végén négyméteres cement-obeliszk. A felirata:

1915—1916

A NISBEN ELHUNYT NÉMET, OSZTRÁK ÉS MAGYAR BAJTÁRSAK EMLÉKÉNEK

Fölötte ugyanez németül.

Mindegyik cement-»vaskereszten« az alatta nyugvó katona neve és halálozási évszáma, — mindez németül. Igy:

Ung. Landstm.
Andr. Back
K. Wagenb. Abt. 40. I. † 3. 10. 1916

Landstm.
Mich. Fekete
K. ung. Ldst. R. 23. 2. K.
† 16. I. 1917

a többi nevek: K. u. k. Trainsold. Michael *Szilágyi, Julius Nagy,* mellettük, körülöttük, össze-vissza, német és osztrák katonák, »*Zivilist*

Otto Gerike, unbekannt«, »Ldstrm. Paul Wagner, k. u. k. Inft. R. 54. 3. 6.

Az egyik oldalparcellában a vaskeresztek helyett sima cementlapok alatt, az ántánt-hatalmak katonái vannak eltemetve: olaszok, románok, montenegróiak, oroszok, rendezett sorokban.

A vaskeresztek, cementlapok mellett sima a föld, nincs sirhalom, magas, sárguló fü mindenütt, sehol egy virág. Egyik olasz katona sirja mellett két hosszu emberi lábszárcsont fekszik a földön. A holtaknak járó kegyelet azonban nem feledkezik meg az itt nyugvó idegen hősökről, a volt ellenségekről sem: legalább is ezt mutatja a sok gyertya nyoma az emlék-obeliszk párkányain.

A német-osztrák-magyar sirkert fölött, külön bekeritve, a bolgár katonák temetője. Cementemlékek, sürü, egyenes sorokban, megkezdett obeliszkkel, amit azonban már nem tudtak a bolgárok befejezni.

A cementlapok már itt-ott repedeznek és egyes vaskeresztekről lepattogtak a betük. A neveket már csak kombinálni lehet. Még öt-hat év és a sirkeresztek simán, névtelenül fogják jelezni a háboru névtelenjeinek pihenőhelyét.

Béke és munka

A temetőből kijövet, önkénytelenül is a megszállásról, a háboruról kezdünk beszélni kisérőmmel, Nis egyik legtekintélyesebb polgárával.

A németekre nem haragusznak a nisiek, annál inkább gyülölik a bolgárokat, akik számos embert kivégeztettek. Történelmi emléknek tekintik a régi vár rostává lött falát, amely mellett a kivégzések történtek.

A magyarokról szinte szeretettel emlékeznek meg.

— Nekünk is vannak magyar polgáraink — mondja kisérőm — és jól esik, hogy eljöttek hozzánk a vajdaságiak látogatóba. Csak igy lehet, a békés munkában, valójában megismerni egymást.

Nisben csak az ujságokból ismerik a Vajdaságot és a vajdaságiakat. A nemzetiségi kérdésről — mondja kisérőm — csupán a *Srnao* és *Orjuna* hadijelentéseivel kapcsolatban értesülnek.

— Mi a véleménye ezekről az eseményekről? — kérdem.

— Évszázados elnyomatásban éltünk — válaszolja — és ennek az emléke él Nisben. Ezek az emlékek nem engedik, hogy mi is hasonlóképpen bánjunk más nemzetiségekkel, akik a mi államunkban élnek. Testvérek vagyunk az államban és amint láthatta, az állomáson a tegnapi ünnep alkalmával az állami zászló mellett, *a piros-fehér-kék horvát zászló is ki volt tüzve,* a piros-kék-fehér szerb nemzeti lobogó pedig nem. Ez nálunk nem lényeges, elég a városban a szerb zászló. Radics bizonyára nem tüzetné ki a szerb lobogót, — mert nála a jelszó, a külsőség a lényeg. Mi ilyen külsőségek nélkül is jelét adtuk annak, hogy szerbek vagyunk. Ezért nem tartjuk helyesnek, hogy egyesek, a tulzók, a Vajdaságban is, csak a jelszavakkal, a nemzetiségi kérdés feszegetésével, adják tanubizonyságukat hazafiasságuknak. Ebben nem értünk egyet az Orjunával és a Srnaoval és talán mégsem vagyunk kevésbbé hazafiak, mint ők.

Ugyanigy nyilatkozott még több tekintélyes polgár, ugyanebben az értelemben hangzottak el a beszédek a suboticai kereskedők és iparosok tiszteletére az Európa-vendéglőben tartott banketten, amelyen a nisi gazdasági és politikai élet reprezentánsai, a város vezetői, örömünknek adtak kifejezést, hogy az állam polgárai, minden nemzetiségi kérdésre való tekintet nélkül, egymás szeretetét megtalálták a látogatás alkalmával.

Farkas Frigyes.

Szerb elbeszélők

V. IVO TJIPIKO

Olasz eredetü családból származik, de mindig szerbnek vallotta magát. 1869-ben született a dalmáciai Castelnuovóban és néhány héttel ezelőtt halt meg Dubrovnikban. Dalmácia és a dalmát nép festője, költője, rajongója. Realista, de sok szivvel és el nem fakuló honszeretettel, legtöbbet a dalmát parasztlélek foglalkoztatja: szeretettel és telt, eleven szinekkel festi kövek közt élő, tengert bámuló honfitársait. A tenger majdnem egy irásából sem hiányzik s a legtöbb helyen nemcsak háttér, hanem szereplő, akiben lélek, akarat és lelkeket mozgató erő lakozik. Leginkább elbeszéléseket irt (hét novelláskönyvet adott ki életében), van azonkivül két regénye is, melyek közül az egyik (Pauci — Pókok) komoly eseménye volt a szerb regényirodalomnak. Stilusa tulzottan leiró, tele van finom, szines árnyalatokkal és nehezen érthető provinciálizmusokkal, éppen ezért a nem dalmát nehezen olvassa Tyipikót. Ezek az okok megmagyarázzák egyuttal azt is, miért Tjipko a szerb elbeszélőirodalom legnehezebben lefordítható irója.

BUCSU.

Vége már!

Ezt éreztem akkor is, mikor legtüzesebbek voltak vágyaink. Előre láttam magam abban a fájdalomban, amikor hallgatva, bucsuzva kezembe tartom fáradt kezét. Előre sejtettem mindent azokban az árnyékokban, melyek a földön kisértek, mikor gondolatokba merülve hazatértünk, ezt sejtettem a szél susogásában, a tücskök egyhangu ciripelésében, az őszvérek szaggatott csilingelésében.

Minden igy kiáltott felém, mint valami jóslat:

— Vége már!

*

A szerelmen kivül lelkünkben semmi közösség sem volt. Ő a falu gyermeke volt, édes és derült, mint nálunk az ősz. Kétszer találkoztam vele az árnyékos völgyben, melyben most szikrázott a napsugár. Azután már együtt mentünk.

— Gyerünk le erről az utról, menjünk a tengerre — mondtam neki egy napon.

Kiértünk a partra. Előttünk vakitott a tenger és csillogó derüben remegett a levegő. Reáemeltem tekintetemet. Az aranyszőke feje szinte lángolt, a napsugár teljesen körülöntötte. Minden ragyogott rajta, csupán szemöldöke alatt sötétlett szeme, büvös tekintete, mely valahol a messzi tengeren barangolt. Mikor egymásra pillantottunk, összerezzentünk, megéreztük a Végzetet. Föléje hajoltam, átkaroltam aggódó fejét és alig tudtam kimondani:

— Győzzük le önmagunkat, hiszen vége már mindennek.

*

És eljött a bucsu napja, szerelmünk elhantolása, noha mi nem is tudtuk, miért is történt ez igy. Lelkünk feljajdult. Mikor együtt voltunk, sohasem beszéltünk az elválásról, mégcsak nem is gondoltunk rája. Nyugtalan, habzsoló ajakkal kerestük az élet örömeit. De már akkor éreztem, hogy mi lesz a mi sorsunk.

Elválásunk előtti estén mindketten abba a mécslángba bámultunk, mely szent György képe előtt pislákolt.

— Miért vagy szomoru? — kérdezte hizelgően, majd élesen és határozottan igy szólt:

— Menjél csak! Tudtam, hogy mi nem találunk meg boldogságunkat.

Fáradtan, összetörten mentem el. Néhányszor még visszafordultam, gondoltam majd elmulik, majd megbékülünk, visszatérünk még egymáshoz s együtt reszketünk a fájdalomban, együtt bódulunk el a feledés gyönyörében. De ő csendesen, legyőzve minden indulatot, eltávolodott tőlem, majd a ház küszöbéről viszszafordult, végigsimitott szemével és kimondta:

— Isten veled!

Bágyadt és erőtlen voltam, de azért rábólintottam. Miért? Nem tudtam megérteni. Valami okos, gyülöletes kötelesség eltaszitott tőle.

*

A tenger felől felvirradt a hajnal, elutazásom hajnala és én a másik part felé az ismeretlenség felé készülődtem. Mentem a végzet utján és nem volt erőm, hogy ellentálljak.

A reggel halott volt, az égen ittott felhőrongyok lógtak. Elnéztem a felkelő nap pirját, mely a keleti égen rózsállott. Előre láttam, hogy a felkelő nap, mely nemsokára felizzik az égbolton csak néhány percig tündökölhet, mert aztán ujból eltakarják a sötét, sürü fellegek.

A nyilt tengeren vitorlások állottak. Meredt tekintettel néztem a sárga vitorlát, mely kifeszitve várja a reggeli fuvallatot, hogy tovarepüljön. S ez a halott sárga szin, mint ijesztő kisértet remegett előttem. Minden süket, mozdulatlan!

Egyszer csak megkondul az öreg toronyóra. Az óraütés rekedten rezeg a levegőben. Kinos izgalom fogott el...

Nyugtalanul lépkedtem a keskeny parton. Egyszerre felnyiltak az ablaktáblák. Éles, durva hangon hivogatták egymást az asszonyok. A keskeny utcákban mozogni kezdett a nép; nemsokára jön a gőzhajó és átmegy a másik partra.

Alkalmas helyről, nyugtalan lélekkel néztem bezárt ablakait. Reméltem, hogy még egyszer megpillanthatom. Ugy hittem, hogy integetni fog fehér kendőjével ebben a komor, sötét reggelben és akkor földerülne a lelkem. De sem őt, sem fehér lobogó kendőjét nem láttam. A parton nyüzsgött a tömeg, a hajóra készülődtek. Én is, mintha rámparancsoltak volna, ráléptem a fahidra, de folyton rá gondoltam. A hajó megfordulásánál még mohón, szomjas tekintettel kutattam a rideg, lezárt ablakok után — és minden eltünt szemeim elől!

A borzongás végigszaladt tagjaimon, lángoló arcom elsápadt, de valami türelmetlen sóvárgás keritett hatalmába ő utána. Nem gondoltam másra csak arra, hogy visszafordulok, csakhogy ismét lássam őt. De az okos kötelesség, melyet határtalanul gyülöltem, eképen beszélt:

— El kell őt hagynod!

*

Magam elé bámultam s néztem a borus eget, a tengert, a nagy néma hegyet s a körülöttem mozgolódó maszatos cselédséget.

— Jaj, még elsöpör engem! — kiáltott az egyik, félmeztelen, gugzsoló dalmát nő, mikor a hideg szél megcsapta.

Hallottam a jajgatást, de nem fordultam vissza. Egyre csak azt a házat néztem s a tünő falut — még mindig reménykedtem!

— Örülök, hogy láthatom Önt — köszöntött egy idősebb ember.

— Kérem — feleltem szivélyesen.

— Talán nem ismer engem? — folytatta aggodalmaskodóan és kényeskedően. — Vásároljon egy kartelt. Államit akar? Bodenkreditet? Válassza azt, ami épen tetszik.

— Köszönöm — feleltem ugyanazon a hangon és kissé eltávolodtam tőle.

Folyton csak rá gondoltam és fülemben összefolytak a körülöttem zsibogó hangok.

Ketten közülök ép mellettem kötelességekről beszéltek, keseregtek a romlott világról. Másokat szapultak.

Nyugtalan és ingerült voltam. Szerettem volna partra szállni, elmenekülni ebből a környezetből, mely reám tátotta szemét, száját. Alig tudtam megvárni, hogy kikössön a hajó. Ugy menekültem mint üldözött, de végre egyedül voltam. Csak délután folytathattam utamat!

*

Kerültem mindent, csakhogy ne lássak több házsort és szük, városi utcákat. Eleinte nyugtalanul, minden cél nélkül bolyongtam, folyton csak az ő képe lebegett szemem előtt. Később megnyugodtam és figyelmem kedves kis képre irányult. Tekintetem egy finom öreg dámán pihent meg, aki a piacon halat vásárolt. Elnéztem, mint hizeleg, hogyan csiklandozza a vén halász állát, csakhogy neki nagy darabokat tegyen a mérlegre.

Tovább mentem. Egy kacskaringós utcában az adóhivatal előtt elbusult arcu tömeget láttam ácsorogni: oda hajtották őket, hogy adót fizessenek. Kissé távolabb ujabb csoportok, a biróság előtt nyugtalanul várják, hogy pénzbirság vagy elzárás lesz-e a büntetésük. Elmentem a szomoru csoporttól. Egyszer csak az egyik ablakról élesen lekiáltanak. Ránéztem a hivatalnok sápadt, könnyes arcára és egyre hallottam a vékony, asztmás hangot:

— Árverésre kerül... ki ád többet érte... ki ád többet...

Tovább mentem. Ekkor már nem éreztem mást csak saját fájdalmamat. Sajogott a szivem, mert szegénységére, életküzdelmeire gondoltam. Valami nehéz nyügöt éreztem lelkemen feküdni, melytől sehogyan se tudtam szabadulni. Életem üres meddőségét s a világ végtelen hitványságát még sohasem éreztem ennyire. Rut keserüség ölelt át s noha minden erőmmel le akartam küzdeni, mégsem tudtam ellentállni. A marcangoló kétségbeesés láncai bilincsbe verték életemet, kötelességek, idegen akaratok sulya nehezedett a vállamra. Erőtlenségem mind erősebben és erősebben kiütközött és én reménytelenül lehajtottam a fejem. Kimentem a város szük utcáiból. Hirtelen napsugár bukkant elő. Középen felderült az ég és hüvös szellő duruzsolt körülöttem. Mikor elhagytam a várost, már bórává bőszült a szél. Üvöltözött, megrázta a fatörzseket, a parton megremegtette a meztelen sziklákat is. Ebben a dölyfös üvöltésben a nyomor és a fájdalom nászdalát véltem hallani.

*

Délután lökésszerü heves rohamokban bömbölt a bóra. Olykor ravaszul megállott, hogy később annál hevesebben neki induljon. Lelkemnek tetszett a bődülő szél örjöngése, amint az árbocokat hajlitgatta, amint a reszkető hajókötelekét feszitgette, s tenger vergődése és a bóra süvöltése fájdalmas dallá olvadt össze. Ugy tünt fel, mint haragos jajveszékelés, mely kétségbeesetten rikoltoz valami után s mely a világegyetem végtelenségében vész csak el. Rejtekhelyemen kuporogtam és arra törekedtem, hogy összhangba hozzam lelkületemet a tengeri vihar isszonyatos bömbölésével.

Vége már! Kába sötétség fekszik emlékeinkre. A szél süvit, a tenger morajlik. A gőzhajó felhasitja a vizet és eléri nemsokára a partot. Nézem, hol fog kikötni. A sziklákkal koszoruzott, bórától védett kis öbölre zubogósan ömlött az izzóvörös őszi alkonysugár. A mélységben néhány ház fehérlett elő a tenger közüli sötétségből és vibráltak a világos hegyi utak. Kissé feljebb a tengeri fenyők hideg árnyában egy magányos fehér házikó villan fel. Mikor megpillantottam, meghatottan nézem a házikót, a falut. Ép olyan mint a miénk a szigeten.* Megfordultam és öntudatlanul a kis fehér ház felé indultam. Elég közel voltam már hozzá, amikor hirtelen nem tudtam tovább menni. Valami arra kényszeritett, hogy maradjak és nézem, egyre nézzem ezt a kis házi-

* És a fenyők is épolyan zöldek, épolyan magasak.

kót a varázsos alkonyatlan, nehogy emléke elszálljon a lelkemből.

•

A fenyők mellett vezető ösvényen sietve a faluba mentem. Az első háznál, ahol világosság fénylett megálltam a magas fenyőtörzsek tövében. Nyugat felé néztem. Lelki szemeim előtt nem láttam mást csak őt s együtt töltött napjainkat. Minden más érzés és emlék elzsibbadt. Minden másról megfeledkeztem!...

A nap leáldozik. Meghal ott messze, az ő faluja mögött és elmerül a távoli tengerbe. Elmerül az ő hazája is tisztán látom szemeimmel, amint a mezőkről hazasiet. Hideg van! Most a tüznél ül, hogy kissé felmelegedjen. Kint süvölt a szél s ő szemével kiséri a tüzhely felpattanó szikráit. Talán kissé busul is utánam.

És én ezeknél az örök, borzalmas szépségeknél ő utána epedek és belebámulok az alkony kohójába. Szivem megalázkodik a láthatatlan magas Isten előtt. Szemeimből forró ima lángol és esedezik és előttem feltárul a végtelenség mélysége... Lelkem a nagy mindenség moraját hallgatja és felemelkedik az aranyos, ezüstös mezőkre. Majd hirtelen tengeren s hegyeken keresztül mellette termek. Mintha már hallanám is a hangját: Éljél, gyere vissza.

Visszaforduljak? Miért? Nem tudok már néked semmit se adni. Még izzik szerelmünk utolsó tüztojása.

A nap meghalt. Az alkony rőtje széthullott a földön, az árnyékok bizonytalanokká válnak. Csendes, mozdulatlan, sötét takaró boritja be az eget, a földet, a tengert. A mi szigetünk pedig eltünik a határozatlanságban, a messzeségben. Már csak a levegőt bámulom, mely fölötte vibrál s lassan elborul...

És hallom lelkem ismétlődő benső hangját, amint szeliden, megtörten rebegi:

— Mária, felejtsél és bocsáss meg!

Forditotta: *Szenteleky Kornél.*

A Vajdasági Magyar Irók Almanachja

November végén kerül ki a sajtógépek alól a vajdasági magyar irók első irodalmi összefogásának eredménye: a Vajdasági Magyar Irók Almanachja. Korai lenne a megjelenés előtt fölmérni a könyv kulturpolitikai jelentőségét; a megjelenés előtt csupán a vállalkozás jelentőségével szabad foglalkozni. Az SHS királyságban is, a többi utódállamban is, a magyar iróknak az volt a régi kulturközponttól való elszakadás után első és legösztönszerübb törekvésük, hogy folyóiratot inditsanak s a folyóirattal tribünt, fórumot, nyilvánosságot teremtsenek a magyar irás számára.

Az irók kollektiv megnyilatkozásának olyan formát kellett tehát keresni, mely egyrészt kisebb anyagi áldozattal jár, másrészt a termelésben — nem nivóban — leredukált irodalmi igényhez van szabva. A régi irodalmi magazinok ideje érkezett el ujra, melyek havonkint, kéthavonkint, akár háromhavonkint bocsátották a nyilvánosság elé az irodalom addig összegyült termékeit.

Ennek a tervnek megvalósulása felé teszi meg az első lépést most a Vajdasági Magyar Irók Almanachja, mely valóban az itt élő magyar irók közös munkájának eredménye. Aki magyar iró itt él, annak irását hozza az Almanach.

Az Almanach, a tradiciókhoz hiven, az 1924. évre szóló teljes római katholikus, görögkeleti és izraelita naptárt is adja, a nemzeti ünnepek feltüntetésével, kétszinü, fekete és piros nyomásban.

Az irodalmi részt többek között a következő irók irásai teszik ki: Ambrus Balázs, Aszlányi Dezső, Borsodi Lajos, Császár Géza, Csuka Zoltán, Dettre János, Diószeghy Tibor, Farkas Geiza, Fenyves Ferenc, Gráber László, György Mátyás, Haraszti Sándor, Havas Károly, Juhász Ferenc, László Ferenc, Nagy Andor, Milkó Izidor, Páll Tamás, Radó Imre, Stern Lázár, Szabó János, Szántó Róbert, Szenteleky Kornél, Vidor Imre. Az Almanach irói között szerepel még az év folyamán elhalt nagy zeneköltőnek, Lányi Ernőnek, egyik alkotása. Lányi Ernőnek, egy posthumus dala jelenik meg az Almanachban, énekhangra és zongorakiséretre. Kétségtelen, hogy ez lesz az Almanach egyik irodalmi szenzációja.

Az Almanachot Dettre János és Radó Imre szerkesztik. A kötet ára 50 dinár lesz, meritett papiron s kemény táblával bekötve 150 amatőrpéldány készül, melynek 100 dinár lesz az ára. Az Almanach megrendelhető a *Bácsmegyei Napló* szerkesztőségében.

Széljegyzetek a magyar irodalom margójára

(Szöllösi Zsigmond — könyvkereskedő, Krudy Gyula — kertész, Szabó Dezsö — korcsmáros

A magyar irodalom, mely legjobb napjaiban sem volt több: esztéták exkluziv halálvirrasztásánál, ha a hirek igazak, két embert elveszit még ebben az esztendőben. Az egyik *Szabó* Dezső, a duhaj jakobinus kispolgárköltő *Az elsodort falu* kis horizontu, de föltétlen talentumos szerzője, aki — mint mondotta — megirja utolsó regényét, a *Jajt,* aztán szép szomoruan — eburafakó — végleg bucsut mond az irodalomnak és kocsmát nyit valamelyik budai kisutcában. A másik irodalommegtagadó *Krudy* Gyula, aki elkeseredésében kertészmesterségre készül, mert a »tetszhalott magyar irodalomban«, szerinte, nem érdemes hitet és verejtéket pazarolni a tehetségtelen senkik és majomfürgeségü ügyeskedők között, akik csapatostul megülték a sülyedő magyar olimpuszt. Mindketten komoly szándékkal gondolnak az irodalomtól való elszakadásra, állitólag *Krudy* is, *Szabó* Dezső is, főképen azonban a *Szindband*-kötetek halkszavu, lirai lelkü irója, aki a balkanizált magyar kultura csődjéről tett őszinte vallomást azok előtt, kiknek megmásithatatlan szándékát bejelentette. Ebben az őszinte vallomásban, amely érdekes egyrészt azért, mert sok igaz van benne, másrészt, mert jellemző dokumentum az 1923-mas magyar irodalom helyzetéről, Krudy elárulja, hogy tulajdonképen azért teszi le a tollat, mert ugy látja, *nincs kinek irni.* A magyar publikum tőzsdézik, politikára viszi kedvét, fanatizmusát, szeretetét, nincsenek rajongók, irodalombarátok, a szép betegei kivesztek és csak stréber mesteremberei vannak az irodalomnak, mesteremberek, akik teljesen kielégitik az unatkozó olvasókat a maguk dilettáns munkáival. *Szabó* Dezső nem indokolta meg ilyen alaposan a maga elhatározását, de nem nehéz kitalálni, hogy nála is az a tökéletes züllés volt a döntő motivum, amely ma a magyar irodalom tiszteletreméltó székházát kikezdte. Ő is a publikum nemtörődömsége, abszolut közönyössége miatt busult neki a kocsmárosságnak, ő is azért akar elszakadni az irodalomtól, mert ugy hiszi, az idő rangtalanitotta az irókat, senki sem figyel rájuk, senki sem törődik velük, — a politika demagógjai sokkal fontosabbak ma az éhező magyaroknak, mint a költők, kik énekelnek . . .

*

A leszegényedett Magyarországnag kétségtelenül kevés gondja az az irodalom, amelynek *Krudy* és *Szabó* Dezső kiváló reprezentánsai. A magyar ipari munkás, hivatalnok, kereskedő, egyszóval az a réteg, amely azelőtt olvasott, lelkesedett, rajongott az irodalomért vagy legalább is ugy tett, mintha lelkesedne érte, ma bizony édeskeveset törődik az irók dolgaival. Ha teheti, mozit látogat, cirkuszba megy, operetteket néz végig, de ezt is csak elvétve akkor, ha a hétköznapok gondjai, a szüntelen robot, megengedi neki. Könyvet ritkán vesz kezébe, talán nem is egyedül azért, mert nem tudja megfizetni, hanem mert nem talál benne örömet, ráunt azokra a regényekre, novellákra és versekre, amelyeket fölszolgálnak számára a magyar irók, selejtesek épugy, mint kitünőek. Sokat megmagyaráz persze a nyomoruság is, a kenyértelenség, a korgó gyomor, amelytől alig jut ideje, ereje és hangulata az irodalompártolásra. Be lehet vallani őszintén, hogy a magyar publikum nem felelős, legalább is józanul nem lehet felelősségre vonni azért, mert *Szabó* Dezső — kocsmáros, *Krudy Gyula* — kertész és Pekár Gyula — iró akar lenni. A magyar határon belül elsatnyuló értelmiség nem bünös abban, hogy az irodalom magyar hajója megfeneklett. Legyünk csak igazságosak: ki veheti rossznéven, hogy Magyarországon a mai gazdasági helyzetbe ninkább az érdekli az embereket, hogy szerezzék meg a mindennapi kenyeret, mint *Krudy* finom meséi és *Szabó* Dezső harcias jeremiádjai. A kenyér az éhesnek több a muzsánál, több, értékesebb és aktuálisabb és ha valakit kenyérgondok vagy egyéb egzisztenciális izgalmak sanyargatnak, nem bolond Krudy-köteteket olvasni, amelytől a legjobb esetben pár órára narkotizálja csak az életét. Nem szabad csodálkozni azon, hogy két forradalom és ellenforradalom után a szenvedések kálváriázása közepette nincsenek irodalomrajongók, olyanok, akiket jobban érdekel *Romain* Rolland egy kötete, mint, mondjuk, a zürichi kurzus. 1923-mat irunk, azt az esztendőt tapossuk, amelyben a politikai őrjöngés tömegeket sodor harcba, halálba, vérbe, amikor az élet áradata elöntött minden kis helyet a világba, ahol osztályok elkeseredett háboruja készül elintézni azt a civilizációt, amely a kannibálokat csupán arra tanitotta meg, hogy lehet embert a legcélszerübben megölni. *Spengler* megjósolta már a civilizáció pusztulását, — az irodalomét is — és ez a jóslat lassan beteljesedik rajtunk. Nem emberekben van a hiba, az emberek alapjában nem bünösek abban, hogy hagyják a kulturát veszni, nekik elvégre azt kell csinálni, — mindig és mindenhol — amit az immenens élet parancsol. Az élet pedig ma azt parancsolja, hogy nem szabad olcsó csudák előtt bámészkodni, nem szabad a kultura problémáival ölni az időt, nem szabad lerészegedni esztéták vinkójától, elkábuini hazugságoktól és az irodalmi cécóktól.

Az élet — a mostani, a kenyérért áhitozó — züllesztette szét a magyar olvasótábort, az élet szállitotta le a magyar irodalom standardját és ennek a meztelen, más, romantikát nem türő életnek kárvallói *Krudy* és *Szabó* Dezső is, akiket most közönséges polgári foglalkozásra utasit a keserüség, láttán az irodalom csődjének, amely — akárhogy is szeretnénk elhazudni — bizony Magyarországon is bekövetkezett annak rendje és módja szerint akkor, amikor az éhező magyarnak *Babics* nem tud mást énekelni, mint Dante szerelmét . . .

*

Ha nagyon szigoruan kezeljük a kérdést, valami keveset lehet még mondani erről az irodalmi csődről. El lehet mondani például, hogy mennyiben felelős maga az irodalom ezért a leromlásért. Mert akárhogy vesszük, magára az irodalomra is rá lehet olvasni itt a verdiktet. Csak az ostobák érvelhetnek ugyanis igy: a mostani állapot ideiglenes, az embereknek majd megjön az eszük, (elmulnak a nyomoruság napjai) és visszatérnek majd szerelmükhöz: az irodalomhoz. Régi igazság, hogy iró az élet sáfárja, az életé, még ha az bünös, romlott, dult és halálos is. Lehet valaki iró, ünnepelt, ügyes és megcsodált anélkül, hogy a korához valami nagy köze lenne, de nem lehet becsületes és ami még ennél is fontosabb: törvénytbetöltő. Ady Endre irta: nem szabad kihullni a Mából, mert csak az tarthat juszt a költő névre, aki éli, érzi, hirdeti a legteljesebben. Az előbbi mondatot meg lehet tehát formulázni ugy is, hogy *nem az emberek távoztak el az irodalomtól, de irodalom hagyta cserbe az embereket.* Hol van az a magyar iró — a magyar határon belül —, aki hangot ad annak az ezer meg ezer uj vágynak, éhségnek, szándéknak, izgalomnak, ami a magyar tömegekben némán fuldokol. Másut, például Németországban és Itáliában meg egyebütt, legalább igyekeznek az irók lépést tartani az élettel, Magyarországon azonban hire-hamva sincs még az ujatkeresők szektájának. A magyar irók azt csinálják most is, amit husz esztendővel ezelőtt, épugy érzelegnek regényeikben, tárcáikban, mint régen, amikor szeplőtlen lelkü, naiv rajongók olvasták esténkint a legfrissebb könyvujdonságot. Költők azzal vesződnek, hogy pontos és szabályos szonetekben sirják el panaszaikat — amikor egy hatalmas város, Budapest, ordit, kiáltoz előttük a forró szegénységben. *Krudy* Gyula tiszteletreméltó oeuvrje, bizony, olyan messze van az ezerkilencszázhuszonhármas magyar élettől, mint amilyen messze van *Pekár* az irodalomtól. És *Szabó* Dezső, ez a bőtorku halálmadár, aki rossz politikai ötleteit akarja rákényszeriteni Magyarországra! Milyen nagy a szakadék a magyar élet és a magyar irodalom között, milyen árva a magyar sors, ha elgondoljuk, hogy ebben az évben Molnár-premiér volt a legnagyobb irodalmi eseménye Budapestnek. Rajta kivül ugyszólván semmi se történt, vagy ami történt, olyan volt, hogy alig támadt valami visszhangja a magyar közönségben. Halotti csönd boritja ma a magyar irodalmat és a halotti csöndben lent, mélyen, furcsán zakatol Magyarország szive. De ezt már nem hallják a magyar irók . . .

(H—i)

Tamás István:

Bucsu halott és élö pajtásoktól

Be elöregedtünk egymástól játszótársak,
az évek elusztak mint álmos gondolák,
ki-ki homlokán hordja már a véres bélyeget,
koravén költők siratják az elherdált életet
s bus szemfedőjét dobta ránk a szomoruság.

Én nem keresem a virágos temetőket,
az emlékek elsápadtak, a lázak elcsitultak,
a régi hajhókat minek sirni vissza már?
A hold sem sir, ha a fényes csillagnyáj
legdrágábbjai a földre hullnak.

Hiszek magamban, rohanok muszájból,
akár a karika mit gyerkőcök üznek
harsogó hahóval ólmos-álmos esten
és ha botlom, ujrafutok ismeretlen
utakon és felorditok, ha gazok ütnek.

Ut nincs, Cél nincs, Indulás nincs,
nyakamon istenvert amulettje rút büknak,
az ifjuság illő olaja ég bennem,
s vágyaim csip-csup hajói elveszetten
valahol messzi óperenciákon usznak.

A ti hajótok biztos széllel fut, vidám[illegible]
kövér gátak védik a mordos széltől,
sötét boltok mélyén álmodtok édenkertet,
ha vágytok vesztek asszonyt, melegölét, szentet
és sárga aranyat szürtök a napfényből

KÖZGAZDASÁG

A cukorrépatermelés hanyatlásának okai

A napi sajtóban a hazai cukoriparral kapcsolatban az utóbbi időben számos közlemény jelent meg, amelyek főleg a cukorgyárak tulnagy nyereségeivel foglalkoznak és olyan állításokat tartalmaznak, amelyek minden tényleges alapot nélkülöznek. Többek között az a szemrehányás éri a cukorgyárakat, hogy a cukorépatermelés hanyatlását ők is elősegitették. A dolog természetében fekszik, hogy nem szabad ilyen légből kapott számitásokat és állitásokat megkockáztatni, mert ezek mesze kiható félreértésekre vezetnek. A számitások kizárólag a répa egységárán alapulnak és emellett teljesen figyelmen kivül hagyták a gyárak által nyujtott kedvezmények egész sorozatát, amelyek pedig a répa árát csaknem megkétszerezik. A drága vetőmagon kivül, melyet a gyárak ingyen adnak, a termelők a répának kellő időben való beszállitásáért még külön jutalmat is kapnak. A gyárak a cukorépa beszállitásának megkönnyitése végett több száz kilométeres iparvasutat épitettek, ugy hogy igen sok esetben saját üzemben szállitják a répát a vasuti, illetve vizi állomásokra. Más, távolabb fekvő termelők pedig fuvardijmegtéritést kapnak. A mélyszántás előmozditására a gyárak ennek költségeihez is sok esetben hozzájárulnak és ezen kivül mérsékelt áron adnak a termelőknek répatemelésre mütrágyát. Ha figyelembe vesszük még, hogy a termelőket sok esetben haszonbér hozzájárulással támogatják, hogy magas előlegeket csaknem kamatmentesen adnak és hogy a legtöbb termelő az előleget oly mértékben veszi igénybe, hogy a leszállitott répamennyiség semmi arányban nincs az igénybe vett előleggel, arra az eredményre jutunk, hogy a répa ára nálunk csaknem kétszerese annak, mint más répatermelő országokban, amit pl. Csehszlovákiában, Magyarországon stb. fizetnek. Az itt emlitett kedvezményekhez azonban az egyéb anyagi szolgáltatások egész sora járul még, melyeknek felsorolása ezen cikk keretét meghaladja. Ha még összehasonlitjuk a répa minőségét más cukorrépát termelő országok répájának minőségével, ugy ezen a téren is nagy külömbséget fogunk tapasztalni. Mig Csehszlovákiában a répa cukortartalma átlag 17%, addig az nálunk nem haladja meg a 10—11%-ot.

Nem akarunk a nyereségek tekintetében közölt merész számokkal foglalkozni, hiszen ez teljesen céltalannak látszik, miután a közölt számok még megközelitőleg sem helyesek. Egyenesen tendenciózus a nyereségszámitásokat a répa egységárára és a cukor árára alapitani, a répa szerzésénél, beszállitásánál és feldolgozásánál közremüködő tényezőket, valamint a cukor előállitásának és a kész áru elhelyezésének hatalmas költségeit figyelmen kivül hagyni. A gyárakat felelőssé tenni, hogy ők nem mozditják elő a hazai cukorgyártást, sőt, hogy egyenesen ennek korlátozására törekszenek, hogy áru hiányában a cukrot jobban értékesitsék, — a való tényállás nem ismerése. A cukor ára nem függ a belföldi készlettől, hanem a világpiachoz igazodik és igy a cukor árára főleg Jáva és Csehszlovákia van befolyással. Az előállitási, gyártási költségek ugyszólva semmi arányban sem állanak a nevezett országok cukorgyárainak költségeivel. Az előállitási költségek nálunk csaknem 100%-kal nagyobbak mint más országokban, ennélfogva a mi gyáraink a külföldiekkel szemben egyáltalában nem versenyképesek.

Nem áll helyt tehát az, hogy a cukorgyárak nem rendelkeznek elég erélyel, hogy a belföldi szükséglet fedezésére szükséges répamennyiséget a belföldön előteremtsék és hogy a kivitelre fölösleget termeljenek. A cukorgyárak a répaszerzés terén nagy erélyt fejtenek ki és teljes tudatában vannak nehéz feladatuknak. Minden rendelkezésükre álló eszközzel igyekeznek minél több termelőt szerezni és az utóbbi években, főleg a forradalom óta, a gyárak a cukorrépával bevetett holdak számát lényegesen emelték. A cukorrépatermelés hanyatlását azonban nálunk egész más okok idézték elő. A háboru alatt, sőt a háboru után is a földeket teljesen elhanyagolták, mezőgazdáink nagyon keveset tettek abban az irányban, hogy gazdaságaikat racionálisan fejlesszék. Ma kevés kivétellel a répát csaknem teljesen trágyázatlan földbe vetik és a megmüvelés is nagyon sok kivánni valót hagy fenn. A termelő tehát nem érheti el azokat a kedvező termelési eredményeket, a melyek más répatermelő országokban pl. Csehszlovákiában előfordulnak. Az elmondottak igazolására szolgáljon egy példa:

Egyik legnagyobb cukorgyárunk az 1913., 1914. és a következő években 8000 holdat biztositott a répa termelésre és a termés eredménye 1.000.000, illetve 1.200.000 q cukorrépa volt; ezzel szemben ugyanaz a gyár az 1921. és 1922. évekre répa termelés céljára 12.000 illetve 14.000 kat. holdat biztositott és az eredmény alig 6.000 illetve 7.000 vagon répa volt.

A répatermelés céljaira igénybevett terület nagyobb lett, azonban maga a termés csökkent, épen mert a földek igen elhanyagolt állapotban vannak. A korábbi években az emlitett gyárnak a Mária-major nagybirtokon évi 800 vagon cukorrépája termett, ma pedig csak 30 vagon. A gyár közvetlen közelében fekvő nagybirtokokról évi 1000—1500 vagon répa volt a termés és ma alig 100 vagon. A nagyobb birtokok felosztása is hozzájárult a cukorrépatermelés hanyatlásához, mert a feloszlott birtokok uj birtokosai nem foglalkozhatnak cukorrépatermeléssel, mivel nincsenek kellően felszerelve és igy a földeket természetesen nem is müvelhetik meg kellően. A cukorgyárak által haszonbérelt kisebb-nagyobb területü földek cukorrépa termelése sem felelt meg a várakozásoknak, éppen mert a földek nagyon elhanyagoltak és mert azokat egy egyéves haszonbérletre nem lehet kellően előkészíteni. A korábbi években, mig a földeket rendesen trágyázták és kellő mélyen szántották, a Bácskában 200 q holdankénti termést értünk el, ma pedig 60—70 q az átlag.

Éppen ez képezi a hiányt és nem helytálló az az állitás, hogy a cukorépa csekély ára miatt hanyatlott volna a cukorrépatermelés. Nagyon jól tudják a gyárak, hogy szép szavakkal nem lehet répát szerezni. A répa egységárán felüli szolgáltatások, mint kisvasutak épitése, jutalmak a kellő időben eszközölt leszállitásért, hozzájárulás a fuvarozáshoz, a mélyszántáshoz, a haszonbérhez, bizonyos mennyiségü cukornak mérsékelt áron való adása, mütrágya szolgáltatás, kamatmentes előlegek, melyekért maguk a gyárak 26%-os kamatot fizetnek, mind-mind azért van, hogy a mezőgazdákat a répatermelés céljaira megnyerjék. Ezek a szolgáltatások számokban kifejezve igazolják, hogy a nyereségekről közölt hirek a valót meg sem közelitik. Ha tényleg oly nagy lenne a gyárak nyeresége, mint azt a nyilvánossággal közölték, ugy a gyárak aligha lennének annyira eladósodva a bankoknál.

MORAVETZ
ZENEMŰKERESKEDÉS
TIMISOARA (ROMÁNIA)

Fővárosi nivójú szaküzlet. Bármilyen zeneművet gyorsan és a legolcsóbban kap meg tőlünk. Tegyen próbamegrendelést. — Jegyzékek ingyen. 6479

IRTSUNK PATKÁNYT „RATOL"-lal

Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és ODIO RATOL VETERINARIA KEM. D. D. ZAGREB Frankopanska u. 18. Telefon 19—77.

Feller Elsafluid mindenütt kapható!

Ha valahol eredeti „Elsafluid" nem kapható, legyen szives s közölje azt velem. Azonnal értesitem, hogy hol van a legközelebbi árusitóhely.

„Ez a legjobb: amit valaha próbáltam!"

Az eredeti „Elsafluid" jótevő bedörzsölőszer. A végtagoknak! A nyaknak! A fejnek! A fogaknak! Borápolásra! Szépitőszer! Szájápolószer! Télen! Nyáron! Ezer alkalommal bebizonyosodott, hogy fájdalomcsillapitó, jótevő, hasznos és sokféleképen használható. Sokkal erősebb és hatásosabb, mint a sósborszesz, a legjobb ilyen szer. Gyakran néhány csepp is elég, hogy Ön mondja:

„Ez a legjobb: amit valaha próbáltam!"

Ára csomagolással és portóval együtt:

3	dup'a	vagy	1	speciális üveg	24·— dinár
12	„	„	4	„ „	84·— dinár
24	„	„	4	„ „	144·— dinár
25	„	„	4	„ „	208·— dinár

Ezekhez az árakhoz ezidőszerint 5 százalék pótdiját kell számitani. A leveleket igy kell cimezni:

Feller V. Jenő gyógyszerész, Stubica donja Centrala 185. szám. (Hrvatska)

Hibák és törvénytelenségek

a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok megadóztatásánál

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok terhére nem régiben kivetették 1918—1922. évekre a vállalati adót és 1918—1920. évekre a hadinyereség adót is.

Ezek az adókivetések a régi magyar törvények alapján történtek, és pedig a vállalati adó az 1916. évi XXXIV. t.-cikk és az ezen törvénycikk végrehajtása tárgyában kiadott 142000/916. sz. illetve 74600/918. sz. utasitás alapján, a hadinyereség adó pedig az 1916. évi XXIX. t.-c. és a 144000/916. sz. pü. min. utasitás alapján.

A kivetett adókra vonatkozólag kiadott végzésekből azonban sajnosan azt tapasztaltuk, hogy a törvény rendelkezését az esetek tulnyomó részében *vagy nem tartották be, vagy tévesen értelmeztettek,* ugy hogy óriási, a törvényben nem gyökerező, megterheltetés sujtotta a nyilvános számadásokra kötelezett vállalatok legnagyobb részét, a miért is a felebbezések egész sorával halmozták el a pénzügyigazgatóságokat.

A felebbezések legnagyobb része mai napig sincs elintézve, de a kivetett adók behajtása vagy *már megtörtént* vagy már folyamatban van, tekintet nélkül a kelő időben beadott felebbezésekre.

Ha először a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adójának kivetését vesszük, legszembeötlőbb, hogy *majdnem minden végzés a vallomások kellő időben való be nem nyujtása* vagy az adatok késedelmes vagy egyáltalában nem történt beszolgáltatása miatt büntetésképen 25% adópótlékot állapit meg és ezen megállapitást az 1916. évi XXXIV. t.-c. 30. §. illetve a végrehajtási utasitás 30. §-ra való hivatkozással eszközli azért mert a 25. §. rendelkezéseitől eltérőleg a vallomásokat a közgyülést követő 15 nap alatt legkésőbb azonban az üzleti év zárlattól számitott 90 nap alatt be nem adták. Eltekintve attól, hogy a pénzintézetek legtöbbje az 1918—1920. években pontosan adott be a vallomásokat és azok az akkori zavaros időkben a hatóságoknál vagy a községi elöljáróságoknál elkallódtak, — a magyar törvény a birságolásra vonatkozó intézkedései most már egyáltalán idejét multák és be nem tarthatók, mert most minden évi rendes közgyülésen a *kormány kiküldöttje mint biztos szerepel, aki a mérlegeket és a közgyülési határozatokat magához véve, azokat jóváhagyás végett a kereskedelmi miniszterhez felterjeszti és amig a jóváhagyás meg nem történik, a mérleg és a közgyülési határozatok nem jogerősek és igy azok semmiféle hatósághoz, tehát a pénzügyihez sem terjeszthetők fel jóváhagyás nélkül;* ez a jóváhagyás pedig sok esetben egyáltalán nem közöltetett eddig a vállalatokkal, vagy ha közöltettek is az *minden esetben elkésve érkezik* vissza *és igy egyetlen egy vállalat sem adhatná be igazság szerint kellő időben a vallomását* és ha mégis beadja, ugy tulajdonképpen jogosulatlanul terjeszti be, mert a mérleg jóváhagyva nincs.

Méltányosságból tehát ezeket az adópótlékokat ott a hol a késedelem nem akaratos vagy ahol a kért fel-

Legolcsóbb bevásárlási forrás kötött-szövött árukban!

MIKŠA KIŠ SUBOTICA
RUDIĆEVA ULICA 2.

Nagyban!

Kicsinyben!

Kötött kabátok, jumperek, figarók, gyermeköltönyök, sálak stb. Női harisnyák, férfizoknik, gyermekharisnyák stb. Meglepő olcsó gyári árakban. Jumper pamut óriási 0000000000 választékban. 0000000000

világositásokat felszólitásokra, habár elkésve is beadták, mind le kellene irni és a benyujtási határidőt a megváltozott viszonyokra való tekintettel, törvényileg vagy rendeletileg ujból szabályozni, mert a kivetett adó egynegyed részével való büntetés nagy megterheltetést jelent a vállalatokra nézve s legtöbbször ártatlanul sujtja őket.

Az esetek tulnyomó részeiben, továbbá hibás az adóköteles jövedelem meghatározása, amely meghatározásra a végrehajtási utasitás 14—18. §-ai vonatkoznak.

Egyes hatóságok egyáltalában nem respektálják a hivatkozott utasitás 14. §. 2. pontját, mely szerint az adókivetés alapjául *kizárólag* csak *a megelőző évi* mérleg és az abban kitüntetett nyereség illetve veszteség veendő, amelyből ha nyereséggel záródik a mérleg — és ha már le nem vonták — a 17. §. szerint megengedett tételek levonandók — ellenben a mérlegben levont, de a 18. §. szerint le nem vonható összegek ehhez hozzáadandók. Ha a mérleg nyereség helyett veszteséggel záródik, a levonások a veszteséghez számitandók, a hozzáadandó tételek ellenben a veszteségből levonandók. Eltekintve, hogy ezek a levonások vagy hozzáadások egyáltalán nem vagy hiányosan eszközöltettek, sok esetben a mérleg egyszerü feltételével, *egy tetszés szerinti* —, nem a törvényen alapuló indokolással megállapitott — *összeget mint tiszta jövedelmet alapul véve az adót ezután vetették ki.*

Spektator.

Svájc és Jugoszlávia gazdasági viszonylata

A svájci bankszövetség ügyvezetője nyilatkozik a Bácsmegyei Naplónak Miért nem vesz részt svájci tőke Jugoszlávia ujjáépitésében? — Romániából biz.ttság érkezik a jugoszláv hitelezőkkel való tárgyalásra

Alkalmunk volt beszélgetést folytatni Svájc legnagyobb pénzintézeti csoportjának, a Schwizerische Bankgeselschaft ügyvezető megbizottjával, H. Müller urral, aki Kolozsváron átutazóban beszámolt munkatársunknak gazdasági utjáról az utódállamokban és megismertette Svájc mai gazdasági helyzetét. Müller ur többek között a következőket mondotta.

— A Zürichben székelő Bankgesellschaft az összes kereskedelmével legszorosabb érintkezést tart fenn. Óriási ipari vállalatok állanak a kezében és nincs egyetlen termelési ág sem, amely közömbös volna előtte. Vállalatunk megbizásából tárgyalásokat folytattam Oromolu urral, a román jegybank elnökével a romániai hitelezők és a moratórium törvénnyel kapcsolatosan. Ismert dolog, hogy Románia az egész világnak tartozik, de a legrosszabban fizet. A román kormányzat belátta a külföldi hitelezők és a romániai kereskedelem közötti viszonylat tarthatatlanságát és bizottságokat küldött ki az egyes államokba, hogy különkülön megegyezést kössenek a hitelezőkkel. Az utódállami hitelezőket érdekelni fogja, hogy Oromolu kijelentése szerint ugy az angol, mint a svájci hitelezőkkel a megegyezés sikerült. *Most Csehszlovákiába és Jugoszláviába megy ki a szakbizottság és Budapestben az a nézet, hogy ezuttal nem eredménytelenül.*

Távirati értesitést várok és azután haladéktalanul Jugoszláviába utazom.

Jugoszlávia és Svájc sajnos nem tartanak fenn intensiv kereskedelmi nexust, amelynek főokát abban látom, hogy *svájci viszonylatban a dinár kurzus igen kedvezőtlen.* Távolról sem oly megnehezitett az áru és pénzcsere, mint például Romániával, de a mai időpont egyáltalában nem alkalmas svájci tőkének Zágrábban vagy Belgrádban való plaszirozására. Pedig ugy értesülök: meg van Jugoszláviában a jó szándék, hogy külföldi tőkét beengedjen. De a jugoszláviai vállalatok agyon vannak invesztálva, a pénzhiány megfojt minden komolyabb vállalkozást. Állitólag 5 és fél milliárd jugoszláv bankjegy van forgalomban. Én ugy tudom, hogy az országban e pénzből alig csak két harmadnyi kontingens áll a közszükséglet rendelkezésére. Több mint egy milliárd dinár a külföldön fekszik. A nagy bankok teljesen pénz nélkül állanak és a kis bankok pedig meg fognak bukni. A helyzet Jugoszláviában igen hasonlatos a román piac helyzetéhez. Szinte, azt merném állitani, hogy a kormány nem törődik eléggé a pénzügyi bajok orvoslásával. Ilyen körülmények között kilátástalan az intenziv ügyletkötés a két ország között, bár készségesen elismerem, hogy Beográd a külföldi tőkével a legméltányosabb és politikailag semmi akadálya nincs annak, hogy ez ország kikerüljön a mag elszigeteltségéből.

Svájc ismét egyike a legjobb pénzlehetőségü országoknak. A belpolitikai helyzet is igen megszilárdult, amióta ismét a polgári erők tartják kezükben a kormányzást. Bámulatosan nagy volt az idén az idegen forgalom és ma már Ausztriából is igen sokan jöttek át Svájcba. 8—12 koronáért jobb penziót lehet kapni és elmondhatom, hogy Svájcban határozott olcsóság van.

E körülmény lehetővé teszi, hogy export készségünk is nagyobb legyen. A kis bankok is kiállották a krizist a munkanélküliek száma jelentékenyen apadt.

A svájci tőke minden európai országban keresi a piacot. Bukarestben a napokban alakult meg egy román-svájci bank és ugy tudom, hogy *Beogradban is dacára sok nehézségeknek jugoszláv-svájci bank létesitéséről tárgyalnak.*

Aztán pedig nem szabad elfelejtenünk, hogy Svájcban nem ismerik a nemzetiségi kérdést. Svájcban a különböző kántonok a legnagyobb szolidaritásban állanak egymással és hazugság a nyugati sajtó egyes orgánumainak állitása, hogy a német-francia ellentétek a svájci német és francia lakosságban éreztetik hatásaikat. A Ruhr politikához semmi közünk és ha van véleményünk, csak az, hogy Poincare politikájával nem értünk egyet és azt teljes mértékben kárhoztatjuk.

Foltmentes fehér
tükröket
fekete és kék árnyalat nélkül, garancia mellett készit csakis 7803
„VITRUM" NOVISAD
Futoški put 84-a. — Üvegcsiszolás.

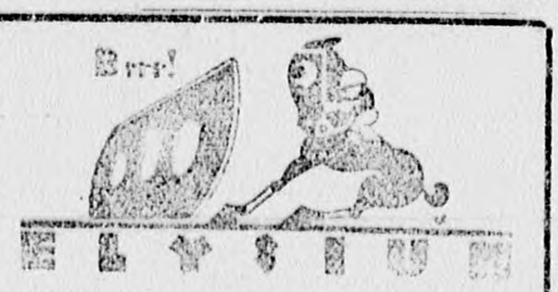

3053 A legkiválóbb
jelenlegi borotvapenge
Vezérképviselet az S. H. S. királyság részére
LVO D. D. ZAGREB

SAKK

Rovatvezető: Maróczy Géza

105. számu föladvány.

Mongredien A. W.-től.

Sötét: Ka3, Bb4 és b7; gy: a4 (4).
Világos: Ka4; Vd6; Bf5; Pb3 (4).
Matt három lépésben.

105. számu játszma.

Játszották az amerikai nemzeti mesterversenyen 1923 szeptember hóban.

Világos:	*Sötét:*
Janowski	**Lasker Ede**
1. d2—d4	d7—d5
2. Hg1—f3	e7—e6
3. e2—e3	. . . . .

Világos a lehető legegyszerübben játszik, az erélyesebb lépés természetesen 3. c2—c4!

3.	c7—c5
4. c2—c4	Hg8—f6
5. Hb1—c3	Hb8—c6
6. Ff1—d3	d5×c4
7. Fd3×c4	a7—a6

Sötét visszamarad a királyszárny fejlődésében és ez okozza azután a későbbi zavarokat, jobb volt 7. . . . . Ff8—e7 vagy 7. Ff8—d6.

8. elsáncol	b7—b5
9. Fc4—d3	Fc8—b7

Itt 9. . . . . c5×d4!-nek kellett történnie, az a játékmód, amelyet sötét követ, jelen esetben nem helyes, mert a sötét vezérhuszár c6-ra fejlődött s igy a futó vonalát elzárja, — az általunk ajánlott 9. c5×d4, 10. e3×d4, Hc6—b4! után sötét teljesen uralja a d5 pontot s a végjátékra, az egyedül álló világos vezérgyalog miatt jobban állana.

10. a2—a4!	. . . . .

A veterán francia mester kitünően vezeti a játszmát, sötétnek most már nem könnyü a védekezés.

10.	b5—b4

Nem jobb 10. . . . . c5—c4 sem, amire 11. a4×b5! következnék.

11. Hc3—e4	c5×d4
12. e3×d4	Hc6—a5

A vezérgyalogos természetesen nem volt üthető, a szöveglépés célja az e4 pont birtoklása, számitásba jött 12. Ff8—e7 is.

13. Bf1—c1	Ff8—e7
14. Fc1—f4	elsáncol
15. Ba1—c1	Ba8—c8

Helyesebb volt az általános csere s csak azután lépni a vezérbástyával. A világos könnyü tisztek, a jelen állásban sokkal veszélyesebbek, mint a sötétek.

16. Bc1×c8	Fb7×c8

Valamivel jobb volt a vezérrel való visszaütés.

17. Hc4×f6+	Fe7×f6
18. Vd1—c2!	. . . . .

Fenyeget Fd3×h7+ és tisztnyerés is Ff4—c7-tel.

18.	Ha5—b7

Sötétnek nincs kielégitő védelme, pl. 18 . . . . . Ff6×d4, 19. Ff4—c7, Vd8—d5, 20. Fd3×h7+ Kg8—h8, 21. Fh7—e4, Vd5—h5, 22. Hf3×d4 stb., vagy 18. h7—h6, 19. Ff4—c7, Vd8—d5, 20. Fd3—e4, Vd5—h5, 21. Hf3—e5, Ha5—b7, 22. Fc4—f3 Vh5—g5, 23. g2—g3 és azután h2—h4 stb. kitünő hadállással világosra.

19. Fd3×h7+	Kg8—h8
20. Fh7—d3	Ff6×d4
21. Hf3×d4	Vd8×d4
22. Ff4—e5	. . . . .

A két futó kitünően áll s Janowski érti a módját, őket érvényesiteni.

22.	Vd4—d5
23. Vc2—e2!	f7—f5
24. Ve2—h5+	Kh8—g8
25. Be1—e3!	Hb7—d6
26. Vh5—g6	Bf8—f7
27. b2—b3!	. . . . .

Finom gyalogáldozat, mely elterelli sötét vezért a küzdelem gócpontjából.

27.	Vd5×b3
28. Be3—h3	Vb3—d1+
29. Fd3—f1	Hd6—e8
30. Vg6—h7+	Kg8—f8
31. Bh3—d3!	Vd1—c1
32. Vh7—h8+	Kf8—e7
33. Vh8—h4+	Ke7—f8
34. Vh4×b4+	Kf8—g8
35. Bd3—d8	Fc8—d7
36. h2—h3	Kg8—h7
37. Vb4—h4+	Kh7—g6

Más lépés sem segit már.

38. Fe5—f4	Vc1—d1
39. Kg1—h2!	Vd1×a4

A futó nem volt üthető.

40. Ff1—e2	Bf7—f6?
41. Vh4—h5	sakk és matt.

Szőnyegek
a legmodernebb mintázatban, óriási választék háló, ebédlő és salonba, Argaman, Smyrna és nyirott plüsch minőségben.
Futószőnyegek
spárga, juta, tapestri, kokus, plüsch és filz minőségben.
Székely és Vujkovics
divathölönlegességek áruházában kapható.

Megjelentek már a
Bárd Karácsonyi Album
Ára D 40·—
és a
Hó-savölgyi Karácsonyi Album
Ára D 60·—
Megrendelhetők:
Vig Zsigmond Sándor
zenemükereskedése Subotica.

Nagy kiárusitás
szücs- és szőrmeárukban
árutorlódás miatt
e hó 17-től okt. 15-ig
leltári árakon
nagyban és kicsinyben
Spitzer Lajos szücs
szőrmeáruházában Subotica
Sokolska ulica. 3485

TÜZIFA
vagon tételekben valamint hasábban és aprítva, házhoz szállitva, legjutányosabban beszerezhető
Vujković J. és Társa
cégnél, Jukićeva ul. 41. Telefon 669.
7469

Megjelentek a Minerva Naptárak 1924-re

VOJVODINAI MAGYAR NAPTÁR
PETŐFI NAPTÁR
GAZDÁK NAPTÁRA
JÉZUS SZENT SZIVE NAPTÁR

Valamennyi naptár más-más szövegü. Mindegyik pontos és uj naptárt tartalmaz, nap- és hold keltével és nyugtával, a hold fényváltozásaival, időjárási jelenségek feltüntetésével, hasznos tudnivalókkal, névnapok jegyzékével, teljes vásárjegyzékkel, érdekes és tanulságos olvasni valókkal, adomákkal, képekkel.

NAPTÁR ÁRUSITÓK SZEREZZÉK BE SZÜKSÉGLETEIKET!

A szállitást már megkezdtük. — Ajánlattal viszontelárusitóknak szolgál:

MINERVA NYOMDA SUBOTICA.

PAPIR ÉS IRÓSZER „JADRAN" PAPIR ÉS IRÓSZER

DANE SINGER I DRUG ZAGREB

FRANKOPANSKA 8. ÉS PRILAZ 31.

Papir és irószerek nagyban. Saját gyártmányu üzleti könyvek, noteszok, átiró-könyvek, iskolafüzetek, számolókönyvek, rajztömbök, korlandelek, serpentin, regisztrátor és lerakó-fascikulusok. Karácsonyfa-disz nagy választékban.

78 78

Prva Osječka Tvornica za Preradbu Drva d. d. Osijek
Első Osijeki Famegmunkáló Gyáripar R. T. Osijek

Telefon 58. — Sürgönycim „Drvorad Osijek"

Gyárt mindennemü butorokat a legolcsóbbtól a legdrágább kivitelig. Irodaberendezések, amerikai iróasztalok és redőnyös szekrények, továbbá különféle eszközök asztalosok és pintérek részére.

SÖRÖSHORDÓK

valamint hordók raktározáshoz és szállitáshoz, kádak a legprimább szlavoniai tölgyfából, továbbá különféle zsiros és olajoshordók.

VESZ és ELAD

különféle keményfaanyagokat.

4181

Kontinentalno Društvo za trgovinu željezom 7618

KERN & DRUG ZAGREB

Iroda: Mazuranićev trg 23/II. — Telefon: 15—44.

Raktárak: Zagreb, Osijek, Beograd. Távíratcím: Ferrokontinent

Rudvas, idom- és szalagvas, traverzek. — **Betonvas**, fekete, horganyzott és fehérbádog, szegek, csavarok, drót, kereskedelmi öntvény stb.
Gáz- és vizvezetékcsövek, fekete és horganyzott, forrcsövek (Mannesmann-csövek), furócsövek, öntöttvas-csövek, lefolyócsövek és mindennemü kötődarabok.
Szerelvények, szerelési cikkek, kádak, egészségügyi berendezések.

HYGIEIA
KÖTSZERGYÁR
SUBOTICA, BADALIĆEVA ULICA 6. SZÁM

Gyárt és raktáron tart
ORVOSI KÖTSZEREKET mindennemü BETEGÁPOLÁSI CIKKEKET
elsőrendü minőségben.

Kórházaknak és betegsegélyző pénztáraknak nagy árengedmény! 5700

TRANSJUGO D. D. SUBOTICA

TELEFON 3-32. CIRIL i METOD TRG 1. TELEFON 3-32.

ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR:

RUDVAS
ABRONCSVAS
BETONVAS
U-VAS

VASTARTÓ
FALKÖTŐVAS
VASLEMEZ
CSAVARÁRU

SÜRGÖNYCIM: „TRANSJUGO"

„JUTE" GESELLSCHAFT M. B. H. PRAG II.

STEPANSKA 32. — POSTAFIÓK 740.

A cseh szlovák jutagyárak: Arnau, Eipel, Jaromér, Königinhof, Oberhohenelbe, Trautenau, Troppau, Würbenthal központi eladási irodája.

Jutazsákok, jutaszövetek, (csomagolóvászon) szalmazsákok, jutafonalak stb.

7996 nagyban való eladása.

LIEBMANN STEIN, ZAGREB Boškovićeva 29. a. (Sajmište)

Sürgönycim: „BAGGING" ZAGREB. — Telefon: 17—10 mellékállomás

Kézzel csomózott smyrna-szőnyegeket müvészi kivitelben készit:

GYAPJUIPARI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, VELIKI-BEČKEREK

SUBOTICA RÉSZÉRE EGYEDÁRUSITÓ HOFFMANN MIHÁLY ÖZVEGYE.

RAJZOKAT és MINTÁKAT KIVÁNATRA KÜLDÜNK. 7587

AZ INGYEN PÁLINKAFŐZÉS

már megkezdődött. Tisztelt ügyfeleimet felkérem, hogy saját érdekükben ez ügyben minél előbb kereszenek fel.

FRANK PÁL

pálinkafőzdéje Subotica Senćanski put. Gyümölcscefrét legmagasabb árban vásárolok

6862

HEGYIFENYŐ

KARÁCSONYFÁK

vagontételben ab Subotica 32.50 din. darabonként 1-3 mtm.-ig vegyesen 1000 darabonként vagonba rakva kapható

Simon Kohn Subotica Pašićeva ulica 4.

8123

Vennék jó karban levő

villany zongorát

Ajánlatokat Krämmer és Hahn Kula kér.

2073

MALOMGÉPEK
Genz hengerszékek,
Malomkövek,
Tisaurök,
Sorlegek,
Hevederek,
Svájci szitaselyem

„Mannesmann" művek lerakata gáz, kazán és furócsövekben

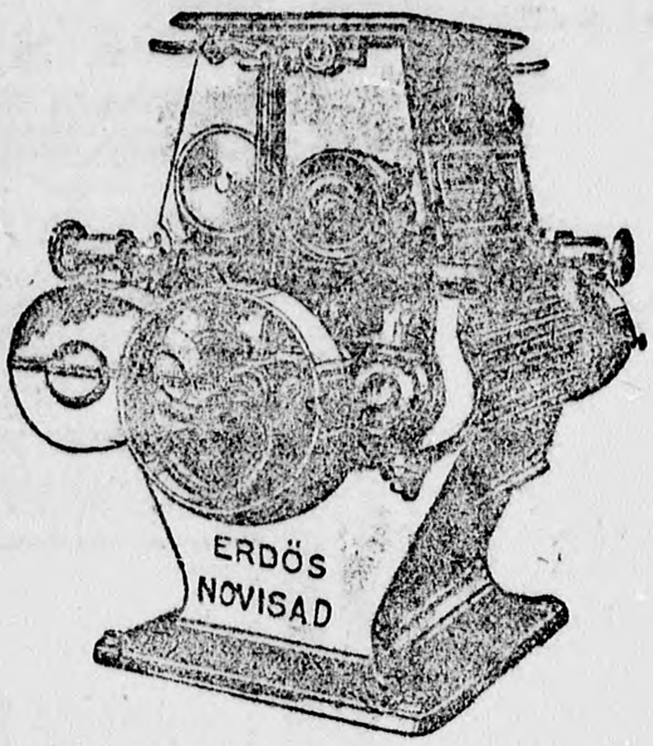

SZERSZÁMGÉPEK
Esztergapadok,
Shaping,
Furógépek,
Famegmunkálók,
Kézi szerszámok

Szivattyúk, Mezőgazdasági gépek

Szivógáz

Benzin motorok

Mindennemű technikai cikkek ipari üzemekhez

Erdős Henrik és Társa

Telefon-szám: 385. Novisad Temerinska ulica 8.

Levélpapír, vászon és bankposta minden szinben, különlegesség. Számlák, szállítólevelek, megrendelési könyvek perforálva és kötve. Boriték, ablakos és az összes más kereskedelmi és irodai különlegességek. Bankoknak és más vállalatoknak üzleti könyvek, kézirat szerint minden nagyságban, kiváló minőségben. — Zsákjegy, mintazacskó, plakát és röplevelek. A legmodernebb szines munkák olcsón és gyorsan készülnek.

TIPOGRAFIA

nyomdavállalatnál 7957

NOVI-VRBASZ.

Bérbe kerestetik

malom, vagy 30—40 hold föld szállással. Cim: „SCHMOLKA" hirdetőirodában Novi-Sad, Futoski put 2. sz.

8113

I-a fodrásznő,

manikürözőnő, aki esetleg hajmunkához is ért, azonnalra felvétetik. Csakis elsőrendü erő. Branko Mrljak, Osijek I, Desatičina ul. 20.

0.2

A VOJVODINA LEGNAGYOBB FÉRFI- és NŐI DIVATÁRUHÁZA

KOSTA DODIĆ

SOMBOR, KRALJEVIĆA GJORGJE ULICA 3. SZÁM

A SZERB NAGYTEMPLOMMAL SZEMBEN

ŐSZI és TÉLI ÁRUIM MEGÉRKEZTEK

eddig még itt nem látott mennyiségben és választékban és azokat a nagy pénzhiány folytán

a napi áron 30—40%-kal alul árusitom.

KÜLÖNÖS FIGYELEMBE AJÁNLOM A KÖVETKEZŐ ÁRUIMAT:

Férfi- és női szövetek, bársonyok, kanavász, selyem, zefir, plüssök, sifonok, vásznak, flanellek, kellékek férfi- és női ruhára.

Szőnyegek nagy választékban.

8169

Tungsram

MINDENNEMŰ

MALOMGÉPEK

elsőrendü kivitelben. — Modern malmok berendezése. Malmok átépitése. Silos és padlásberendezések, gabonaszállitó-készülékek azonnal szállithatók —

BRAĆA MACHAŇ & VÁVŘENA
PARDUBICE — CSEHSZLOVÁKIA
gépgyár és malomépitő vállalat
S. H. S. VEZÉRKÉPVISELETE
BRAĆA FISCHER D. D.
ZAGREB, PANTOVČAK 5.
7674

Szőlőtaposó zsákok zsinegből

szilva-, sós-, lisztes-, gabonás-, komlós-zsákok jutából, egyéb mindenfajta uj és használt zsákok. Hessianok. Kocsi- és vagontakaró ponyvák minden méretben, rendelésre azonnal elkészittetnek. Zsinegek minden minőségben és vastagságban a legjutányosabban beszerezhetők:

AVRAM SCHIFF

zsák-zsineg-nagykereskedőnél, zsák- és ponyvakölcsönzőnél.

Központ: Novisad, Futaki ut 4. szám, Telefon 403, Sürgönycim Jutešif
BEOGRAD, Kraljevića Marka 7, Telefon 29-25, Sürgönycim Kanapia
Fiókok: Zagreb, Bécs, Budapest
Kérjen árajánlatot!
7861

MATIJA HEJDUŠKA DRVARA
Telefon 171. SUBOTICA Segedinski p.

Vágott fa házhoz szállitva 195 K
Nem vágott fa házhoz szállitva 180 K
Kovácsszén, bognárfa, tüzelőszén nagyban és kicsinyben kapható.
8185

Bécsi nagykereskedő egy jóforgalmu rövidáru szakmába vágó cikk itteni készitéséhez tevékeny

TÁRSAT KERES.

Szükséges tőke 150—200.000 Dinár. Teljes válasz M. KURCZ WIEN VOLKERTSTRASSE 25/7 cimre kéretik.
7869

LEKVAR

hordókban és ládákban
LISZT
elsőrendü minőségben, valamint minden más termények legolcsóbb napi árban kapható.
Drag. Lj. Jovanović
Subotica (Cara-Dušana 8.) Telefon 543.
7996

Bükkhasábfa és gyertyánfa
elsőrendü száraz, waggontételben és kicsinyben.
Apritott tüzifát
minden mennyiségben, legolcsóbban házhoz szállit. Kereskedőknek külön árak.
ILIJEVIĆ TESTVÉREK
8025 Senćanski put 42 — Telefon 433.

Rejtvény.

(Magyarban is használt francia kifejezés)

Mult vasárnapi számban közölt rejtvény megfejtése:

Mérlegképes.

Helyesen fejtették meg 118-an. Könyvjutalmat nyertek: 1. Beer Rezső Vel.-Kikinda, Nikola Pašića ulica, 2. Stein Vera Sombor, Avram Mrazović ulica 3, 3. Weisz Mariska Bačka-Topola, 4. Nagy István Subotica, Mucsi-telep 69, 5. Tomik Imre Novisad, Kralja Petra ulica 26. 6. Ikotics Juliska Subotica, Cara Dušana ulica, 7. Lajula Pál Bajša, 8. Bokor László Subotica.

DYNAMOK

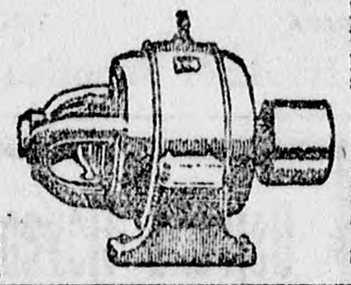

Elektromotorok, égők, villamos főzőedények és vasalók, zseblámpák, elemek s b. azonkivül az összes müszaki cikkek legolcsóbban
KRAUSZ MIKLÓS
müszaki roda és kereskedésében NOVISAD, Jevrejska ulica 18. sz. szerezhetők be. TELEFON: 325.
Sürgönycim: DYNAMOTOR.
6111

MAGYAR NAGY RAKTÁR KICSINYBEN

plüssök, mokettek, bútorszövetek, afrik lószőr, rugók, ágybetétgrádlik, roletták, jutta, vászon, szögek és minden egyéb, kárpitoskellékek legolcsóbb árakon.
I. Omerzo i Drug, Zagreb
Petrinska ul. 3., az udvarban. Tel. 21-83.
7907

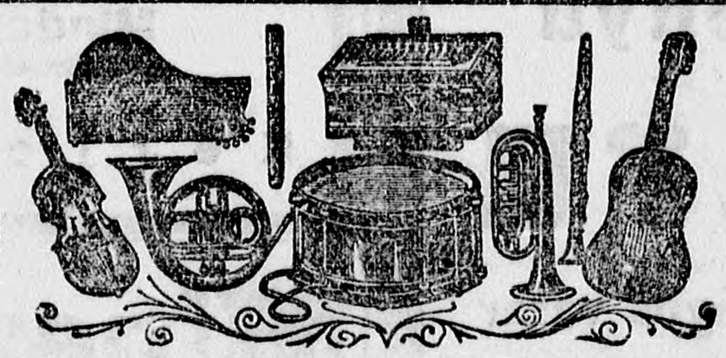

Uj zongorák megérkeztek. Angol és bécsi szerkezettel, remek hanggal. Wirth, Arszte, Produktiv, Stingl, Dör Lira, Lauberger gyártmányok kaphatók. Olcsóbban, mint bárhol. Részletfizetésre is.
KAIN HANGSZERÉSZ városi székház.
7451

SZÁLLITUNK

prompt napi árakon ab zagrebi raktárunkról mindenféle
GÉPET és SZERSZÁMOT
asztalosok, butorgyárak, bognárok és fürésztelepek részére lakatosok, müszerészek és javitómühelyek részére, bádogosok, bádog- és fémárugyárak részére. Gazdag raktár transmissziókban, nyersolajban és benzinmotorokban, forrasztókészülékek és csapágyfémek.
SZERSZÁM és GÉP R. T.
KARL JETZBACHER
ZAGREB, VLAŠKA ULICA 25.
2520

BÜKKHASÁBFA

elsőrendü, száraz, waggontételben és kicsinyben
APRITOTT TÜZIFA
minden mennyiségben házhoz szállitva
legolcsóbb árban kapható
Halász és Társa Subotica
Senćanski put 19. (Kalória fatelep.) Telefon: 5-12.
7742

Eladó jómenetelü
vasuti vendéglő
teljes berendezéssel az Osijek-Bjelovari fővonalon. Ajánlatokat: J. Janić az „Interreklam" d. d. képviselője Osijek I. Kapucinska ul. 8. továbbit „Restauration 66" jelige alatt. 8070

Legolcsóbb! Legjobb! Legszebb!
ECSET- és KEFEÁRU
csak
DEUTSCH JAKAB
ecset- és kefeáru nagykereskedésében Novisad Futoški put 37 kapható.
Gyári árak! Gyors és pontos kiszolgálás! Gondos csomagolás!
8109

A wieni Lorenc A. tanár klinikának volt mütőorvosa
Dr. CEZAR KAJON
az ortopäd gyógyászat szakorvosa
Beograd, Studenička ulica 67.
Rendel 2—4-ig. Telefon 25-29. Rendel 2—4-ig.
Csont- és izombetegségeket, bénulásokat felnőtteknél, de főleg gyermekeknél. Hátgerinc elgörbüléseket, születésből eredő valamint később szerzett sérüléseket, u. m.: csipőficamodásokat, nyakmerevedéseket, ludtalpakat, izommerevedéseket, valamint izomelferdüléseket, csonttöréseket és azok következményeit angolkór és angolkóros elváltozásokat sikeresen gyógyit. 7866

GÉPSZIJAK

és varrószijak minden méretben
F. Politzky Jaromer (Csehoszlovakia)
Vezérképviselet Bácska és Bánátra
ÁBRAHÁM IZSÁK
SOMBOR
KÉRJEN RÉSZLETES AJÁNLATOT.
7061

ELADÓ

Sentán gyárnak ipartelepnek vagy gabonaraktárnak alkalmas Deperea ulica 28, 30 és 45. számu modern házaim. Bővebbet a tulajdonosnál
Bilicky Károlynál.
Közvetitők dijaztatnak.
7151

FAKERESKEDŐK RÉSZÉRE
OLCSÓ BEVÁSÁRLÁSI FORRÁS A
KOVINI BANK R. T.
faosztálya Kovin (Banat)
Fürész-, épitőfaanyag ugy kemény mint puhafában, gömbfa, széldeszka mindenkor raktáron.
Kivánatra minden méret vágatik.
Eladás engros és detailban.
7764

ÁLLANDÓ MODELL KIÁLLITÁS!

Eredeti párisi modellek kerülnek eladásra. Mérsékelt árak!

Januskó Pál és neje Kenyeres Gizella
női divatszalonjában SUBOTICA, Löwy Simon felett, Jelašićeva ulica 1. szám.
8080

Garanciával javitott Wolf-Lanz

LOKOMOBILOK

10/20	40/65	135/175	1913—1921
15/25	55/82	145/195	
20/32	70/100	200/300	évben
26/42	85/120	300/400	
30/49	100/150	400/600	készültek

Egyéves gyári garancia!
Elsőrendüen teljesen kijavitva!
Tekintse meg 20 lokomobilból álló állandó kiállitásunkat!
BRAÓA FISCHER D. D.
Zagreb, Pantovčak 5. 7675

UNITED STATES LINES

NEWYORKBA

Southampton-Cherbourgból **LEVIATHAN**
október 30, november 20, december 15.
GEORGE WASHINGTON
október 24, december 29.

Amerika	okt.	31.	—	dec.	1.
President Roosevelt	nov.	7.	—	dec.	12.
President Harding	nov.	14.	—	jan.	16.
President Fillmore	nov.	21.			
President Arthur	dec.	22.			

Indulás Southampton és Cherbourgból 1 nappal később.
Minden közelebbi az alanti cimnél megtudható:

UNITED STATES LINES

BEOGRAD: Beogradska Zadruga palotája, Hotel Bristollal szemben
ZAGREB: Središnje Savez Horvatskih Seljačkih Zadruga, Mihanovićeva ul. 2. Pályaudvarral szemben.
LJUBLJANA: Brodarstvo Sjedinjenih Ameriskih Država, Dunajska česta št. 29.
SARAJEVO: Savez Hrvatskih Seljačkih Zadruga za Bosnu i Hercegovinu, Aleksandrova ulica 52.
SUŠAK: Banka za Pomorstvo.

Kovacsits és Társa
bank és bizományi üzlet Sombor
Pariska ulica 2.
Sürgönycim: KOVKO.
Telefon 185.

Kölcsönöket folyosit vállalatoknak és magánosoknak. Betétek után magas kamatot fizet. Lebonyolit mindennemü bankügyletet.

Elad tüzifát és szenet.

Őrlemények és gabona bizományi vétele és eladása. Közvetili földek vételét és eladását. Levelezünk szerbül, magyarul és németül. 8161

Legujabb rendszerü bécsi GÉG gyártmányu amerikai

rolós irásztalok

lerakata.

Modern BUTOROK egyszerü és legfinomabb kivitelben. „Mundus" gyártmányu hajlitott székek legjutányosabban beszerezhetők

ÉDER és ERDÉLYI

mübutorasztalosok butorraktárában SUBOTICÁN

PAPRIKA

uj termésü, garantált vegytiszta szegedi, plombált áru, bármilyen mennyiségben már kapható jutányosan 7905

Fuchs i Drug importőröknél Subotica

FASZÉN

Elsőrendü minőségü frissen égetett bükkfaszenet szállit legolcsó napi árak mellett waggontételekben esetleg 50 q-es rakományokban is.

Mavro Altheim, Nova-Bukovica
(Slavonija.)
Kérjen árajánlatot!

Felhivás.

Vasárnap e hó 28-án országos vásár lesz Suboticán.

Felhivom a vidéki vevőim b. figyelmét a

saját készitményü

kötöttáru

készletemre, amelyet az országos vásár alkalmával

mélyen leszállitott áron

árusitok.

BECK JENŐ

kötöttáru készitő, Pašićeva ul. 8.

Gőzfürdő mellett.

Osječka ljevaonica željeza i tvornica strojeva d. d.
Osijeki vasöntöde és gépgyár r. t.

Táviratcim: OLT. OSIJEK Telefon szám 63.

Vasöntöde Gépmühely Csavargyár

Szivógáztelepek 10-100 HP Faárugyár

Mindennemü gazdasági gépek

Kérjen árajanlatot

Minerva Naptárak

megjelentek és azonnal szállithatók.

SLAVEN D. D.
ZAGREB ILICA 52.

KÖNYVKERESKEDÉS
KÖNYVNYOMDA
PAPIR- és
IRÓSZER-
NAGYKERESKEDÉS.

Ajánlja a t. ügyvéd uraknak, községi-, állami- és magánhivatalok nak rendkivül nagy raktárát: mindennemü irószer, irógépszalag, karbon- és indigópapir, schapirográf-készülékek és hengerek, fogalmi-, irodai- és gépirópapir, itatós, regisztrátorok, tömbök és fascikulosok. Vállal mindennemü nyomdai munkát legolcsóbb árakon

Rózsa Malomépitészet
Kopp S. és Fiai R.-t. Subotica
malomépitészeti osztálya

Gyárt és javit mindenféle sikszitákat, dara- és dercetisztitó gépeket, tarárokat, rentábeleket, buzakefegépeket, sikszitakeféket, filtereket, komplett malomkő vasalkatrészeket, felvonókat és egyéb malomgépeket.

Szerel mindenféle automatikus vám- és kereskedelmi malmot.

Telefon: 611

Készit mintákat beküldött rajzok szerint.

Sürgönycim: **Štirak**

300—400 literes
BOROSHORDÓKAT
használatra
kikölcsönzök.
Mirko Augsburger
Subotica (Ciril i Metod trg) 7. szám. — 8133

HALLÓ HALLÓ
MIŠIĆ BOŽIDAR
ujonnan megnyilt
szőrmeszalonja
elvállal szőrmefestést és minden e szakba vágó munkát a legelőnyösebb árakon. Subotica Petrogradska ulica 8. Horovitz-ház.
7942

Asztalos mestereknek azonnal szállithatok minden mennyiségü külföldi nemes
FURNIERT
ugyszintén blindfurniert, sombori raktáramból
Spitzer Herman Sombor
Raktár: Karagyorgye ulica broj 3. — Telefon: 2—19.
Lakás: Florianova ulica broj 3. — Telefon 2—28.
6723

Lida
pipeveszappan.
jó és mindig
ugyanolyan jó.

›HARANG‹
mosószappan a legjobb!
Gyártja:
Első Novisadi Szappangyár
4694

NATALIA CREM
NATALIA SZAPPAN
NATALIA PUDER
BIBIANA kézfinomitó
legjobb szépitő szerek a világon
Készitője
Joanovics Sima
gyógyszerész és illatszerész
Debeljača. 623

BUTOR és FALI
TÜKRÖKET
szavatolás mellett kószit valamint régi tükröket javit
„ALBA“
tükörgyár Novisad
7038

Vas- és fémöntvényeket
gyárt, nikkelez és galvanizál:
KRAUSZ
VELIKI-BECSKEREK,
a törvényszéki palota mellett.
TELEFON SZÁM 329.
9333

Rövidárusoknál és fűszereseknél jól bevezetett
utazót keresünk.
Stella Szapangyár Sombor.
9316

Ajánlunk azonnali szállitásra baltázott görcsmentes, egészséges
PRÜGLIFÁT
10.000 kgr.-ként 2500 dinár ab vagon Osijek, továbbá szép száraz villázott
FASZENET
10.000 kgr.-ként 10.000 din. Cačinci állomáson vagonba rakva. 8145
DANICA FAIPAR OSIJEK
Desatina ulica 27. szám. — Telefon 404.

I-a SZÁRAZ
BÜKKHASÁB TÜZIFA
ab Zsombolja Dinár 4300 per 10.000 kg. szállit prompt minden mennyiséget
MILADINOV V. ZSIVA
Timisoara (Temesvár)
Strd. Josif Gal 4.
8083

SJEDINJENE KREČANE D. D.
Telefon 69 és 21-30
ZAGREB, Vlaška ulica 40
szállitanak:
I-a meszet
legmodernebbül berendezett Novi-marofi és očurai mészégetőikből.
Havi teljesitmény cirka 120 vagon. 4746

ZENICAI GRIZ SZENET
suboticai telepünkről szállitunk bármely állomásra, minden mennyiségben paritás vagon Subotica
3500 dinárért 8150
Halász & Cie Subotica
Telefon 5-12. (Kaloria) Senćanski put 19.

WEITZENFELD és TÁRSA
SUBOTICA (BÁCSKA)
Táviratcim: KENDERIPAR
Iroda: Városi bérpalota
Telep: Sentai put.
Alapitva 1902.
Telefon: 190.
Ajánl:
lópokrócot, tüzoltó- és kerti tömlőket, uj lisztes, gabonás, gyapju-, toll-, komlő- és szalmazsákokat, matrác- és roletta-szöveteket jutából és lenből, mindennemü házivásznat, zsineget, kötelet és hevedereket.
PONYVAELADÁS
VAGY KIKÖLCSÖNZÉS

Rum és Likör
essenciák (Schimmel, Fantl és Pick gyártmányok) legolcsóbban
Landauer (Lackner) drogéria
Subotica 7310

NOV. 1—7-ig. LIFKA MOZI NOV. 1—7-ig.
A világ legjobb rendezőjének GRIFFITH legszebb filmje
ÚT A BOLDOGSÁG FELÉ két részben.

SAVA KONJOVIĆ

KRALJA ALEKSANDRA 6. **SOMBOR** TELEFON 131.

DIVAT- ÉS TEXTILÁRU NAGYKERESKEDÉS

Óriási tömegben érkeztek őszi és téli divatujdonságok!

Egy kisérlet meggyőz!

Mélyen tisztelt vevőim figyelmét van szerencsém különösen következő cikkeimre felhivni:

Angol férfiszövetek télikabátra, raglánra és felöltőre, továbbá mindennemü más szövetek minden szinben zakó-, sport-, szmoking-, zsakett- és frakköltönyökre. **Különös nagy választék nadrágszövetekben.**

Női szövetek ősz^i kosztümökre, köpenyekre, ruhákra, szoknyákra minden szinben és minőségben, u. m.: **koverko, trikó, zserzs, gabardin, ripsz** tiszta gyapjuból **hihetetlen, itt még nem tapasztalt olcsó áron!**

Bársonyok téli toilettre, a legdivatosabb szinekben, továbbá **gallérbársonyok.**

Karakil selyem és félselyem.

Selymek: krepp de chin, krepp georgett, charmoeus, krepp marokin, satin de chin, maskotte, **paplanselymek. — Selyemkendők** minden szinben, nagyban és kicsinyben, rendkivül nagy választékban.

Kelengyéknek nagy raktár pamut- és tiszta cérna **vászonban** minden minőségben és szélességben, fehérnemüre és ágynemüre. **Ágygarniturák, butorszövetek, ágy- és asztalteritők, függönyök.** Gyönyörü **kész paplanok** mindennemü minőségben és mennyiségben.

Barhetok a legkülönbözőbb és legmodernebb szinekben.

Női- és férfiruha kellékek minden minőségben és kiállitásban, a legolcsóbbtól a legfinomabbig.

Zefirek, kanavászok, függöny- és matracgrádlik!

Raktáram tultömöttsége folytán áruraktáramat

október 7. és 31. között 25—30 százalékkal a napi árnál olcsóbban kiárusitom!

Használja fel az alkalmat!

7455